

CUM DEO

TRACTATIO JURIDICA *17.*
INAUGURALIS

De

JURE SINGULARI,

Quam

Ex DECRETO Magnifici Jctorum Ordinis
In Illustri Wittebergâ.

SUB PRÆSIDIO

Dn. CHRISTOPHORI WACKEN,

U. J. D. & PP. Curiaë Provincialis, Scabinatus & Facultatis
Assessoris, nec non Illustrissimæ Viduæ Principis Anhaltinæ
in Cöthwig &c. Consiliarij gravissimi, Præceptoris & Patroni sui,
ut meriti, ita demerendi,

ad Censuram eruditorum solennem
exponit

d. X. Octobr. horis diurnis
in Auditorio majore.

Gottfried SUEVUS

Leorinus Silesius.

*Summos in Vtroq; Jure Honores & Pri-
vilegia promeriturus.*

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr.
ANNO M DC XLIII.

PRÆSIDI EMINENTISSIMO

Cæterisq;
SENATORIBUS longè SPECTATISSIMIS,
VIRIS

MAGNIFICIS, STRENUIS, NOBILISS.

Dominis meis & Patronis Magnis.

Dilecti, Patres Conscripti, quò singularis observantiæ, quam studiis et
citius intra me complexus sum hætenus, publicam edere significationem fuit de-
cretum. Nunc demum, posteaquam, factorum quâdam industriâ rerum mearum,
status eò devenit, ut quicquid hoc paginarum est, Legitimi Studij ad finem perducti
testimonium esset; Idem Observantiæ in vos meæ monumentum extare volui, neq;
istam appellandi vestri occasionem omittendam duxi. Vobis enim deberi tale quid,
omnino ratus sum, iis, quos, tanquam Patriæ meæ communes Patres, & in Urbe Sile-
siorum Principe, cæterarum quoq; consanguinearum civitatum favori & commodis
velificantes venerabundus intra animum semper æstimavi: Movebat insuper, vestra
in bonas artes, quibus & ipsi ad Exemplum eminentis, mira propensio; Inde nimirum
est, ut in inclytâ Urbe vestrà (in quâ præcipui ex vobis Scholasticæ Rei attendunt,
formatis ad Literarium Regimen accuratis consiliis;) & adolescant pulchrè discientes
& amandati ad Academiæ, vestro sæpè sumptu melius tolerando vitam, conciliare
sibi maturitatem possint; Si qui sunt alij, extra cælum vestrum nati vel educati,
quos eruditio & pulcherrimarum rerum notitia supra vulgus extulit; eos quoq; in
amoribus vestris præcipuis, imò & dignatione quâdam versari passim videmus. Ur-
gebat tandem & innexum quasi debitione tenebat insignis illa humanitas; quâ &
meæ gentis ac Patriæ homines, & alios, quos injuria temporum extra compendia
fortunarum suarum evoluit, ita indulgenter habetur, ut admissione non vestrà tan-
tùm, sed Reip. dignos censeatis; Cujus antiquitatem, & jam seculorum aliquot il-
lustrem formant; tum vestram in eâ tractandâ, solertiam & curam, tacendo ad præ-
sens laudavero potius; ne quid scriptiois tenuitate, inclatæ & apud externos notæ,
utriusq; famæ detrabatur.

De me, interim, DOMINI MEI, id prorsus existimetis rogo, fore me & Vestri
Nominis observantissimum; & Clientelari quasi fure addictum eidem ac devotum.
Dab. Witteb. Idib. Septembriis, Anno clb Id CXLIII.

VV. Magnif. Stren. & Nobil.

obstrictissimus

Gottfried Suevus A. & R.

PRÆPARATIO
Ad Lectorem Benivolum.

Non omnibus omnia conveniunt, neque uno
jure omnes censentur; neque unum idemq;
Jus causis & rebus omnibus applicandum, ne-
que obtinendi modus per processum unus
est: Sed, & Personæ præ aliis aliæ, vel favore
dignæ sunt, vel odio; Et causæ similem vel fa-
vorem promerentur; vel odium; Et processus, vel summa-
riam & sine strepitu discussionem experiri volentibus indul-
gent, vel magis accuratam, ordinatam & solennem requi-
runt. Videre hoc per totum Juris nostri campum est; Jus
nim. commune cum singulari, ordinarium cum exorbi-
tante, & ut in Scholis loquuntur, Regulam, cum suis Exce-
ptionibus; quibus partibus, omnem scientiam absolvi pru-
dentes censent. Exemplum juris singularis itemq; commu-
nis, quod implicatum simul est, in hisce paginis, tibi Lector
Amice, sisto. Illudq; adfectum potius quam perfectum;
Grassandum quasi per totum jus, & quæ singularia, vel me-
moriam mihi revolvebat, vel adversaria mea suggerebant; con-
cinnanda fuere, qui labor ferè non unius hominis, certè non
unius temporis erat. Meum heic nihil invenies; neque pro
meo quicquam venditavero; neq; etiam tradere nova jura
nostrum aut privatorum est; Sed, quæ tradita sunt, colligere
saltem ad cæterorum usum, & per manus dare, vitio nullus
vertet. Solum, quod impendi studium meum, & si quis
hic laboris foetus est, meum esse dico. Furti crimen aut pla-
gium turpe non incurram; neq; spero, furtivæ rei ex L.
Atiniâ agar. Nam & apes, ex diversis floribus ubi succos
imbiberunt, inde mella stipant,

— — *Et dulci distendunt nectare cellas.*

mel suum faciunt, & libri Dominus existimandus ille est;
qui ex aliis nondum collectis aut ordinatis librum condit
vid. Jac. Schult. lib. 2. quest. 68.

A te, peramice Lector saltem benevolum Judicium;
Imò & ulteriores ac proprias curas peto.

TRACTATIONIS JURIDICÆ
DE JURE SINGULARI

Personarum, Causarum, & Processuum

PARS PRIMA

DE PERSONIS

Oeconomia.

Singularia Juris & à communibus Regulis exorbitantia, neque o-
mnibus vel hominibus vel causis vel processibus communia tra-
diturus; à Personis exordior. Harum enim gratia & omne Jus
constitutum est, & res omnes natura comparavit §. 37. *Inst. de rer.
div.* Ideo rebus cæteris omnibus sunt digniores *l. 44. pr. ff. de Edil. Ed.*

Homines autem considero juxta triplicem respectum, quem
à Naturâ Jure Gentium, Civili & æstimatione moderna habent.
Natura dividit in mares & fœminas, Jus Gentium in Liberos & ser-
vos; Vitæ symbioticæ & humanæ conversationis necessitas alios at-
que alios Personarum respectus introduxit, ab ætate, à functionibus
in Rep. cum dignitate vel sine dignitate; à fortunis, à moribus, aut
si quem alium respectum cujusq; sortes & conditio personis in-
duunt.

A Natura Summa hominum divisio est in Mares & fœminas.
Has enim Jcti quoque, in naturam non adversarii, hominum ap-
pellatione habent *l. hominis 152. ff. de V. S. licet aliud vel voluerit,*
vel luserit. Cujac. ex l. 38. §. 5. ff. de pœn.

Tertium & ab utroq; participans genus est hermaphroditorum,
qui olim tanquam monstra in mare projecti, postea in delitiis ha-
biti. Horum in jure nostro nec rara mentio, nec usus infrequens.
Mentio fit in *l. 10. ff. de statu hom. l. 15. ff. de testib. l. 6. §. ult. ff. de
lib.*

lib. 5. postb. Usus in testimoniis ferendis. d. l. 15. in heredis institutione d. l. 6. §. ult. in nuptiis ineundis. Cypr. de Sponsal. c. 9. §. 13. n. 46. in successione, præcipue feudalibus, & in aliis, in quibus juxta prævalentiam sexus in unoquoque dubio decidendum est, l. 10. ff. de statu homin. In primam hanc tractationem de Marium & Fœminarum Jure Singulari, ita me immittam ut eas considerem tum absolute, tum relative, quatenus vel conjugum; mariti & uxoris; vel Parentum Patris & Matris, vel aliarum junctarum sanguine personarum respectum & nomen assumunt. Sic ergo cum Deo Tractationis nostræ.

CAPUT I.

De Jure Singulari Marium & Fœminarum.

Sexus Masculinus excellentior ac nobilior fœminino, quam sequiorem inde Latini dicunt. Hinc cum magis digna trahant ad se minus digna, masculini sexus appellatione fœmininus quoque continetur *l. 1. de V. S.* Et tutor datus filiis etiam filiabus datus censetur *l. 16. pr. ff. de testam. tut.* non contra. Nam exemplo pessimum est fœminino vocabulo & masculos contineri, ut ait Iustus Pomponius in *l. 45. pr. ff. de leg. 2* In multis autem Juris articulis deterior est conditio Fœminarum quam masculorum *l. 9. ff. de statu homin.* In multis contra ob fragilitatem fœminis Jura succurrunt: quæ sigillatim recensabo.

MEMBRUM PRIMUM.

De Jure Masculorum; Et quidem

1. In Civilibus.

Masculis, nisi ex alia causa præclusis, portæ dignitatum omnium etiam Regiarum patent, & multo magis functiones & Actus civiles alii. Hinc regulariter possunt judicare, postulare, procurare, & alium procuratorem constituere, tutelam vel curam administrare, adoptare, accusare, testimonium ferre in criminalibus, testamentis, codicillis, in feudalibus, & aliis.

Fœminæ contra 1. ex Comm. Dd. Politicorum sententiâ incapaces Imperii non sunt, etiam hæreditarii, sicut Lex Salica (sive ab Aulâ, sive à Saliis gente Francorum, sive à Pharamundo Salico primo Francorum Rege dicta) Liliū Gallicū in colum & fur-

sum cadere non permittit; quanquam in Regnis quibusdam Hispania, Angliæ, Scotiæ, Suetiæ, Lusitaniæ videamus admitti; quo casu Reges potius quam Reginae appellandas esse putat, *Kirchn, de Republ. diss. 4. app. 1.*

2. quò minus alii honores & munera foeminis injungantur ipse sexus denegat, inquit JCrus *in l. 3. §. 3. ff. de muner. & honor.*

Unde in specie 3. Judices esse non possunt *l. 2. ff. de Reg. Jur. l. 12. §. 2. ff. de Judic. c. mulierem 33. q. 5.*

Nec 4. postulare pro aliis licet sint modestiores *l. 4. l. 18. C. de Procur.* Nam improbilissima foemina Carfania inverecundè postulans, tanquam causa saltem impulsiva locum edicto fecit *l. 1. §. 5. ff. de postul.*

Nec 5. moribus Sax. pro semetipsis postulare vel in judicio versari possunt. Sed sive agant *Landr. lib. 1. art. 46.* Siue conveniantur *Constit. El. 15. p. 2.* (quo casu olim aliter fuit pronunciatum, *Coldecis. 67. n. 36.*) opus habent auctoritate Curatoris vel mariti, vel alterius ritè sibi constituti, Ita enim verba *d. Const. Elect.* ohne vorwissen ihrer ehelichen vnd andern verordneten Vormündern disjunctivè non copulativè intelligenda, *Dan. Moller. 3. semestr. c. 25.* Sed an bona Curatorum ad litem foeminis tacite obligatà? Nego, tum quia nihil administrant, tum ne ultra legem tacita hypotheca inducatur, *Moll. 2. sem. c. 3. & lib. 4. sem. 41.*

Nec 6. Procuratoris officium subire *l. 2. ff. de Reg. Jur. l. 54. ff. de procurat.* quod & Abbatissæ pro monasterio negandum puto de jure civil. cum *Trentl. vol. 1. diss. 9. th. 6. 4.* non item Canonico *c. cum dilectæ 4 X. de confirm. util.*

Nec 7. Procuratorem constituere sine Curatoris auctoritate. Exemplo minorum *l. 11. l. 14. C. de procur.* Adeo ut si de facto aliter constituerit. Curator lite coeptà superveniens, ab illo Procuratore gesta ratificare non possit, cum ratihabitio non soleat confirmare quod nullum est. Ita pronunciatum refert *Moll. 1. Sem. 18.*

Nec 8. Tutelam vel Curam administrare, quia id munus masculorum est, *l. ult. ff. de tutel.* Exceptis tamen Matre & Avia, quæ si renuncient secundis Nuptiis & Scto Vellej. ad tutelam Liberorum & Nepotum post testamentarios, & ante Legitimos admittuntur, *Nov. 118. c. 5.* etiam sine speciali impetratione, quâ olim opus fuisse videtur ex *d. l. ult.*

Nec 9.

Nec 9. Adoptare, nisi ex indulgentia Principis ad solatium liberorum amissorum §. 10. *Instit. de Adopt. l. 5. C. eod.* quod mutavit Imp. Leo. Nov. 27. cujus Constitutiones tamen ad corrigendum Jus nostrum nihil valent.

Nec 10. accusare in criminalibus *l. 8. ff. d. accus. c. prohiben- tur. 2. q. 1* nisi in sua vel suorum injuria, *l. 12. C. de his qui accus. vel in specialibus* quibusdam criminibus, de quibus infra seorsim.

Nec 11. Testimonium ferre in criminalibus ex mente Ca- tionum *c. mulierem. 33. q. 5. Hartm. tit. 15. obs. 4.* non item Legum, *l. 18. ff. de testibus. l. 20. §. 6. ff. qui test. facere.*

Nec 12. in testamentis sollemnibus §. 6. *Inst. de testam. ord. l. 20. §. 6. qui testam. fac.* Nam testes ad constitutionem actus requisiti debent esse omni exceptione Majores, qualis foemina non est.

Nec 13. in Codicillis. Nam & in his remissa est sollemnitas quoad numerum tantum non quo ad reliqua. Licet vulgo Dd. aliter Hartm. *tit. 15. obs. 5. Wesenb. ad §. 6. Inst. de Testam. ord.*

Nec 14. in Feudalibus, 2. *Feud. 32. §. 57.*

Nec 15. ad medendi munus praeter ea quae ad obstetricum curam pertinent publicam auctoritatem non facile admittendas cen- serem: cum virile sit, sicut Advocatorum, *vid. Cujac. lib. 17. obs. 27.*

2. Criminalibus.

In delictorum materia saepe durius actum cum foemina quam cum masculo. Nam 1. Libera mulier quae servili amore bachata, cum alieno servo rem habuit post trinam Domini denunciationem *Ulp. fragm. tit. 11. §. 10.* cum Libertate substantiam amisit ex Scto Claudiano, sublato à Justiniano in *l. un. C. de SC. Claud. toll. §. 1. Inst. de success. sublat. quae fiebant per bonor. vend.* Vir contra ob contu- bernium cum alterius ancilla nec olim servus factus *l. 3. C. de li- ber. causa.*

2. Foemina libera cum proprio servo rem habens capite punitur, servo ignibus tradito. *l. un. C. de mulier. quae se propr. serv. junx.*

3. Virorum libidini magis indulgent Leges quam foeminarum. Hinc foemina quae ante sponsalia corrupta fuit, post illa peracta, repudiari potest à Sponso; Quod Sponso non obest, licet ante spon- salia scortatus fuerit. Nam sponsalia non dissolventur, *Cypr. de sponsal. c. 13. §. 56.* nisi postea illud criminis admiserit *Cypr. d. loc.*

4. In

4. In causis Injuriarum fœminæ Aëtrici, tantum dimidia poena juxta veterem Saxonum observationum debetur, sc. 15. solidi. Viro tota, sc. 30. *Col. decis. 161. n. 19.*

MEMBRUM SECUNDUM.

De Jure Fœminarum.

Fœminis enim quæ Figuræ simplicis esse dicuntur *Dec. Consil. 535. in fin.* subveniunt Jura, tum in Civilibus tum Criminalibus.

In Civilibus.

Hoc Jure singulari utuntur ut:

1. citius annos pubertatis attingant sc. 12mo completo, à quo viripotentes creduntur *pr. f. de Nupt. pr. f. quib. mod. tut. fin.* Cujus effectus insignes 1. in nuptiis ineundis *d. pr.* quarum festinationem præ Masculis communi ore suadent Philosophi, Solon, Aristoteles, Plato, Hesiodus. Et Politici ex more Hebræorum ac alior. *vid. Cypr. de Sponsal. c. 9. §. 2.* 2. In tutela finienda *d. pr. Instit. quib. mod. tut. fin.* 3. in Testamentis condendis. *l. 5. ff. qui test. fac.*

2. Biennio citius quam Mares veniam ætatis impetrare possunt sc. anno 18. completo. *l. 2. §. 1. C. de his qui ven. ætat.* & quidem probato tantum annorum numero, etiam misso Procuratore, *d. §. 1.* Masculus contra (1.) demum 20. anno completo veniam petit *d. l. 2. pr.* (2.) numerum annorum & instituta morum animiq; probitatem simul probare cogitur per Instrumenta vel testes, coram competente Magistratu non coram Principe. *d. l. 2. §. 2. Et (3.) hæc in propria persona non per Procuratorem d. l. 2.*

3. Minor quoque metus in fœminis justus est, ad rescindendum quod metu gestum est: ut, si quis mulieri vestem detrahat & minitetur, se eam nudam domo ejecturum esse. *Cypr. de Sponsal. c. 13. §. 15. in fin.* In viro metus requiritur non vani hominis, sed qui in constantissimum cadat. *l. 6. ff. quod met. causa,* neq; jactationibus, sed atrocitate facti probandus. *l. 9. C. d. r.*

4. Cautionem de non offend. fœmina cui vim negavit natura, regulariter non præstat, nisi conditio ejus & aliæ circumstantiæ à nocendi facultate aliud suadeant, *Moller. 3. Sem. c. 29.* Hinc ex Ordin. Criminal. Caroli V. audiendus est qui mulierem defendendi sui causâ se occidisse dicit, *art. 144.* Viri contra à quibus metus, cautio-

cautionem requisiti præstare coguntur. *Id. in l. 6. §. 2. ff. de offic. Pres.* Et quidem non per Juramentum, sed alio modo, puta per fidejussores. *Vid. Moll. d. c. 29.*

5. Ne fragilitas mulierum in pernitiem substantiæ ipsarum convertatur. *pr. Inst. quibus alienare licet* Ex ipsarum commodo cautum est, ut ex fidejussione suâ pro marito quidem de Jure Civili regulariter non teneantur, *Auth. si qua mulier C. ad SCtum Vellejan.* pro extraneo, non aliter, nisi vel (1.) Expresse renunciarint SCto Vell. (ad quod de Jure Civili nec Juramentum, nec locum judicii requiro:) de Jure Sax. verò locum judicii & auctoritatem Curatoris semper, Juramentum non item, nisi in uxore quo ad res dotales in donationem propter nuptias & dotalitium constitutas. *Constit. Elect. 16. p. 2.* ita tamen ut & hoc remitti possit per statutum. *Carpz. 2. c. 16. defin. 8.) vel (2.)* post biennitium iteratò intervenerit, *l. 22. Cod. ad SCtum Vell.*

6. Quo ad poenas privationis; Imò & quoad lucrum captandum ignorantia juris interdum excusat foeminas, si peritiores consulere non potuerint. *Myns. 6. obs. 47. Gail. 2. Obs. 48. n. 22.* contra regulam *in l. 9. pr. ff. de J. & F. ignor.*

7. Etiam post pubertatem foeminis definitam, renovationem investituræ petere possunt, usq; ad 14tum annum, citra periculum privationis Feudi: ut ab anno 14. demum currat annus & dies petendæ Investituræ *Schneidw. de Feud. p. 5. n. 29.*

8. Pro debito privato vel fiscali de Jure Novissimo foeminæ incarcerationi non possunt. *Auth. hodie C. de custod. reor.* nec in publicum è domo protrahi *l. 1. Cod. de offic. divers. jud.* Nec de Veteri rigore Saxonico, Creditori ad compedes vel operas dari, *Col. de process. Execut. p. 1. c. 3. n. 163.* licet hodiè certioratæ ad Arrestum personale & carceres ex causa civili obligare se possint. *Const. 21. p. 2.*

9. Si Juramentum purgationis; masculo & foeminæ fuerit impositum: à viro prius exigendum est; quanquam in tormentis à foeminâ rectius fiat initium *vid. Carpz. p. 1. c. 22. defin. 18.* sicut

In Criminalibus.

10. Iis casibus quibus accusare foeminis permissum est, non coguntur inscribere *l. 12. C. de his qui accus. non possunt.* Contra

veterem observantiam l. 7. pr. & §. 1. ff. de accus. moribus nostris
sublatam, vid. Wesenb. Par. d. 1. n. 12.

Sicut nec 11. desistentes ab accusatione incidunt in Senatus-
Consult. Turpillianum l. 4. ff. ad SC. Turpill. Tr. 2. disput. 31. th. ult. lit. g.

Quod si 12. Ipsæ accusatæ sint, non tamen incarcerationantur, sed
vel fidejussoribus committuntur, vel Juratoria cautioni, vel si gra-
vissimum crimen sit, custodia mulierum vel monasterio ob ratio-
nem pudoris. Auth. bodie. C. de Custod. reor. quod privilegium con-
traria consuetudine foeminis ademptum novimus: Theol. Colleg.
Crimin. disp. 4. th. 10. lit. d.

13. In causis injuriarum foemina condemnata ex antiqua Juris
Sax. æstimatione, saltem dimidiam mulctæ scilicet 15. solidos, ut
accipit; supra n. 4. ante memb. 2. ita solvit Landr. 3. art. 45. uti pro-
nunciari juxta activum & passivum intellectum d. art. tradit Cole-
rus Decis. 161. n. 19.

14. Ob stuprum passum de Jure Civil. in foeminas, nisi viduæ sint
nulla pœna statuta reperitur. Theod. Coll. Crim. disp. 6. th. 4. in fin.
Jure Sax. carcere vel relegatione puniuntur. Const. Elect. 29. par. 4.

15. In causa fractæ pacis publicæ, in quam foeminæ quoq; delin-
quere possunt. Gail. 1. d. P. P. c. 1. n. 34. non in bannum, con-
sueta formula declarantur, sed quadam similitudine Ecclesiastico-
rum, Regalibus, Privilegiis & bonis exuuntur. Gail. d. l. n. 36.

Et 16. Ad alias pœnas ordinarias evitandas Jure Masculorum
impuberum gaudent usq; ad 14. tum annum. Ord. Carol. 164. Cum
duodecimus annus pubertati præfixus sit, saltem in favorabilibus.

Tandem 17. In aliis pœnis corporalibus infligendis ratio pu-
doris habenda, & ob periculum infirmæ mentis, quantum potest
mitigatio permittenda. Nam ut Virgil. Æn. 2.

— Nullum memorabile nomen

Fœmineâ in pœnâ est.

CAPUT II.

De Jure Conjugum.

MEMBRUM I.

De Jure Conjugum in genere.

1. Sanctissimum Conjugii foedus pacti eumq; ordinem ingressi,
præmiis & honoribus variis ubivis gentium adfecti. Ex L. Mosaica

recens

recens maritati, à militiâ & aliis oneribus per annum immunes
Deut. 20. Apud Romanos & Græcos ad maximos Magistratus præ
aliis admissi. *Cypr. de Sponsal. c. 13. §. 74.* Contrà cœlibes qui annos
consumunt mariti & patris nomine vacuos. *Val. Maxim. lib. 2. c. 4.*
in nulla dignatione habiti, sed ex variorum populorum institutis
variè mulctati, vel ære, quod uxorium dictum, & censoriâ notâ, cu-
jus form. *vid. ap. Val. Max. d. c. 4.* Vel privatione eorum quæ in Te-
stamenti relicta, aut mortis causa donata fuerunt, (unde Lex. Jul.
de maritandis ordinibus *Först. Hist. Jur. Rom. c. 31.* & Lex Papia Pop-
pæa caducariæ latæ) apud Romanos, vel honore sepulturæ priva-
ti, apud Corinthios; vel exclusi ab omnibus muneribus apud Ar-
givos; vel pœnis aliis ridiculis & ignominiosis adfecti, apud Laco-
nes & Athenienses. de quib. *vid. Cypr. de Sponsal. c. 13. §. 74. Schönb.*
1. Polit. c. 6. & alios. Cœterum pœnas illas ex Legibus caducariis cœ-
libi illatas apud Romanos sustulerunt primùm Impp. Constanti-
nus cum Fratribus. Inde Justinianus *in l. un. C. de caducis toll.*
quod benè factum, contra Bodinum Legum Justinianearum cen-
sorem invidum asserere tentabo.

2. Conjuges sibi invicem ab intestato succedunt primùm ex
Jure Prætorio, postmodum etiam ex Constitutionibus, contra jus
affinium & extraneorum; & quidem vel ex asse, in 4to ordine, non
extantibus collateralibus, agnatis vel cognatis. *l. un. C. unde vir. &*
uxor. nisi & ipsi conjuges sibi fuerint cognati; Vel in certâ por-
tione statutaria, extantibus aliis ab intestato heredibus *Auth. præ-*
terea. C. unde vir. & uxor. quæ portiones per testamentum ipsis au-
ferri non possunt. *Rauchb. part. 1. q. 39.* neq; per donationem inter
vivos *Carpz. p. 3. c. 7. d. 5.* licet superstes conjunx defuncti bonis nihil
intulerit. *Carpz. p. 3. c. 7. def. 1.* ut nec legato vel fideicommissio
gravari. *Carpz. d. loc. def. 2.* de quo etiam infra. Imò statuto fieri po-
test, ut superstes conjux in secundo ordine, post liberos scilicet, ex
asse succedat, & post mortem ejus bona demum ad ascendentes &
collaterales utriusq; conjugis perveniant: Eo autem casu super-
stitem ad Inventarium conficiendum non teneri statuo; cum non
Jure Usufructuarii sed proprietatis possideat bona defuncti vel de-
functæ, & sua, in unam eandemque qualitatem unita. *Virgil. Pingiz.*
quest. Sax. 25.

3. Præter ordinariam istam conjugum successionem sunt & alia lucra, pro varietate locorum & pactorum dotalium, quæ conjuges ab invicem capiunt, de quibus scorsim in sequenti membro I L. & II L. Quæ tamen Jura successionis mutua in portionibus debitis & aliis lucris tunc demum locum habent.

Si (1.) matrimonium fuerit consummatum, ad quod copula sacerdotalis non sufficit, Carnalis non requiritur, sed sola consensio thori *Const. El. 19. p. 3.* licet eâ ipsa nocte sine habitâ consuetudine decesserit alter. *Moll. 3. sem. c. 23. Frid. Pensol. ad Col. decis. 286. n. 235. & seqq.* Et in Nobilibus sola appositio in lectum *Beust. de Jur. Connub. p. 3. c. 5.* Unde inter desponsatos de præsentî *Gail. 2. observ. 80.* Vel si conjugum alter ante consensionem thori moriatur, superstiti nihil debetur. *Moll. d. c. 23. Frid. Pensol. ad Col. decis. 286. n. 233.*

2. Si matrimonium legitimè sit consummatum, scil post benedictionem, consensu thoro. Nam, si ante jam carnaliter cohabitarint, uno extincto lucra quoque cessant, ne ex peccato quid lucrentur. *Pensold. d. loc. n. 234.*

3. Si se ipsos lucris ejusmodi non fecerint indignos, quod fit ex parte mariti, si adulterium commiserit. *Col. decis. 126. n. 46. n. 63. & seqq.*

Si uxori non procurarit alimenta *Col. decis. 256. num. 6.* Si Medicum nullum vel indoctum ægrotanti adhibuerit *Id. dec. 286. n. 29.* Si eam deseruerit *Const. Elect. 26. p. 3.* Si suspectam de adulterio interfecerit *Col. dec. 286. n. 27.* Vel de adulterio accusarit neque obtinuerit *Pensold. ad Col. d. loc. n. 246.*

Si prostituere voluerit *Id. d. loc. n. 255.*

Si uxori necem molitus *Id. dict. loc. n. 245.* Nisi hisce casibus reconciliatio intervenerit *d. Const. Elect. 26. p. 3.*

Si necem defunctæ non ulciscatur *Col. decis. 256. n. 6. Beust. de Jur. connub. p. 3. c. 6.*

Si prodicionis aut Majestatis convictus fuerit *Pensold. ad Col. dec. 286. n. 257.*

Ex parte uxoris si virum deseruerit, si venenum paraverit, si adulterium commiserit, & aliis casibus, *vid. Col. decis. 257. 176. 286.* Et quidem sine reconciliatione interveniente *Const. Elect. 26. p. 3.*

Si

Si post mortem mariti luxuriose vivat; quod tamen non observari, sed contrarium pronunciatum testatur *Col. decis. 176. n. 52. & seqq.* His autem aliisq; casibus lucra superstiti alias debita defuncti heredibus, non fisco applicantur *d. Const. 26. p. 3.* quanquam heredes mariti ob adulterium uxoris ad privationem lucrorum agere vel excipere non possint, nisi maritus in vitâ ad minimum indignationem suam ostenderit, conquerendo vel expellendo *Const. El. 21. p. 4. Col. decis. 176. n. 58.* Et hæc ab intestato.

4. Ex Testamento quin sibi invicem succedere possint conjuges dubium non est. Illud tamen singulare, quod inter conjuges blanditiis & persuasionibus, modo vis & coactio absit, iudicium postremum in se provocare non sit criminiosum, uti dicitur in *l. ult. C. si quis aliquem testari prohib. l. ult. ff. eod. Wurms. tit. 39. observ. 18. Hartm. tit. 43. obs. 16. n. 1. & 2.* Cum in aliis testamentis, persuasiones, vitium vel saltem suspicionem vitiositatis inferant.

Sic 5. Institutio in testamento conjugum, ita facta, ut superstes heres sit, & post mortem ejus alius, valet: quanquam id militi tantum permissum videatur *l. 41. pr. ff. de testam. Moll. 4. sem. c. 29.*

6. Pacto quoq; conjuges sibi invicem hereditatem relinquunt contra jus comm. *l. 19. C. de pact.* Et hæc pacta successoria reciproca generali consuetudine Germaniæ robur obtinent. *Gail. 2. obs. 126. Myns. 2. O. 33.* contra Jus civile *l. hereditas 5. C. de pact. convent. & fiunt ut plurimum in pactis dotalibus coram quinque testibus; ita tamen ut in vim ultimæ voluntatis mutari & promissa invicem, per aliam ultimam voluntatem minui vel tolli possint* *Wes. π. de pact. dotal. circa finem. Col. decis. 37.* licet statuto vel consuetudine induci possit ne pacta tali modo conventa mutantur *Heig. p. 1. q. 23. num. 36.*

7. In dote & ex aliis contractibus constante matrimonio initis conjuges inter se habent beneficium competentia; §. 37. *J. de action. l. 20. ff. de re judic.*

8. Est & in eo jus inter conjuges singulare, quod donationes ipsorum non valeant, *t. t. ff. & Cod. de don. inter vir. & uxor.* nec juramento quidem confirmantur de jure civ. *l. 5. C. de LL.* (secus de Canonico *Hartm. tit. 44. obs. 2.*) nisi (1.) adipiscendæ dignitatis gratia *l. 40. l. 42. ff. de don. int. vir.* Nec enim amare & tanquam in-

ter infestos Jus prohibitæ donationis tractandum est, sed ut inter conjunctos maximo affectu & solam inopiam timentes, ut elegantissime Jctus l. 28. §. 2. ff. d. t.

(2) nisi sit reciproca; Hartm. tit. 44. obs. 4. quo in casu uxor quoque marito geradam donare potest. Constit. Elect. 13. p. 2.

(3) Nisi incompenstationem Nobilitatis & Juventutis, quo casu maritum ignobilem vel senem, uxori nobili aut Juvenculæ donare posse tradit Berlich. 2. conclus. 15. n. 18.

(4) nisi morte fuerit confirmata donatio, l. 32. §. 2. ff. de donat. int: vir. & uxor. l. 3. Cod. eod. Adeo mors sicut omnia solvit, ita quædam confirmat.

9. Tandem homicidium mariti vel uxoris in se invicem admissum gravioribus & ad Exemplum atrocibus ex Constitutione Carolina art. 137. Imò de Jure Saxon. etiam parricidii pœnis vindicatur. Constit. Elect. 3. p. 4 Wesenb. π. ad L. Pomp. de parricid. n. 7.

MEMBRUM SECUNDUM.

De Jure Mariti.

Cui tanquam capiti uxoris singularia multa in Jure tributa, quæ refero vel ad potestatem, vel ad auctoritatem & præminentiam vel ad lucra & compendia.

In potestate moribus nostris maritus uxorem habet statim post celebratas nuptias & ingressum thori Landr. 1. art. 31. & 45. Unde præter Dominicam & Patriam, recte hæc quoque potestas maritalis statuitur; Fundata jure divino Gen. 3. vers. 16. 1. Cor. 11. vers. 3. Canonico c. quocunq. 2. distinct. 30. & Civili antiquo si scilicet coemptione ducta uxor, vel usu, & per annum habita & quasi usucapta fuerit, non aliis modis, nec de novo jure civili l. 12. C. de collat. l. 5. C. de condit. insert.

Hæc potestas maritalis versatur vel circa personam vel circa bona.

Circa personam, quo refero:

1. Modicam castigationem quam nec totam probant Politici, nec totam damnant.

2. Jus cognoscendi de capite famâq; conjugis, prisco instituto propinquis coram. Exemplum vid. ap. Tacit. 13. Annal. n. 8. Et in specie.

3. Jus cognoscendi, & mortem vel aliam poenam dictandi in puncto adulterii ab uxore commissi *Heig. p. 2. q. 29. n. 40. & seqq.*

4. Jus occidendi uxorem in adulterio deprehensam citra poenam Legis Cornel. de Sicar. cum difficillimum sit justum dolorem temperare. *l. 38. §. 8. ff. ad L. Jul. de adult.* Extra ordinem tamen & arbitrarie punitur. *Carpz. p. 4. c. 10. d. 8.* Uxor verò maritum attingere non auderet, neq; jus esset, inquit *Gell. lib. 10. c. 23.*

5. Jus occidendi adulterum uxoris suæ in domo propria deprehensum, olim non quemvis, sed qui vilis conditionis fuerit *l. 24. pr. ff. de adult.* Nam mariti calor & impetus facile decernentis fuit refrenandus, ait *JCtus in l. 22. §. ult. ff. d. t.* Hodie quemvis, post trinam tamen denunciationem: Et quidem in domo suâ, vel uxoris, vel adulteri, in popinis, aut suburbanis *Auth. si quis C. de adult. Theod. Colleg. Cr. disp. 6. th. 3. lit m.*

Quoad bona:

6. Maritus bonorum uxoris legitimus administrator est. Ideo uxor Jure Sax. sine mariti consensu inter vivos nihil alienare potest *Landr. 1. art. 31. & 45. Col. decis. 12. n. 2. exceptâ geradâ Const. El. 14. p. 2.*

Adeò autem,

7. Maritus administrat bona uxoris, ut nec cautionem præstet, rem uxoris salvam fore *gl. Landr. 1. art. 45.* nec rationes reddat, nec ut suspectus removeatur. *vid. Frid. Pensold. in addit. ad Coler. decis. 286. n. 216. & seqq.* Cum tutoribus, curatoribus, aliisque administratoribus ista omnia incumbant.

Quoad præminentiam & auctoritatem.

8. Maritus uxoris suæ defensor legitimus est in judicio, non contra uxorem mariti. Defendi enim uxores à viris, non viros ab uxoribus æquum est *§. 2. Inst. de injur.* Ideo potest ejus nomine etiam sine mandato comparere cum cautione rati tamen *l. maritus 21. C. de procur. Nov. ord. jud. Elect. Sax Joh. Georg. tit. 7. §. Wir lassen aber.* Contra jus commune in Extraneis.

Sic in specie.

9. Actionem Injuriarum uxoris nomine intentare potest maritus, non contra uxorem mariti nomine *§. 2. J. de Injur.* nisi de mariti statu agatur aut Injuria, quæ simul in uxoris contumeliam vergat, ut si quis maritum Lenonem dixerit.

10. Ac-

10. Accusari criminaliter ab uxore de adulterio non potest *l.1.C. ad L. Jul. de adult.* quod Jure Casareo novissimo secus est *Const. Car. V. art. 120. Berl. p. 4. concl. 27. n. 154.*

11. Deprehensus in adulterio nō statim fit infamis, sed demum per sententiam; mulier autem ipso jure, si deprehensa fuerit *l. 43. §. pen. ff. de rit. nupt.* idq; ob connexum metum suppositionis partus *Trentl. 1. d. 8. th. 5. lit. c.* Et quia major à muliere, quàm à viro pudicitia requiritur *Goth. in not. ad d. l. 34. lit. q.*

12. Maritus non uxoris, sed uxor mariti forum curiam & dignitatem sequitur *Col. decis. 66. n. 12.* Sicut ejus radiis uxor coruscat non contra *l. femina 8. ff. de senat. unde Versus:*

Vir quamcunq; Comes duxit Comitissa vocatur

Non semper nupsit cui Comitissa Comes.

13. Maritus ex Lege Divina votum ab uxore factum impedire potest, quo minus illud adimplere cogatur. *Num. c. 30. v. 7. Vid. Cypr. de Spons. c. 5. §. 12.* ubi ex Pandectis Hebræorum id ulterius explicat.

14. Illud quoq; ad præminentiam mariti spectat, quod ipse uxorem defunctam lugere non cogatur de jure civili *l. 9. ff. de his qui not. infamia.* nisi moribus Saxonis per dimidium annum. Fœminis lugere honestum est, viris meminisse *Cypr. de sponsal. c. 13. §. 96.* Uxor verò, (in Sponsâ enim idem non requiro *Cypr. de Sponsal. c. 5. §. 20.*) tum ob reverentiam marito debitam, tum ad evitandam sanguinis turbationem, luget maritum, modò lugendus sit more majorum *l. 11. ff. de his qui not. infam.* per certum tempus, olim per 10. menses, postea ex adjectione Valentin. & Theod. per 12. menses *l. 2. C. de secund. Nupt.* ut moribus Saxon. per annum saltem continuum, quod & absenti & ignoranti currit *l. 8. ff. de his qui not. infam. Cypr. d. loc. c. 13. §. 93. in fin.* Inde de jure civili Maritus statim ad secundas nuptias transit *Nov. 22. c. 22. pr.* Moribus Saxon. post dimidium annum; uxor vero, si intra annum luctus nubat (1) præter infamiae poenam, (2) omnibus privatur, quæ vel à marito quocunq; modo, vel ab aliis testamento relinquuntur *l. 1. §. 2. Cod. de secund. nupt.* (3) à cognatorum successionem ultra tertium gradum excluditur *d. l. 1.* (4) Secundo marito tantum tertiam partem in dotem dare, vel testamento relinquere potest *d. l. 1.* Quas poenas ex rescripto Principis evitare potest, si liberos non habeat ex priore marito; si habeat, non aliter evitabit, nisi iis medic-

tatem

tatem substantiæ suæ, quæ fuit tempore secundarum nuptiarum, pure donet & cedat *l. 4. C. ad SC. Tertull. Nov. 22. c. 22.* De Jure Canonico, quamvis mulier intra annum luctus nubens infamiæ jacturam non sustineat *c. pen. § ult. X. de secundis nupt.* non tamen reliquæ poenæ legales in favorem liberorum prioris matrimonij constitutæ cessant. *Trentl. vol. 1. disp. 8. §. 5. b.* Ipsum autem fundamentum Canonistarum fragile est, quia Paulus dicit, nubat in Domino, cui voluerit. Non enim dicit, quando voluerit; Imò dicit, nubat in Domino, i. e. secundum præcepta Legum & honestatem.

Neq; 15. ob memoriam mariti conservandam post annum, quoq; luctus mulier impunè nubit, si liberos habeat. Nam i. quicquid à priore marito titulo lucrativo habet, saltem Jure Ususfr. tenet ad dies vitæ, proprietate liberis prioribus servanda *l. 3. pr. l. 6. §. 1. C. de Secund. Nupt. Novell. 22. c. 23.* Neque alienanda, ne quidem in unum è liberis. *de Nov. 22. c. 25.* quod olim licitum fuisse videtur *per d. l. 3. pr.* 2. Uno ex liberis prioris matrimonij decedente, mater secundis nuptiis funestata, ut loquuntur *Impp. in l. 3. §. 1. C. de secund. Nupt.* saltem Jure Usufructus succedit, proprietate cæteris liberis prioribus reservanda *d. l. 3. §. 1.* non autem mulieri applicanda nisi post illorum mortem. *d. §. 1.* 3. Secundo marito non plus relinquere potest quam uni liberorum ex primo matrimonio *l. 6. pr. C. de secund. nupt.* Quæ tamen poenæ legales, aut si quæ sunt aliæ, in marito quoq; secundum nubente locum habent de Jure Civili. *Novell. 22. c. 23.* neq; hodie sublatae sunt in terris Imperij *Gail. 2. Obs 98.* quanquam Jure Saxon. per contrariam consuetudinem exoleverint, teste *Colero decis. 40.* Unde & Noverca sæpe plus capit, ut & maritus dum mobilia lucratur, idq; cum insigni damno liberorum prioris matrimonij. Vid. *Carpz. p. 3. c. 23. def. 17.*

Quoad compendium & lucrum.

16. Maritus constante matrimonio est dominus dotis autoritate Juris ex ratione civili non naturali *l. 30. C. de J. dot.* ejusq; fructus lucratur ad onera matrimonij sustinenda *l. 20. C. d. t.* Imò de Jure Saxon. (Nam Jure Civili secus videtur *l. 8. C. de pact. corvent.*) in paraphernalibus uxoris habet usumfructum *Coler. Decis. 18. n. 3. 4.* quò item pertinent usura pecuniæ elocatae, *Jac. Schult. in add. ad Coler.*

ler. d. loc. Eosque fructus, constante matrimonio perceptos, post mortem uxoris retinet maritus; tum Jure Successionis mobiliaris, quam de Jure Saxon. maritus habet; tum quia maximam partem ejus industria omnia censentur acquisita, etiam immobilia, in dubio. *Carpz. p. 3. c. 25. def. 11.*

17. Inopem maritum, etiam de bonis paraphernalibus alere tenetur; Vid. *Carpz. p. 3. c. 25. def. 7. n. 5.*

18. Soluta vero matrimonio lucra capere potest, vel ex dispositione uxoris, quæ ipsi per testamentum ultra quartam portionem statutariam potest relinquere, imò & heredem universalem instituere, etiam illo casu, ubi statutum extat in loco, ne maritus uxori ultra quartam relinquat. Nam statutum ultra casum de marito, quem expressa verba designant porrigendum non est ad uxorem. Vid. *Pingiz. quest. Sax. 26.*

Vel ex sola dispositione Legis, ex qua,

19. Maritus Jure Civili succedit, juxta *auth. præterea C. unde Vir & Uxor.* quæ licet de Uxore tantum loquatur, tamen in marito quoque locum habet. *Novell. 53. c. 6. pr.* Et quidem cum liberis propriis, tribus vel paucioribus in quartam, cum pluribus in virilem, Jure Ususfruct. tantum, cum alterius matrimonij liberis servata eadem distinctione numeri in quartam vel virilem, Jure proprietatis. *d. auth. præterea.* Jure v. Sax. deficientibus pactis aut consuetudine loci in quo maritus domicilium habet, omnia mobilia uxoris lucratur, etiam illa de quibus sibi facultatem disponendi in pactis dotalibus reservaverat uxor, & nihil tamen disposuit. *Rauchb. p. 1. q. 39. per tot. Pensol. ad Col. dec. 286. n. 178.* Sola gerada excepta. Mobilium autem nomine habeo, in specie.

1. Dotem in mobilibus consistentem. *Col. dec. 58. & decis. 221.* contra Jus Civile, quod ad lucrum dotis speciale pactum requirit. *l. un. §. 6. C. de R. U. act.* Eamque solutam retinet, non solutam exigit post mortem uxoris, licet sub certa die promissa fuerit & uxor ante diem decesserit. Vid. *Rauchb. p. 1. q. 31. per tot.* non item, si in mortem constituentis fuerit promissa, vel legata, & uxor ante constituentem decedat. Vid. *Heig. p. 1. quest. 33.* Donec autem dos marito debita exsolvatur, Jure retentionis utitur in immobilibus uxoris, imò & in dotalitio per priorem maritum constituto *Col. decis. 221.*

inf.

inst. & dec. 286. n. 4. Frid. Pensold. in addit. n. 183. ut tamen fructus perceptos heredibus defunctæ restituat. Pensol. ad Col. d. dec. 221. n. 18.

2. Pecuniam siue numerata sit & præsens, etiamsi ad comparationem immobilium destinata fuerit. *Col. Decis. 286. n. 39. & seqq. ibiq; Pensold. n. 263.* siue sub usuris credita, vel ad cambium collocata, ob generalitatem. *Const. El. 23. p. 3.* Siue ex fundo vendito distinctis terminis solvenda à coherede etiam. *Moll. 1. Sem. c. 41.* Siue sit hereditaria, aut ex annuis redditibus præstanda, dum tamen utriusq; dies vivente uxore venerit. Si minus pro immobili habetur. *Const. Elect. 21. & 24. p. 3.*

3. Omnia portabilia & seipsum moventia, scil. torcularia seu pressoria. *Col. decis. 286. n. 32. naves l. 20. §. ult. ff. quod vi aut clam.* molendina nautica, & à ventis agitata, *Schiff und Windmühlens Beust. de Jure Connub. p. 2. c. 69. Fr. Pensold. ad Col. d. l. n. 287.* Item, mancipia *l. 93. ibiq; gl. d. V. S. Pensold. ad Coler. d. l. n. 260.* animalia, siue in prædio mariti sint, siue ad soccidam data. *Col. d. decis. 286. n. 31.* etiam boves aratorios, equos, asinos *Id. d. loc. n. 151.*

4. Omnes fructus prædiorum, ut pisces vivente uxore collectos, sicut & feras captas & inclusas in certo loco, *Coler decis. 286. n. 179.* Imò de Jure Saxon. fructus piscinarum, *die bey des Weibes leben sind besetzt worden. Col. dec. 59. circa fin.* dummodo brevi sint piscibiles, & tempore mortis uxoris magis propinquum sit piscationi, quam injectioni vel immisioni piscium, arg. eorum, quæ tradit *Carpz. p. 3. c. 32. def. 26 & 27.* lapides & ligna cœsa. *Was bey des Weibes leben ist gefället worden. Col. d. decis. 286. n. 152. & d. dec. 59. in fin.* Fructus industriales vivente uxore rastros subactos *Const. El. 32 p. 3.* licet Jure civili fructus nondum separati habeantur pro immobilibus. *l. 44. ff. de Rei vind.* Fructus naturales siue separati sint, siue uxor post factam culturam decesserit. *arg. de Const. Elect. 32. p. 3.* fructus è metalli fodinis vivente uxore perceptos *Außbeute. Const. Elect. 25 p. 3. Coler. decis. 286. n. 155.*

5. Alia mobilia luerosa, ut xenia seu dona in nuptiis oblata. Exceptis, si quæ ad Geradam pertineant. *Const. Elect. 22. p. 3.* Item pretiosa (extra Geradam tamen. *Col. decis. 286. n. 47. & seqq.*) merces in tabernis *l. 66. de V. S.* Et omninò mobilia, siue illata primum, siue stante matrimonio acquisita, aut per successionem ad uxorem

devoluta. *Coler. dec. 286. n. 36.* Sive mobilia manean, sive in Emptionem immobilium convertantur. *Coler. ibid. n. 88. & seqq.*

Quæ omnia & si quæ alia mobilia appellatione veniunt, maritus de Jure Sax. lucratur, ut tamen & debita uxoris ratione mobilia & immobilia contracta pro rata mobilia agnoscat; *Pensold. ad Col. dec. 286. n. 189. & seqq.* & legitimam liberis & parentibus exsolvat, vel suppleat, si immobilia non sufficiant. *Vid. Col. d. decis. 286. n. 12. ibiq; Pensold. n. 222. post plures alios.* De cæteris rebus immobilibus, quo nomine etiam habeo lectos & suppellectilem in publicis diverforiis *Heig. p. 2. q. 15. n. 24.* materialia pharmacopoli *Col. decis. 286. n. 164. & seqq.* ob perpetuam & immobilem destinationem: (quamvis in ditionibus Electoralibus Saxonice Rescriptum in Contrarium emanarit Anno 1617. quod refert *Berlich. p. 2. conclus. 29. n. 41.*) pecuniam hereditariam proprie sic dictam, cujus dies vivente uxore nondum venit. *Const. El. 21. p. 3.* sortem annuorum reddituum *Const. Elect. 24. p. 3.* partes metallicas *Bergtheil vnd Guß* *Const. El. 25. p. 3.* De quibus maritus post mortem uxoris extra casum pacti dotalis, statuti, aut consuetudinis nihil lucratur, nisi vel inops sit, vel ex mobilibus portionem *Anth. præterea C. unde vir & uxor* integram habere non possit. *Fr. Pensold. ad Coler. dec. 286. n. 299. Schultz. Synops. Inst. de Success. Conjug. a.*

MEMBRUM TERTIUM.

De Jure Uxorum.

Quod confidero circa bona uxoris, circa pœnas ab violatam conjugij fidem, & circa lucra post mortem mariti.

Bona Uxoris, licet in dotalibus ut & Jure Sax. in paraphernalibus maritus habeat usumfructum constante matrimonio, salva tamen quoad proprietatem, uxori ut manean necesse est.

Inde 1. dotem ne quidem consensu uxoris obligare vel alienare potest regulariter *pr. Inst. quibus al. lic.*

2. Ratione dotis uxor habet tacitam hypothecam cum Jure prælationis, cujus vigore de Jure Civili omnibus anteriorem expressam *l. assiduis 12. C. qui pot. in pig.* de Jure Sax. tantum tacitam hypothecam habentibus præfertur. *N. Berichts Ord. tit. 43. pr.*

Sicut

Sicut etiam 3. ratione paraphernalium tacitam hypothecam habet quanquam sine privilegio. *N. Serichys Orden. tit. 45. pr. de quibus & aliis infra suo loco.*

Quoad poenam 4. Ea in causa adulterij mitior olim in uxore fuit, scilicet castigatio competens cum detrusione in monasterium, ex quo tamen à marito volente intra biennium integrum liberari possit; maritis gladio addictis. *Nov. 134. c. 10.* Ob quam indulgentiam Justinianum Imp. reprehendit, *Andius sine Bono 1. de Rep. c. 3.* tanquam uxorium, stupidum & illiteratum; à quibus Injuriis vindicandus est Imperator; licet ipsa mitigatio approbanda per omnia non sit, unde hodie utriusq; Conjugis poena capitalis est. Jure quidem Divino Lapidationis *Levit. 20. v. 20. Deut. 22. v. 22.* Jure Cæsareo gladij. *Constit. Caroli art. 120. ut & Saxonico ex Constit. Mauritij de Anno 1543. & Augusti Const. 19. p. 4.* Præter alias poenas civiles, puta amissionem dotis & donationis propter nuptias *Novell. 112. c. 8. §. 2.* Paraphernalium *Rauchb. p. 1. q. 47. n. 11.* dotalitij & lucrorum, alias mortuo marito viduis obvenientium. *Vid. Rauchb. d. loc.* Et si quæ sunt poenæ aliæ.

Quoad lucra post mortem mariti.

5. Uxor, siquidem dotem congruam habeat, eâ contenta de mariti bonis nihil accipit, ut pronunciatum refert *Col. decis. 61. n. 34. & 44.* Si vel nulla dos, vel non satis ampla, accipit e bonis mariti cum tribus vel paucioribus liberis quartam, cum pluribus virilem, Jure ususfr. si sint liberi proprij; dominij verò, si alterius matrimonij juxta *Auth. præterea C. unde Vir & Uxor.* Quæ Dispositio etiam extra Electoratum Sax. observatur. *Col. decis. 61. n. 44.* nisi pactis dotalibus aliter fuerit placitum, vel statutis localibus provisum. *Const. El. 20. p. 3.* Jure Saxon. in Electoratu, alternativè, vel bona sua illata repetit; vel portionem statutariam petit, scil. liberis extantibus, sive uno sive pluribus, sive communibus, sive alterius matrimonij tantum quartam, non extantibus tertiam. *d. Const. Elect. 20. p. 3.* Ita ut illo casu, quo bona sua elegit, Geradam & dimidiam partem Xeniorum etiam consumptorum habeat, juxta mentem Illustrissimi. *Elect. Const. 22 §. Wann aber / p. 3. Berl. p. 3. conclus. 32. n. 15. Carpz. ad d. c. 22. def. 6.* unâ cum illatis bonis, & ex iis mariti debita non exolvat, nisi vel fidem pro eo interposuerit, *Constit. El. 16. p. 2.* vel unâ

4. Comestibilia, *Mußthell* / id est dimidiam partem cibari-
 riorum, quæ ante mortem mariti, in prædia & ædes mariti, ubi-
 cunq; sitas illata fuerunt & post trigesimum ab ejus morte super-
 sunt. *Const. Elect. 34. p. 3.* licet unius anni usum zu desß verstorbenen
Haushaltung excedant, *Const. El. 36. p. 3.* Ad comestibilia illa re-
 fertur polentum *Mals*: ut & frumentum, quod maritus aliò mi-
 sit, ut venderetur, non tamen fuit venditum, *Moll. 3. Sem. 24* non
 item hordeum, lupulus, frumentum Saracenicum, *Bersten /*
Hopffe / Heidenkorn; *Const. El. 35. p. 3.* nec ea, quæ pro necessitate
 castri vel fortalitij sunt reposita, uti responsum refert *Moll. 3. Sem.*
c. 24. Et hæc Viduis nobilium sunt peculiaria, nisi portionem
 statutariam eligere malint, quod re integrâ ipsis non denegatur,
Const. El. 37. p. 3. Schultz. Syn. Inst. de Success. conjug.

CAPUT II.

de

JURE SINGULARI PARENTUM,

MEMBRUM I.

De Jure Parentum in genere.

Dulce cum primis & honorabile Nomen Parentum & bea-
 tum matrimonium veteribus dictum, quod liberis, germinavit,
 in quibus Parentes renascuntur quasi, imaginem corporis ani-
 miq; sui alunt ac seipso in iis intuentur. Ideò tum in honorem
 tum commoda Parentum specialia, multa recepta, vel ipsorum
 liberorum, vel extraneorum respectu.

Quoad liberos.

Æternâ debitione Parentibus obstricti sunt & æquivalens ipsis
 reddere non possunt, ne tamen contra reverentiam Parentum
 quicquam etiam prætextu juris cujusdam admittatur, ideo

1. Parentes à liberis in jus vocari non possunt sine veniâ *l. 4.*
pr. & §. 1. l. 6. ff. de in jus voc. pœnali Actione, si contra factum; pro-
 positâ *§. 12. f. de Act.*

2. In jus ritè vocantes vel deferentes jus jurandum non co-
 guntur jurare de calumniâ *l. 7. §. 1. de obseq. par. & patr. l. 13. §. 14. ff.*
de damn. inf. ex quâ emendationem in l. 34. §. 4. ff. de Jurejur. ne-
 cessariam

cessariam statuo, etiam propter *l. 16. ff. eod. tit. Berlich, p. 1. concl. 31. n. 9.*

3. Non possunt conveniri actione doli vel aliâ famosa *l. 5. §. 1. de obseq. par.* sed actione in factum verbis temperanda *l. 11 ff. de dol.*

Nec 4. Actione injuriarum *l. 2. de obseq. par. præst.*

Nec 5. Interdicto, unde *vil. l. 2. §. 1. l. 7. §. 2. ff. d. t.*

6. Nec in eos Exceptio doli, quod vis metusvè causâ datur, *d. l. 7. §. 2.*

7. Nec impetrari adversus eos restitutio in integrum potest *l. 2. C. qui & advers. quos: excepta matre tutrice, Nov. 155. c. 1.*

8. In satisfactionibus. In quibus de jure civili semper fidejussores requiri statuo, *l. 1. ff. qui satisd. cog. l. 7. ff. de prætor. stip.* etiam parum idoneos dando audiuntur, *l. 1. 2. 3. ff. in jus vocat.*

9. Non in solidum exiguntur salvo ipsis beneficio competentia *d. l. 7. §. 1. ff. de obseq. par. l. 16. ff. de re jud.* Imò

10. Inopes à liberis alendi sunt, *Carpz. p. 2. c. 10. def. 29.* fidejussione liberandi à filiis è carcere, in furore curandi, in captivitate redimendi, mors eorum vindicanda sub pœnâ exhæredationis & exclusionis à successione in casu neglecti pietatis officij. *Nov. 115. c. 3.* Non autem contra,

11. Injuriis verbalibus vel realibus adficiendi *d. Nov. 115. §. 1. & 2.* adde *Levit. 30. Deut. 27. Exod. 27.* non accusandi nisi de Majestatis crimine, nec insidiæ ipsis struendæ nec thorus maculandus, Sub pœnâ exhæredationis in casu admissi tanti flagitij.

Hinc 12. Asperrimum crimen parricidij novis pœnarum generibus vindicatur *§. 6. 7. de publ. Jud. Et t. t. ff. ad l. Pomp. de partic.* Ideò in omnibus Persona Parentum liberis semper honesta & sancta esse debet *l. 9. ff. de obseq. par.* Nam post Deum secunda causa, ut simus, sunt, ait Procop.

Quoad Extraneos.

Et eorum respectu variè & honorati fuerunt & adjuti. Honores Parentum ista concernunt. Nam

13. Hæreditates & legata integra olim obtinuerunt, etiam si monstrosos liberos dedissent, nam quantum in ipsis fuit, paruerunt legi, *l. 153. d. V. S.* Orbi contrà, semisse legatorum multati, *Don. En. 2. c. 20. F. & dimidiâ hæreditatum, Val. Först. de success.*

l. 1.

l. 1. c. 17. in fi. quod tamen sublatum. tit. C. de infirmand. pœn. calib. orb. &c. & l. un. C. de caducis. toll. & quidem, ut ut cavilletur Bodinus lib. 6. de Rep. c. 2. n. 662. summa ratione, cum id, quod fataliter contingit, damnum injungere non debeat, ut in simili JCrus in l. 135. d. V. S.

14. Pater liberorum; in petitione Magistratus, viro orbo prælatus *l. 9. C. de decur.*, ob præsumptionem majoris sollicitudinis pro Rep.; & decisum olim, ut numerus liberorum in Candidatis præpolleret. *Tac. 2. Annal. vid. Cypr. de Sponsalib. c. 13. §. 74.* Ubi ex legibus Hebræorum idem refertur. Inde ex consilio Theophili, præter alia inquirendum in tutorem, an vitæ pignora, id est, liberos habeat.

15. Pater liberorum Primus in collegio sententiam rogatur, cæterosq; honore antecellit, ut loquitur JCrus in *l. 6. §. ult. ff. de decur.*

16. Primus è consulibus fasces sumit, ex *L. Jul. de maritandis ordinibus*, ut ex Gellio refert Först. in *Historiâ Jur. l. 1. c. 31. n. 8.*

17. Minores 25. ann. ad honores olim non admissi *l. 8. ff. d. muner.* pro singulis tamen liberis singuli anni remissi, ut etiam ante 25. annum honores capere potuerint *Harpr. pr. Inst. de excus. tut. n. 12.*

18. Honoratior locus ijs datus in Theatro. *Suet. in Aug.*

Ad immunitatem & commoda hæc spectant.

19. Præmiis aucti variis, à variis gentibus; apud Persas annuo munere donatos refert *Herod. l. 1.* apud Romanos extra sortem agri assignati civibus; quibus terni pluresvè liberi essent *Suet. in Julio Cæs. c. 20.* Et ab Augusto *πολυπαυδίας* præmia proposita *Lips. ad Tac. 3. annal.*

20. Immunitates & commoda Parentibus concessa. Sic Pater immunitatem habuit à muneribus pro numero liberorum, trium quidem incolumium, à legationibus publicis *l. 1. C. de legat.* ut & à tutelis, si eos Romæ habeat *pr. J. de excus. tut.* quatuor liberorum in Italiâ; superstitum, non amissorum, nisi in acie, à tutelis *d. pr.* quinque liberorum in provinciis itidem à tutelâ *d. pr.* aliisq; civilibus & publicis muneribus personalibus *l. 3. §. 6. ff. de muner. l. 2. §. 1. de vacat. & excus. mun.* Sedecim liberorum ab omnibus muneribus etiam patrimonialibus *l. 5. §. 2. ff. de jur. immun.* ibiq; Gothoffr. *lit. y. & ad tit. C. de his. qui num. lib. lit. K* licet in numero varient *d. l. 5. §. 2. l. 24. C. de decur. l. qui Pater ss. C. Theodos. eodem tit.* Aliàs

diligenter notandum hoc esset, si modo usu obtineret, ait *Thom Lin.*
ad pr. f. de excus. tut.

21. Libertus, qui duos filios in potestate habuit, licet diverso tempore; ab obligationibus operarum liberatus fuit ex L. Jul. de marit. ordin. l. 6. §. 1. C. de oper. lib. ut & si unum quinquennem l. 37. pr. ff. d. t. adeò, ut amissi quoque liberi, profint, ad eas operas quæ postea imponuntur; d. l. 37. §. 1. & 2.

22. Sic & Mater privilegiis ac jure liberorum gaudet. Nam ingenua trium, libertina 4. liberorum Mater, ex Scto Tertulliano iis ab intestato potuit succedere §. 2. f. de Scto Tertull. contra primævam dispositionem Legis 12. tabb. pr. d. t. quanquam de J. noviss. ejusmodi numero liberorum opus non sit §. 4. f. d. t. l. 2. C. de f. liber.

23. Mater in Solatium liberorum amissorum adoptare potest l. 5. C. de adopt. contra jus aliarum fœminarum §. 10. f. de adopt licet ex Nov. Leonis 27. fœmina quæ nunquam peperit, tamen adoptare possit.

24. Mater & Avia, si renuncient! in juratō saltem. Nov. 94. c. 2. secundis nuptiis, & Scto Vellejano, tutrices esse possunt liberorum & nepotum. Auth. Matri C. quando mul. tut. off. & Agnatis præponuntur, licet inter eos familiare pactum sit, ut deficientibus testamentariis ipsi impuberes habeant in tutelâ. Exclusâ Matre. Heig. p. 2. q. 13.

Neq; 25. Repelli Mater & Avia possunt, licet creditrices sint vel debitrices liberorum. Nov. 94. c. 1. Contra jus commune aliorum tutorum Auth. minoris. C. qui dar. tut. Quæ, aliaq; Jura liberorum, à Principe olim specialiter erant impetranda; Hodiè ipso Jure competunt l. 1. C. de Jure lib. vid. Bachov. ad Tr. vol. 2. disp. 9. th. 2. a.

26. Uterq; Parentum de jure novo liberis sive suis sive emancipatis ab intestato & sine prole defunctis succedunt: de jure civili unâ cum fratribus & sororibus Germanis defuncti. Nov. 118. c. 2. de jure Saxonico soli, iis exclusis Landr. 1. art. 27.

Nec 27. exhæredari in Testamento à liberis possunt, nisi nominatim ex justâ causâ, expressâ in in Nov. 115. c. 4. vel simili aut majore, juxtâ receptam sententiam, licet altera de jure sit verior.

28. Utrq; autem modo venientes, remedio prætorio, perunt bono.

bonorum possessionem intra annum; alii vero intra 100. dies. §. 4.
J. d. bon. poss. idq; ob honorem sanguinis *l. 1. §. 12. J. de success. Ed.*

29. Ipsi quoq; Parentes de bonis suis inter liberos disposituri, singulari & simplicissimo jure utuntur. Nam & Pater modò non sit deportatus *l. 8. §. 2. ff. qui test. fac.* aut manifestus usurarius *c. 2. §. fin. de usur. in 6.* & Mater, licet ad secundas nuptias transeat, ob generalitatem *l. 21. §. 1. C. de Testam.* inter liberos naturales & legitimos *arg. l. fin. C. fam. berc.* disponere potest, vel sine testibus, schedulâ Parentum manu in totum scriptâ, vel saltem subscriptâ, si ab alio exarata sit. *Dd. comm. Auth. quod sine C. de testam. Auth. si modo C. fam. berc. Hartm. tit. 38. observ. 5.* vel cum testibus, duobus tantum. *Dd. in d. l. 21. §. 1.* etiam fœminis. *Hartm. tit. 15. observ. 5.* contrâ §. 9. *J. de testam. ord.* etiam non specialiter rogatis, sed casu præsentibus; sive in scriptis testari velint, sive voce, ob generalitatem *l. 16. l. fi. C. fam. berc.* dummodò, quoad solennitates, extrinsecas (1) diem; annum & mensem expresserint *d. Auth. quod sine; Nov. 107. c. 1.* (quod ipsum tamen in simplici divisione non puto necessarium. *arg. Nov. 18. c. 7. & Nov. 107. c. 3.*) (2.) integris literis mentem expresserint, non siglis vel Notis *d. Nov. 107. c. 1.* quod & in cæteris testamentis paganis prohibitum. *l. 6. §. ult. ff. de bon. poss.* ut & in conceptione Legum & constitutionum. *Const. de emend. Cod.* nisi consuetæ sint notæ & omnibus obviæ; quo casu pro testamentis pronunciatum refert *Scheff. p. 3. q. 25.* (3.) Totam scripturam perfecerint, ne sit imperfecta ratione voluntatis: quia saltem imperfectio solennitatis est permissa.

quoad intrinsecas,

(4.) Inter solos liberos disposuerint, non extraneis, aut uxore etiam additis; quibus relicta non debentur, sed liberis accrescunt. *l. ult. C. fam. berc.* nisi de jute novo coràm testibus reliquant. *Nov. 107. c. 1. Pantschm. l. 2. q. 6. n. 70.* Et uxori in testamento coràm duobus testibus factò dotem & alia relinqui posse tradit *Joh. Cöpp. lib. 1. obs. 120. n. 20.*

(5.) Nec aliquos è liberis præterierint *arg. de Nov. 107. c. 1.* & ob generalitatem *Nov. 115. c. 3.*

30. Imo Dispositionem Parentum cum liberis, per actum inter vivos, vel per pactum in vim testamenti paterni sustineri, commune dicit *Theß. decis. 225. n. 10.* ut tamen revocari possit, licet juramento firmatum *Rittersb. p. 6. c. 2. n. 15.* Huc refero.

31. Quod Parentum Testimonium in probandâ liberorum aetate extraneis præferatur *Tr. vol. 1. disp. 11. tb. 8.* & in probando ordine nascendi inter gemellos sufficiat *Moll. 2. Sem. c. 29.* licet in aliis testimonium paternum nequaquam sit sufficiens. *l. 9. ff. de testib. l. 6. C. cod.*

Tandem 32. Ut ut circâ dispositionem ultimarum voluntatum Parentibus multa sint permissa, nō tamen donare inter vivos liberis licet. *l. 11. l. 17. C. de don. Berlich. p. 3. concl. 1. n. 30.* nisi vel ad studia & dotationes, vel ob benemerita insignia: nam ibi magis solvit; hic magis compensat, quam donat, vel nisi confirmaverit, Morte, juramento, secund. Canones, aut tacita rati habitione post emancipationem *l. 17. l. 31. §. 2. ff. cod. & moribus post separationem à Patre; Moll. 2. sem. c. 16.* sicut & jure Saxon. donatio parentum subsistit, etiam in avitis bonis. *Const. El. 12. p. 2.* multo magis in allodialibus *Moll d. l. Col. decis. 13. per text. & Andr. lib. 1. art. 10.*

MEMBRUM SECUNDUM.

De Jure singulari Patris.

Cujus præcipua in jure plurima. Nam 1. Solus in potestate habet liberos naturales & legitimos simul. *pr. §. de pat. pot. §. penult. §. de nupt.* non autem Mater *§. 10. §. de adopt.* Et hæc patria potestas nec in Imperio sublata, vid. illustrem casum ap. *Frid. Pensol. ad Col. dec. 222. n. 2.* nec de Jure Saxonico *Const. Elect. 10 p. 2.* Effectus potiores: In jure vitæ & necis, usitato apud Romanos *l. 11. ff. de lib. & postb. l. ult. C. d. patr. pot.; Gallos. Cæs. de bello. Gall. lib. 7. Persas Arist. 8. Eth. 12.* non apud Hebræos, ut vult P. Greg. 1. Syntag. 5. n. 5. hodiè tamen & rectè, contra *Bodinum 1. de Republ. c. 4. n. 22. & seqq.* sublato; arg. *d. l. 11. l. un. C. de emend. prop. l. 3. & 4. C. de pat. pot. l. un. C. de his qui par. vel lib. occid.,* usq; ad modicam castigationem & privatum carcerem, contrâ jus commune in *l. 1. C. de privat. carc.* nisi tenue rigidissimi juris vestigium statuas in occisione filiae adulteræ, quæ Patri permittitur, *Berlich. p. 4. concl. 27. n. 152.* modò filia fit in potestate: nupta non soluta, non ante prægnans; deprehensa in domo suâ vel generi, & quidem in ipsis rebus Veneris, ut ait *J. C. t. l. 23. pr. ff. ad L. Jul. de adult.* tandemq; adulterum ipsum etiam Nobilem, Clericum, Magistratum, Patronum; uno ictu interficiat de quibus vid. *l. 20. l. 22. 23. ff. de adult. & Theod. Coll. Cr. disp. 6. tb. 3. lit. m.* Sicut ut

citra

citra poenam parricidii pater occidere potest filium, ex causis ingratitudinis ex quibus exheredari posset *Berlich. p. 4. concl. 6. n. 87.* aut si filius ob crimen publicum ultimo supplicio afficiendus sit, rigore & zelo domestico ad evitandam ignominiam, pater eum e medio tollet, relegatione tantum, vel alias extra ordinem puniendus. *Berlich. p. 4. concl. 6. n. 90.*

2. Vigore potestis, solus Pater habuit jus abdicandi liberos, i. e. cum infamia domo ejiciendi & e familia, ne amplius secundum leges esset Filius; Ex Instituto Græcorum, Romanis legibus non comprobato per omnia, *l. 6. C. de pat. pot.* quamquam similis ei videatur Sententia Torquati Patris in Filium Silanum lata, *ap. Val. Max. l. 5. c. 8.* Causas abdicationum ex Luciano refert. *Cypri. & sponsal. c. 7. §. 15.* ubi non malè morem istum abdicandi immorigeros revocari in usum posse statuit.

3. Ob egestatem, captivitatem, vel etiam extremam necessitatem vendere potest liberos, (non item Mater *l. 26. C. de transact.*) regulariter quidem tantum sanguinolentos seu recens natos *l. 2. C. de patrib. qui fil. suos distrax.* junctà *l. 1. C. Theod. de his, qui sanguinolentos emptos vel nutri. accep.* In subsidium vero ultimum etiam Majores. *Arum. Exerc. 2. lib. 4.* licet potius oppignoratio sit, quam venditio, siquidem restitutio precio revocantur in libertatem *d. l. 2.* similis venditionis Exemplum extat. *Nebem. c. 5.*

4. Pater per liberos in potestate constitutos acquirit omnia, exceptis de jure novo castrensis vel quasi in totum; adventitiis quoque proprietatem §. 1. *J. per quas pers. cuiq. l. 6. C. de bon. qua lib.* Unde

5. In bonis liberorum maternis aliisque adventitiis habet usufructus *l. 6. §. 1. C. de bon. qua lib.* & quidem integrum, quamdiu in potestate habet; post emancipationem dimidiam partem ad dies vitæ §. 2. *J. per quas pers. cuiq. acquir. d. l. 6. §. 3.* nullam, de Jure Saxonico, ex quo post separationem Filii à Patre wenn er nicht mehr an des Vaters Brodt ist/cessat usufructus in futurum. *Col. decis 41. de præterito* tamen rationem non reddit *Berlich. p. 2. concl. 12. n. 23.* Mater de jure civ. hoc Jure perceptionis non gaudet, nisi de jure Saxonico, si Tutor sit liberorum *Landr. 1. a. 11.* quia jure paterno administrat. *Wesf. n. de tut. n. 4.* & Practici Saxonie comm.

6. Imò mortuis ab intestato liberis olim Pater solus successit, de

jure civili, & Saxonico quoque, ut videtur per text. *Sandr. lib. 1. art. 17.* Matri vero demum ex jure prætorio, Rescripto Imperatoris Claudii, SCto Tertulliano & à Justiniano denique *t. 1. §. de SCto Tertull.* ut & interpretatione Saxonica & *Constitutione Elect 17. p. 3.* fuit subventum.

7. Pater solus vindicat liberos, adjectâ causâ, ex jure Romano vel lege Quiritium *l. 1. ff. de rei vind.* Sicut.

8. Et alias Actiones liberorum nomine, qui in potestate sunt, intentare potest, ut propter subreptos liberos actionem furti *§ 9. §. de oblig. quæ ex del. l. 14. §. 13. l. 38. ff. de furt.* in duplum vel quadruplum, non ipsius corporis liberi, quod æstimationem non recipit, sed operarum & lucri, cessantium. It. Actionem injuriarum, non eam, quæ est ex *L. Cornelia l. 5. §. 6. ff. de injur.* sed prætoriam *§. 2. Instit. eod.* pro injuriis filio, licet volenti, illatis *l. 1. §. 5. l. 26. ff. de injur.* ab eo qui scivit esse Filiumfam. *l. 18. §. pen. & ult. ff. d. t.* licet, cujusnam Patris esset, ignoraverit *d. §. ult.* intentare potest; itemq; remittere *l. 17. §. 12. ff. d. t.* nisi forte Filii Persona sit honestior & dignior *d. l. 17. §. 13.*

9. In criminalibus Pater admittitur pro Filio etiam ad innocentiam ejus ostendendam; *Arum. 1. decis. 7. Theod. Coll. cr. disp. 9. tb. 9. lit. H.* contra jus commune, quo saltem excusator absentia admittitur, *l. pen. ff. de publ. jud. Carpz. Pr. Crim. p. 3. q. 105. in fin.* Frater vero in simili casu tantum Judicis officium implorare potest, ut innocentiam fratris ex testibus discat. *Arum. 1. decis. 7. in fin.* Quod si Patre defendente Filius condemnatus fuerit; expensas tamen ab eo Accusator petere non potest *Arum. 1. decis. 9.*

10. Patris consensus requiritur in iis, quæ à Filio in potestate constituto sunt peragenda. In judiciis (civilibus tamen *l. ult. in fin. pr. C. de bon. quæ lib.* non criminalibus *l. 6. §. 2. ff. ad L. Jul. de adult. & spiritualibus c. fin. de Judic. in 6.* ob publicum interesse & specialem rei favorem.) In mutuo *l. 1. & t. 2. ff. & C. ad SC. Maced. in voto faciendo l. 2. §. 1. ff. de pollicit.* In donatione Mortis causa *l. 25. §. 1. ff. de Mort. causa. don.* in nuptiis ineundis, ubi de jure civili Patris tantum; de jure divino, Canonico: *can. 1. caus. 30. q. 5.* & moribus hodiernis vid. *Cypr. de sponsal. c. 6. §. 7.* matris quoque consensus requiritur; Sub poenâ infamiae de jure civ. *l. 1. ff. de his, qui not. infam.* & de Jure Saxon. ex-

here-

heredationis usque ad dimidium legitimæ, vel in totum ex *Ordin. Elect. Eccles. von Ehegetöbn. c. 7.* Carceris item & pecuniariæ multæ *Col. decis. 5.* licet Parentes sint improbi vel prodigi *Cypr. de spons. c. 5. §. 5.* modò non furiosi *pr. §. de nupt.* tunc enim procedendum juxta *l. si furiosi 25. C. de nupt.* Si tamen in nuptiis liberorum dissentiant Parentes; Patris judicium præferendum, cujus & Imperium majus est; & melius consilium. Mater E. his aliisq; juribus circa Personas & bona liberorum non gaudet; Imò ipsa olim apud Athenienses in potestate & curâ filiorum puberum fuit, qui pecunias ejus tenebant & victum demetiebantur: Matrem quoque viduam à filiis desponsatam esse probat *Cypr. c. 3. §. 4. n. 4.* quod tamen temporum nostrorum verecundia non admittit.

CAPUT IV.

de

JURE SINGULARI LIBERORUM.

MEMBRUM I.

De Jure liberorum in genere.

In quibus omnis stat cura Parentum. Ideò 1. alendi sunt à Parentibus etiam incestuosi & adulterini *c. cum haberet X. de eo qui dux. in matrim. quàm poll.* It. naturales & spurii & multò magis naturales & legitimi, cum ipsi se exhibere nequeunt. *Carpz. p. 2. c. 10. def. 18.* si omittant Parentes, indigni fiunt ipsorum hæreditate *l. 1. C. de his quib. ut indign.* Eadem proximioribus hæredibus applicanda, non fisco, uti pronunciatum refert *Col. decis. 256.*

2. In cæteris quoque curandi est: datis sumptibus ad studia, dotem &c: non deferendi in furore, sub poenâ exheredationis *Nov. 115. c. 4. §. 6.* aut alio morbo; (unde viduam, quæ tempore pestis liberos in Xenedochium à se repulerat, eos necessariis ad curationem deferendo, indignam hæreditate judicarunt, Domini Wittebergen-
ses teste *Col. decis. 159. in fin.*) aut in captivitate *d. Nov. 115. c. 4. §. 7.* non damno afficiendi aut ignominiâ per accusationes criminales, excepto Majestatis & hæreseos crimine, per insidias vitæ structas; per violationem thori vel quasi *d. c. 4. §. 1. 2. 3.* neq; sævius tractandi unde

unde olim apud Athenienses habebant Actionem κακὰ ὄρεος seu malæ tractationis, cuius Exemplum ex *Sen. lib. 5. declam. 3. refert Cypr. de sponsal. c. 7. §. 6.* & ex Romanorum legibus, Parentes si liberos malè tractent, contrà pietatem *l. ult. ff. si a Par. quis manum*: Vel prostituant, aut alio modo peccandi necessitatem imponant, ut dicitur in *l. 12. C. de Ep. Aud. l. ult. C. de spectac.* emancipare coguntur, contra Regulam *§. ult. J. quib. mod. Jus pat. pot. solv. & l. 4. C. de emanc.*

3. Bona Parentum ex naturali ratione quasi tacitâ quadam lege debentur liberis *l. 7. ff. de bon. damnat.* nisi indignos se reddant *l. 17. & pass. ff. de his, quibus ut indign.* Ideò tum ab intestato succedunt Parentibus in primo ordine *§. 1. J. de her. quæ ab int.* sine differentiâ sexus, sunitatis & emancipationis, de *J. noviss. §. 5. J. de Exher. Nov. 118. c. 1.* tum ex testamento, in quò itidem indistinctè *§. 5. J. de Exher. lib.* nominatim instituendi, non autem exheredandi; nisi ob causas expressas in *Nov. 115. c. 3.* & de communi observantia, ob similes vel majores.

4. Ità debitam sibi Parentum hæreditatem & ad se devolutam, adeunt liberi, licet pupilli sint aut furiosi, sine tutorum Autoritate vel curatorum assensu *§. 2. J. de her. quæ ab intest.* contrà jus aliorum pupillorum; *§. 1. J. de autorit. tut.* quia dominium rerum paternarum à morte parentum in ipsos continuatur; Imo ignorantibus ipsis acquiritur hæreditas, solâ possessione, quæ facti est, actualiter apprehendendâ, Nam ea in liberos non continuatur, ipso Jure *Myns. 3. obs 38.* nisi statuto & consuetudine id fuerit introductum *c. 2. X. de consuet.*

5. Ex quo consecrarium istud, quod liberi, quasi jam domini, hereditatem Parentum, non aditam, tamen transmittant; contrà Regulam in *l. un. §. 5. C. de caduc toll.* quanquam hodiè etiam extranei, maximè contagio, vel aliâ justâ de causâ impediti hereditatem nondum aditam transmittant. *Coler. decis. 68. n. 12.* Et in specie Mater & Avia. *Coler. decis. 259.*

6. Si Jure prætorio uti velint liberi, petunt bonorum possessionem intrâ annum; cæteri omnes, præter Parentes intrâ centum dies *§. 4. Inst. de bon. Possess. l. 1. §. 12. ff. de success. Ed.* utiles tamen non continuos *§. 6. Inst. d. tit.*

7. Aliò

7. Alio translaturi Parentum hereditatem, onus detractio-
nis *Abzug* / magistratui loci debitum non sustinent. *Rauchb. p. 1. q. 15.*
n. 27. nisi statutum imponat vel consuetudo.

8. Prescriptione liberi à parentibus non repelluntur, licet non
facta protestatione vel interpellatione, ut à petitione hereditatis.
maternæ, *Carpz. p. 2. c. 3. def. 11.* & Geradæ, quam pater tenebat *Moll.*
2. sem. c. 6. n. 5. cum ob reverentiam parentibus debitam tacuisse præ-
sumantur.

9. Liberi factam parentum impugnare non possunt, ut filii
factum patris vasalli, circa revocationem feudi à patre venditi, so-
lutionem debiti ab eo contracti, &c: ad quod alii agnati & simul-
tanè investiti, non nisi certo modo tenentur. *vid. Torg. Aufschrei-*
ben. tit. welcher gestalt die Agnaten vnd Mitbelehnten 2c. §. Was
dann die Söhne anlangen.

10. Pro parentibus in Iudicio admittuntur, sine mandato, cum
cautione rati: *l. 12. C. de procurat. N. G. Ordn. tit. 7. Berlich. p. 1.*
cond. 14. num. 35.

11. Tandem jura quædam à Parentibus in liberos transeunt, in
extraneos hæredes aliàs non transitura, quale est beneficium com-
petentiæ & privilegium dotis, quibus & similibus extranei hæ-
redes non gaudent. *l. 12. ff. sol. matrim. lun. C. de privil. dot.* sed soli li-
beri *l. 18. ff. sol. matrim. l. 12. §. 1. C. qui pot. in pig.* In testamentis verò,
etiam inter parentes solos, privilegium tamen aut remissionem so-
lennitatum nullam habent liberi *arg. l. 21. §. 1. C. de testam. & Nov. 107.*
quæ tantum de testamentis Parentum loquuntur. *Gail. 2. observ. 112.*
n. 26. naturâ correlativorum ob diversitatem rationis, hæc cessan-
te.

MEMBRUM II.

De Jure Filiorum.

Hi Patris memoriam & nomen ad posteros deducunt. Ideo
pre filiabus, in quibus ista moriuntur & cessant, honorandi
Hinc

1. Iphis solis bona paterna debentur ex divino Responso. *Num.*
27. & 36. & Jure Saxonico *Landr. 1. art. 17.* Saliorum, Anglorum &
Thuringorum legibus. vid. Heig. part. 1. q. 8. n. 66. filiabus tunc de-
E mum

num, si filii deficient *d. c. 27*. Hodie licet æqualiter succedant in allodialib. filius & filia *Nov. 12. Nov. 118. c. 4. & Andr. 1. art. 24*. attamen in obtinendis prædiis & fundi s paternis Filius potior est; Unde & Jure Saxonico; Si Filius & filia soli extent; Hæc auctoritate Curatoris dividit, illa eligit. *Const. El. 15. p. 3.*

2. In feudalibus hodieq; filii succedunt soli, filiabus exclusis *c. 1. §. hoc quoq; 1. F. 1.* nisi feudum sit Fœmineum *c. 1. de naturâ success. feud. 2. F. 50.* quo casu si ita datum sit, ut Fœminæ succedant, sicut Masculi, pariter succedunt. *c. un. 2. F. 104.* Si verò; ut Filii & Filia succedant; hæc demum post illos admittuntur. *c. un. §. 2. de success. feud. 1. F. 8.* Nam Fœminæ, licet semel à Masculis exclusæ, non tamen in perpetuum; quod contrà communem sententiam æquius & receptum. *Myns. cent 5. obs. 74. per d. c. un. 1. F. 8. c. un. de eo, qui sibi vel hered. 2. F. 17.*

3. Soli Filii res expeditorias capiunt *Meergewette* proprias quidem initio tantum filiis Equestris conditionis, de consuetudine autem plebejis quoque communes. *Schultz. Syn. Inst. de hered. quæ ab intest. de successione lib. lit. e.* res pro more loci pauciores vel plures, & ut in hereditate fuerunt repertæ.

4. Soli pecuniam composititiam *Wangeldi* de Jure Saxon. exigunt exclusis filiabus cæterisque cognatis, nisi in casum vel deficientiæ masculorum, vel neglectæ vindictæ *Moll. ad Constit. Elect. 11. p. 4.* de jur. civ. vindicta cædis defuncti ad heredes indistinctè pertinet, *l. 21. §. 1. ff. ad SC. Silan. l. sororem. C. de his quib. ut indig.*

5. Nepotes quoque ex filiis vetustas plùs diligebat, quam Nepotes ex filiabus. Nam hi olim exclusi à successione, postea cum illis admissi quidem, sed cum deminutione tertiæ partis *§. 15. Instit. de hered. quæ ab intest.* Imò etiam ab Agnatis defuncti, Nepotes ex filiâ olim exclusi, postea admissi, ita tamen, ut Agnatis quartam partem tribuerent *d. §. 15.* quod utrumque mutatum Novo Jure, ut ex filiis & filiabus progeniti, & æqualiter succedant, & sine deminutione. *d. §. 15.*

6. In testamentaria quoque dispositione, filiorum major olim habita fuit ratio. Nam in potestate constituti nominatim erant instituendi vel exheredandi *pr. f. de exhered. lib.* non verò prætereundi vel inter cæteros exheredandi. Filia primum ex L.

Voco-

Voconiâ institui non poterant, *test. Gellio N. A. 20. c. 1.* postea institui quidem poterant, sed tamen vel præteriri, reservato ipsis saltem jure accrescendi ad certam portionem, *pr. Inst. d. t. sc. cum suis hæredibus virilem, cum extraneis semissem. Ulp. in fragm. tit. 22.*

§. 14. *Gajus 2. Inst. l. 3.* vel inter cæteros exhæredari *d. pr.* Sic

7. Masculi posthumi nominatim exhæredandi erant. §. 1. *in fin. J. de Exhered. lib.* Filia posthumæ etiam inter cæteros, dum tamen aliquid eis legaretur, ne per oblivionem præteritæ videantur. *d. §. 1. quæ sexus differentia, ut in successione ab intestato, ita in testamentis sublata §. 5. J. d. t. l. 4. C. de lib. præter.*

8. Ex Testamento Patris adoptivi, ille qui ex tribus Maribus id est, liberis Masculis alicujus fuisset adoptatus, quartam capiebat ex SCto Sabiniano, non item filia adoptata, quod tamen sublatum. §. 14. *J. de hered. quæ ab intest.*

9. In iis actibus, in quibus Patris consensus requiritur, filii non ita arctè constricti ac filia; sic in nuptiis ineundis dissentire à Patre liberius possunt, neque cogi ad ducendam eam, quam recusant, *l. 12. C. de Nupt. l. 21. & seq. ff. d. R. N.* Filia dissentire à Patre non possunt, nisi ex justa causa, ut si indigno viro locare vellet. *l. 12. ff. de sponsalib. vid. Cypr. de Sponsal. c. 7. §. 5. ut &, si sanctè affirmet, se non posse hunc vel illum Mariti loco diligere. Id. c. 7. §. 7.*

10. In Filio expressus consensus olim fuit requisitus. *argum. d. l. 12. ff. de sponsal.* In Filiâ etiam tacitus sufficit. *Cypr. d. c. 7. §. 9.*

11. Filius emancipatus sine Patris consensu nuptias inire potuit *l. 25. ff. de Rit. Nupt.* modò non cum propudiosâ, ex quâ nati avo non succedunt *l. 3. §. 5. ff. de bon. poss. contra tab.* Filia licet emancipata, si tamen minor adhuc sit 25. annor., parentis consensum, exquirere necesse habet, etiam in secundis nuptiis. *l. 18. l. 20. C. de Nupt.*

12. Filius in adulterio deprehensus à Patre, occidi non potest; Filia potest, de quâ etiam *l. 20. cum seqq. ff. de adult.* tantum loquitur.

MEMBRUM TERTIUM

De Jure primogenitorum & Seniorum.

Sunt inter ipsos Filios aliqua differentia, ab ordine nascendi & ætate; unde in utroq; certæ prærogativæ. Nam ab ordine nascendi Primogenitus, id est ille, qui primus natus est *c. 5. X. de V. S.* vel si non appareat, ille, quem fors primò ostenderit.

Quoad bona & commoda.

1. Duplum omnium bonorum accipit, ipsius Dei judicio, *Deut. 21. v. 17.*

2. Duplicatos cibos habet *gl. in c. quam periculosum 7. q. 1.*

3. In feudis Regalibus solus succedit, quia dividi non debent *c. un. 2. F. 55.* licet de notoriâ Germaniæ consuetudine, Exceptis Electoralibus dividantur, quoad Jurisdictionem & ipsa territoria. *Gail. 2. Obs. 153.*

Quoad honores.

4. Sedebat ad dexteram Patris.

5. Præcæteris fratribus Sacrificia offerebat; *gl. in d. c. quam periculosum.*

6. Honorum Sacerdotij & Regni ante alios solus capax erat, *2. Chron. 21.*

7. Et hodiè in quàmplurimis Regnis & feudis Electoratuum secularibus. (Nam Ecclesiastici decedentes Capitulo resignant) Primogenitus succedit, nisi ob notabilem defectum sit inhabilis *Aur. Bull. tit. 7.* qui erga reliquos fratres clementem & pium se exhibendo; certas ditiones & vivendi sumptus iis assignat *A. B. d. 1. 7.* qui inde dicuntur *abgesundene Herren.* Et à Gallis ipse modus dicitur *Apenagium*, quibus aliisq; juribus primogenitus utitur, etiam ante Regnum sive dignitatem à Patre acquisitam natus, *arg. Deut. c. 21. v. 15. & seqq. l. 5. ff. de Senat.* & jus hoc circa successionem ita radicatum habet in suâ lineâ; ut ejus Filius & posteriores Patruo, sive Filio secundogenito; Sicut contra deficiente primogeniti lineâ, secundogenitus cum omnibus ex ipso descendentibus, tertio genito, præferatur; de quo aliisq; protestor, me litem hanc meam non facere, cum Exemplum in contrarium extiterint, in Electoratu Sax. circa annum 1370. & Palatinatu, circa ann. 1544.

Ratione ætatis.

8. Major natu de Jure Saxonico è rebus expeditoriis gladium habet præcipuum. *Landr. 1. art. 22. in fin.*

9. Idemq; è cæteris rebus communibus ex causâ hæreditatis & successionis, non societatis aut alterius communionis, habet jus dividendi. *Col. decis. 54 n. 6.* Sicut

10. Minor in eadem causâ habet jus eligendi in allodialibus feudalibus & rebus expeditoriis *Col. d. decis. 54. n. 10. & seqq. Moll. ad Constit. El. 15. p. 3. n. 34.* Der Elteste theilet/der Jüngste kleset/*Landr. 3. art. 29. Constit. El. 15. p. 3.* cui Juri initium dedit opinio Canonistarum in *c. 1. X. de Paroch. & Consuetudo Germaniæ* firmavit. *Gail 26. n. 6. Myns. Cent. 4. Obs. 37.* cum aliàs de jure civili officio judicis vel sorti locus sit *l. 3. pr. C. commun. de Legat. §. 4. Inst. de Officio Jud. Moll. 2. Sem. c. 27. Col. decis. 54. n. 1.* Et hæc Jura dividendi & eligendi (1) obtinent extra Saxoniam & in terris Imperij, inter plures filios. *Berlich. p. 3. concl. 21. n. 28.* in Electoratu saltem inter duos & quidem tempore divisionis superstites, licet antea plures extiterint. *d. Const. El. 15. p. 3. Rauchb. p. 1. q. 40. n. 8.* (2) tantum inter filios non eorum hæredes, *d. Const. 15.* (3) tantum in primâ divisione hæreditatis: Non item, si illo tempore duobus conjunctim res cesserit, qui postea tædio communionis dividere velint: *Moll. ad d. Const. 15. in fin.* Et (4) nisi statuto vel consuetudine vel dispositione Patris circa divisionem faciendam aliud fuerit introductum *d. Constit. Elect. 15. in fin.*

11. Minor natu habet jus Optionis, die *Kuhrgerechtigkeit*; ut è prædiis paternis unum aliquod, non plures. *Carpz. p. 3. Const. 15. def. 28.* eligat, datâ cæteris pecuniâ, quo nomine, tutores in venditione bonorum, voluntariâ, non item necessariâ, minori natu certam pecuniæ summam, ubi moribus obtinet, *Carpz. d. loc. def. 25.* reservant, *Kuhrgeld*/ quæ ad hæredes quoq; ejus transit, instar debiti. *Carpz. d. loc. def. 26. & 30.* Licet ipsum jus optionis non transeat; sed in minoris personâ tantum duret & quidem per 30. annos, quod receptum tradit *Moll. 1. Sem. c. 15. n. 2.*

MEMBRUM QUARTUM

De Jure filiarum.

Quo utuntur tūm respectu extraneorum: Ubi

1. Geradam à Patre suo petere possunt, etiam post annum à tempore mortis defunctæ, & scientiæ, licet de jure suo protestatæ non fuerint, *Moll. 2. Sem. c. 6. n. 5.* Cum ob reverentiam patri debitam, tacuisse præsumantur, non verò jus suum neglexisse. Aliæ verò cognatæ à petendâ Geradâ post annum excluduntur, *Landr. 1. art. 28.*

tūm respectu filiorum. Hinc

2. In Successione Matris præcipuam habent Geradam, *Landr. 1. art. 28.* eamq; vel totam, si solæ sint, vel cum diminutione ratæ partis virilis, si cum filio Clerico concurrant, reliquis filiis adeò exclusis & incapacibus, ut filiabus & cognatis fæminis non extantibus ad fiscum potius devolvatur, quam ad filios, *gl. lat. ad text. German. d. art. 28.*

3. Circa divisionem hæreditatis duæ filiæ solæ hæredes, habent idem jus dividendi & eligendi, quod Filij, ut illud majori detur, hoc minori, quod si filia natu minor, & ex alterâ filiâ majore præ defunctâ, neptis concurret; Matertera dividit, Neptis eligit. *Rauchb. p. 1. q. 41. n. 22.*

4. Circa matrimonialia, filiæ post 25tum annum, etiam sine consensu Parentum impune Sponsalia contrahunt, *arg. Nov. 115. c. 3. §. 11.* quod filiis ne tunc quidem licitum. *Cypr. de Sponsal. c. 7. §. 14.*

5. Citiùs Maritum inveniunt; Sicut Tutor & Curator filiam Pupillo vel adulto despondere potest. *l. 64. §. 2. ff. de Rit. Nupt.* non item filium suum pupillæ, ante redditas rationes. *l. 59. d. l. 64. §. 1. ff. de Rit. Nupt.* Et præses olim filiam provinciali Marito despondere potuit, non item filio provincialem uxorem ducere. *l. 38 §. 2 l. 57. ff. de Rit. Nupt. l. 6. C. de Nupt.* quanquam in filia quoq; tali casu nuptias prohibuerit *Imper. Leo. in Nov. 22.*

6. Filia Patris furiosi consensum in Nuptiis olim non expectabat; sed saltem Filius; cui postea demum id fuit remissum, ut fiat juxta *l. 25. C. de Nupt.*

7. Filia, unicâ emancipatione fiebat sui juris, filius non nisi trina; *Gajus 1. Inst. tit. 6. §. 3.* ubi modum Emancipationis veteris refert; sublata à Justin. *§. 6. Inst. quibus mod. Jus. p. p. solv.*

8. Filia per solas nuptias, cum moribus in potestatem Mariti transeat, à patriâ liberatur, licet ædibus mensâq; patris adhuc fruatur. *Carpz. p. 2. c. 10. def. 2.* neq; vidua facta in illam recidit, *Wesemb. Instit. de his, qui sui. n. 3.* Filius non item *Frid. Pensold. ad Coler. decis. 222.* circa finem, nisi & separatio bonorum & mensæ accesserit. *Const. Et. 10. p. 2.* cessat enim in filio ratio, quæ in filiabus obtinet, quod sc. non transeat per nuptias in tutelam uxoris, *Carpz. p. 2. c. 10. d. 3.*

9. Filia in subsidium ex feudo dotanda est, *N. G. D. tit. 47. §. Es trägt sich.* Et in eo beneficium retentionis habet. *Berlich. p. 2. concl. 31. n. 11. & seqq. & concl. 32. n. 29.*

10. Circa pœnas privationum Filia, licet pro Parentibus inclusis fidejubere noluerit, non exheredatur, sed tantum filius. *Nov. 115. c. 3. §. 8.*

11. Patre Per duellionis & Majestatis condemnato, filiaë Falci- diam retinent è bonis Maternis, quasi pro infirmitate sexus minus ausuræ; filij nihil prorsus, *l. 5. §. 3. & 5. C. ad L. Jul. Majest.*

12. Tandem, licet luxuriosè vixerit filia, & stuprum passa, non tamen exheredari potest, Jure Saxon. *Landr. r. art. 5. Coler. decis. 175.* ex Pronunciato Dnn. Witteberg. Quanquam de Jure Civili justa hæc sit causa exheredationis; si spreta conditione honesta maritali, luxuriosam vitam elegerit, & annorum 25. major sit, ultra enim, ignoscendum ipsi est, & Patri imputandum, cur non elocarit, siquidem Filia Matura Viro, & plenis nubilis annis, etiam tacite rogat, ut viro collocetur ait Menand. *Ecce addo*

13. Stupratam à Patre Filiam capitali supplicio non afficiendam esse, propterea quod Patris Imperium secuta censeatur, multi volunt; sed contrarium ob abominationem criminis verius est, & pœnam gladij eidem cum patre dictatam refert. *Col. dec. 174. n. 15.*

CAPUT V.

De

JURE SINGULARI COGNATORUM.

MEMBRUM PRIMUM.

De Jure Cognatorum in genere.

Quibus ob Reverentiam & Honorem Sangvinis, multa tribu-
ta pecuniaria sunt. Nam

11 In

1. In Cognatos Juniores Imperium quoddam & Potestatem, castigandi habent, ut quos ad vitæ decora domesticæ laudis Exempla non provocant, privatâ animadversione propinquorum, Jure patrio corrigantur, *l. un. C. de emendat. propinq.*

2. Post mortem parentum, propinquorum consensus adhibendus in nuptiis cognatarum, & deligendo uno inter plures competitores *l. 18. l. 20. C. de Nupt.*

3. Post Testamentarios, & Matrem & Aviam, potius Cognatis tutela defertur, quam Extraneis, à Magistratu, quanquam excusationum justas causas ne his quidem denegemus, *l. 1. l. 4. C. de Legit. tutor.* Qui Legitimi tutores.

4. Modò de proximo successuri sint pupillo, satisfacere non tenentur de Jure Sax. *Landr. 1. a. 23. Col. decis 6. n. 24.* (de Jure Civili secus *arg. pr. l. de satisf. tut.*) Neq;

5. Eodem Jure Sax. quotannis rationes administratæ tutelæ deponere, *Landr. d. art. 23.* Sed demum finitâ tutelâ, ipsi pupillo cognato. Ut tamen.

6. Rationes ob tutelam vel aliam Administrationem à cognato reddendæ, non ita strictè & scrupulosè expendantur. *Heig. p. 1. q. 20. in fin.*

7. Cognati in Causis Cognatorum in judicio admittuntur sine mandato, cum cautione rati tamen. Idque in lineâ rectâ, in Infinitum, in collateralis usque ad tertium gradum inclusivè *N. B. Ordn. tit. 7. §. Wir lassen aber.*

Imò 8. in criminalibus ad defensionem cognatæ personæ, præ aliis admittuntur. *Ord. Carol. V. art. 47. Carpz. p. 4. c. 8. d. 8.*

Quoad testimonia. 9. In Linea recta nec pro se, nec contra admittuntur, nec regulariter inviti coguntur. *l. 9. ff. de testib. l. 6. C. eod.* In linea obliqua fratres & cognati usque ad 7. gradum se excusare possunt. Volentes vero usque ad tertium gradum, excepto fratre admittuntur, nisi causa tractetur, inter duas personas quibus testis æqualiter cognatione junctus est. Videatur post alios *Schultz. in Arb. consang. c. ult.*

10. Ob sanguinis & inde honoris quoq; proximitatem, Injuria uni cognatorum facta, ad omnes de familiâ pertinet *l. 1. §. 2. l. 2. l. 3. ff. de*

De lib. causa. ad inducendam Actionem Injuriarum, Criminalem, non civilem, nisi sit uxor vel in potestate nostra, qui Injuriis affectus est. *Theod. disp. 2. lb. 18 in sen.*

11. Ob amorem & adfectum in mitiorem partem jura præsumunt. Sicut donatio inter cognatos facilius præsumitur, quam extraneos *Wes. p. 1. conf. 38. n. 68.* Unde,

12. Res aliena à testatore ignorante alienam esse, cognatæ personæ legata debetur. *l. 10. C. de legat.* Extraneo non item §. 4. *J. de legat.* Et

13. In testamentis cognatorum, ardor licitæ adfectionis operatur clausulam Codicillarem *Arum. 1. decis. 7. n. 33.*

14. Delicta inter cognatos non præsumuntur, ut incestus & adulterium. In his enim nihil sævi criminis existimari foedus naturale permittit, dicitur in *l. 19. C. de Episc. & Cler.* Nec præsumitur inter eos.

15. Animus injuriandi *l. vestem. 39. ff. de Injur.*, nisi in atrocissimis *Wurm. tit. 47. Obs. 10.* Nec

16. Falsi in cognatum admissio. Unde & ejus accusatio inter ipsos silet. vid. *Theod. disp. 8. lb. 5. lit. c. pr.* Neque

17. Fraudis præsumtio locum habet, cujus suspicionem paræ adfectionis causa excludit *l. 67. §. 1. ff. de Rit. Nupt.* Inde pro utilitate cognatorum, à cognatis negotia gesta præsumuntur; adeo ut de contractibus cum consensu cognatorum pupilli, minoris, mulieris celebratis, tutores & curatores rationem reddere non teneantur. *Carpz. p. 2. c. 15. def. 18.* quanquam ob facilitatem decipiendi tutius interdum sit procedendum. Hinc est, quod insinuatio donationis excedentis inter conjunctos maxime requiratur *l. 27. C. de donat.*

18. Ne domestica opprobria divulgentur, Solis cognatis interdum de publico crimine accusare permissum est. Ut in crimine adulterii, in quo persequendo olim pater & maritus *l. 4. §. 1. ff. de adulter.* De jure novo frater quoque, patruus, avunculus, quos verus dolor impellit, extraneis præferuntur *l. 30. C. de adulter.* ne forte falsis contumeliis matrimonia deforment *d. l. 30.* Idem est.

19. In crimine suppositi partus, in quo Soli accusant parentes aut hi,

aut hi, ad quos ea res pertinet *l. 30. §. 1. ff. ad L. Corn. de fals.*

20. Quoad bona & facultates cognatorum, jus plenius habent cognati. Inde in venditione prædiorum, & bonorum immobilium competit ipsis, non autem ex cessione ipsorum extraneis, jus proximiseos s. Retractus, ex consuetudine populi Israelitici, *Ruth. cap. 4. Jerem. c. 32. vers. 7.* & generali ferè totius Germaniæ *Gail. 2. observ. 19.* Quaanquam jure civili locum habere non videatur *l. dudum. C. de contrah. empt.* In permutatione vero prædiorum, jus idem non obtinere verius. *vid. Pingiz. quest. Sax. 36.*

21. Cognati absentis bona vel hæreditas delata, facilius ejus cognatis proximis conceditur, sub cautione *l. 3. C. de captiv. & post. lim. rev.*

22. Mortuis quoque cognatis ab intestato, succedunt in tertio ordine post liberos & parentes juxta gradus prærogativam, Agnati & Cognati in specie dicti, sublatâ differentia de jure novo. *Nov. 118. c. 3. & 4.* modo se hereditate eorum non fecerint indignos, deserendo, vel causam mortis dando per negligentiam aut culpam. *Col. dec. 159. n. 12.*

MEMBRUM SECUNDUM.

De

JURE AGNATDRUM ET COGNATORUM

in Specie.

Et de Utrisque, tum ratione ætatis, tum dupliciteris vinculi distinctis.

A G N A T I

Per Masculini Sexus personas cognatione juncti *§. 1. J. de Legit. Agnat. tut.*

1. Soli legitimam tutelam administrant post testamentarios, matrem etiam & aviam. *Ex L. 12. tabb.* Si Paterfamilias intestato moreretur, Agnatorum Gentiliumq; in ipsius pupillis eorumq; pecuniâ potestas esto.

2. Soli jus succedendi ab intestato habent ex eadem *L. 12. tabb.* Si Paterfamilias, cui suus nec extabit hæres, agnatus proximus familiam habeto.

3. Agnati Masculi, fœminis consanguineis longissimo gradu olim succedebant; hæ illis non item; solis sororibus exceptis, quod subla-

sublatum à Justin. in l. pen. C. de legit. her. §. 3 J. de legit. Agnat. succ.

4. Soli agnati in Feudo succedunt. Et in successione feudalibus agnatio sola spectatur.

5. Soli capiunt res expeditorias.

6. Soli Wergeldum post filios. Landr. 2. art. 16. pro quo necem defuncti vindicare tenentur.

C O G N A T I.

Per Fœmininæ sexus Personæ cognitione juncti.

1. Exclusi olim à tutela & successione legitima, postmodum ex jure prætorio post agnatos admissi sunt pr. Inst. de success. cogn.

De Jure novissimo, sublatâ Agnationis & Cognitionis differentia, pares gradu cum Agnatis pariter ad tutelam & bona veniunt. Nov. 118. c. 3. 4. 5. Quanquam Jus Sax. in tutelis agnatum præferat Landr. 1. art. 23.

2. Fœminæ cognatæ præ Agnatis & Cognatis peculiare jus habent in gerada defunctæ cognatæ Landr. 1. artic. 27. quam solæ capiunt exclusis clericis; dum tamen justo tempore & modo petant.

Ratione Ætatis.

1. Agnatis Senior in capiendis expeditoriis gladium habet præcipuum, & in reliquis partem æqualem. Landr. 1. art. 22. §. fin.

2. Idem inter plures eodem gradu in tutela præfertur Landr. 1. art. 23.

3. Penes eum Instrumenta familiarum communia sunt asservanda. Arum. 2. decis. 7. n. 16.

4. In Comitibus & Conventibus præcedentia in voto & sessione inter plures diversarum linearum Principes ad Seniores pertinet non observata lineâ primogenâ.

Ratione vinculum & attinentia.

Potiores è cognatis sunt, qui ex utroque latere sibi conjuncti. Hinc

1. Fratres & sorores defuncto utrinq; conjuncti excludunt eos, qui ex uno tantum latere ad defunctum se referunt Nov. 84. c. 1. Nov.

118. c. 3. Et de Jure Sax. Frater ex uno transit in gradum remotiorem *Sandr. 1. art. 3.* Ideò ab illo excluditur in allodialibus: non item in Feudalibus, & rebus expeditoriis, nec in Geradâ, nam in illis frater consanguineus. In hac soror uterinâ unâ cum Germanis succedunt. Ille jure Agnationis, quæ à Patre & in Feudis, hæc jure cognationis, quæ à Matre & in Gerada spectatur.

2. Utrunque conjunctorum liberi, excludunt Fratrem & sororem, ex uno *Nov. 118. c. 3. vers. Unde Auth. cessante C. de leg. hered.* De Jure Sax. æqualiter tanquam in pari gradu, sc. tertio succedunt cessante in collateralibus jure repræsentationis in allodialibus; Ut tamen in pecunia composititiâ & rebus expeditoriis solus frater consanguineus, & in gerada, sola soror uterina succedat, exclusis fratris & sororis utrinque junctorum liberis. *Vid. post alios Schultz. Syn. Inst. de tertio Ord. succed. lit. e.* multò magis

3. Utrunque junctorum liberi excludunt liberos fratrum & sororum ex uno, exceptis tamen iis, quæ juxta agnationem & cognationem deferuntur. *Schultz. d. l. in fin.* Cæterùm illa vinculi duplicitas ultra fratres eorumque liberos non attenditur, sed sola proximitas graduum *Dd. comm. per Auth. post fratres C. de legit. hered.* unde amita ex uno cum avunculo ex utroq; vel contra æqualiter mihi succedunt. *Col. decis. 49. n. 4. & seqq.*

De Jure Saxoni, verò conjunctio ista ratione vinculorum ad remotiores quoque cognatos extenditur, quia ab initio Frater vel soror ex uno statim in remotiorem gradum transeunt, & ita pergunt. Unde eo jure patruus, amita, avunculus, matertera ex utroque: excludunt personas cognomines ex uno, uti quotidie pronunciari refert *Schulz. d. l. lit. m.* Ubi rectè, quod in feudalibus rebus expeditoriis Wergeldo & Matrimonialibus; duplicitas vinculi non attendatur: Sed Agnatio, vel Cognatio sola.

De duplicitate vinculorum plura *vid. ap. Col. decis. 49. Hartm. tit. 43. obs. 10. & seqq.* ut & de probatione consanguinitatis *Hart. tit. 13. obs. 2. & alios.*

CAPUT VI.

DE JURE SINGULARI

Liberorum & Servorum.

Ex quo Servitus ingenuitatem invasit, secutum est beneficium manu-

manumissionis ; Et sic Jure Gentium tria genera hominum esse coeperunt ; Liberi, Servi, & Libertini *pr. Inst. de Libertin.*

MEMBRUM PRIMUM.

De Jure liberorum Hominum.

1. Libertas res inæstimabilis. *l. 106. ff. d. R. J.* neque propriam, ut res aliæ, æstimationem recipit. Inde liber homo saltem utilem Actionem L. Aquil. habet. *l. 13. ff. ad L. Aquil. & ad torturam obligare se non potest, ita scilicet, ut veritatem criminis adversario intentati per torturam probet, & sic per vices itidem torqueatur, daß einer einen zug vmb den andern leiden solle Col. decis. 184.*

Ad carceres tamen & Arrestum personale propter debitum se obligare potest. *Const. Elect. 21. p. 2.* Sicut & olim ad manus creditoris, an die Hand vnd Halsfetter / & ad obstagium, daß Einreiten vnd leisten in den Herbergen / permissum olim. *Reichs Absch. 1584.* postea sublatum, *Pol. O. zu Franckf. 1577. tit. von wucherl. Contracten & Const. Sax. Elect. 22. p. 2.* Quanquam pactum hoc obstagii, si absit periculum helluationum ; hodieq; subsistere posse, in vim voluntariæ conventionis, & ut multò mitius, quam pactum carceris, statuatur *Moll. 3. sem. c. 30.*

2. Nulla liberi corporis æstimatio. Inde si nocitum ei fuerit non deformitatis habetur ratio, sed saltem impeniarum & lucri cessantis *l. 3. ff. si quadrup. paup. fec. l. 1. §. 5. ff. de his qui effud. §. 1. Inst. de oblig. quæ quasi ex del.*

3. Nulla ex liberorum hominum delicto. A noxalis, ut liberum corpus noxæ dedatur, *pr. §. fin. Inst. de noxal. act.* Etiam si sint in potestate patris, quod in his olim secus fuit *d. §. fin.* Unde & hodie ex delictis ministrorum tanquam liberorum hominum Domini saltem usq; ad mercedem tenentur. *Landr. 2. art. 32. Col. decis. 208.*

4. Nulla liberi hominis est Usucapio. *§. 1. Inst. de Usucap.*

5. Nulla stipulatio ad eum acquirendum, ne quidem si concepta sit in casum, quo liber homo servus futurus sit *§. 2. Inst. de inut. stip.* quia casum, adversamque fortunam hominis liberi expectare, neque civile, neque naturale est. Ut dicit Jctus in *l. 83. §. 5. ff. d. V. O.*

6. Nulla emptio venditio *§. ult. Inst. de empt. vend.*

7. Super causa pecuniaria, liber homo torqueri non potest, sed

tantum servus, juxta *l. 9. pr. ff. de quest. nisi* causę delictum sit annexum, ut in deposito, si neget, furtum committit, & torqueri potest. *Hartm. tit. 51. obs. 1.* Et ut summam dicam, Liber homo, nisi ex aliā causā Lex impediat, capax est officiorum omnium, munerum & honorum, & totius juris civilis communionem habet; quoad nuptias, tutelas, testamenta, judicia &c. quę & similia ad servos non spectant, de quibus in seq.

MEMBRUM II.

De Jure & Conditione Servorum.

Quę sanē pessima. Nam

1. Servi in Jure nec statum, nec personam habere dicuntur, nisi interdum abusive & improprie *pr. J. de J. person. l. 22. ff. de reg. jur.*

2. Imò quadrupedibus annumerantur *l. 2. §. 2. ff. ad L. Aquil. arg. pr. Inst. eod. tit.* Unde

3. Propter delictum à dominis suis noxę dedi possunt *pr. & t. t. Inst. de noxal. act.* sicut animalia ob factam pauperiem. *t. t. si quadrup. pauper. sec.*

4. Injuriam nullam per se patiuntur. *§. 3. Inst. de in Injur.*

5. Jure civili pro mortuis habentur *l. 209. ff. de Reg. J. l. 59. ff. de condit. & demonst. & pro nullis l. 32. ff. de reg. jur.*

Ideo 6. Dominis, ipsorum corpus & vita permessa *§. 1. Inst. de his qui sui.* ex levissima quoque causa, ut ob vitrum fractum, quale exemplum refert *Sen. 3. de Ira c. 40.*

7. Ex SCto Silaniano, occiso domino servi omnes qui sub eodem tecto fuerunt, licet innocentes quęstioni subjecti *t. t. de SC. Silan.* Imò in tali casu, præfecto Urbis domui suę interfecto, quadringentos servos occisos refert *Tac. Annal. 14.* Et quot Myriades servorum in ludis gladiatoriiis & spectaculis immolati Quę nimia sævitia subinde coarctata ex *L. Petronia l. 11. §. ult. ff. ad L. Corn. de sicar.* ab Adriano, qui teste Spartiano occidi vetuit, & Antonino qui magis coarctavit, cui totum hoc adscribitur *in §. 2. J. de his qui sui. & à Constantino l. un. C. de emend. serv.*

8. Nihil proprii habent, vel possident, quia possidentur ipsi, sed omnia dominis suis acquirunt, vel uni vel pluribus pro dominicę portione regulariter, *§. 3. J. de her. Inst. vid. §. ult. Inst. de stipul. serv.*

Ex

Ex indulgentia dominorum peculia interdum ipsis conceduntur.
vid. t. t. ff. de pecul. § 3. & 4. J. quod cum eo qui in al.

9. Juris civilis, vel eorum, quæ quoad approbationem tantum sunt talia, communionem non habent. Ideò nullæ inter eos sunt nuptiæ *pr. Inst. de nupt. nec connubium l. 3. C. de incest. nupt. sed contubernium d. l. 3. & consortium pr. Inst. de servil. cogn. Jure Can. etiam justum matrimonium c. 1. & t. t. X. de conjug. servor.*

10. Non tutores dari possunt §. 1. *Inst. de tut. quatenus & quamdiu servi §. 1. Inst. qui test. tut. dar.*

11. Non testamentum condere, *pr. Inst. quib. non est permitt. fac. test. nisi servus publicus pro dimidia parte. Ulp. fragm. tit. 20. §. ult. & ex Nov. Leon. 38. Servus Principis.*

12. Nec heredes institui, quatenus servi *pr. & §. 1. & 2. Inst. de hered. Inst.*

13. Nec testimonium ferre in testamento §. 6. *I. de testam. ord. Nec in aliis causis Nov 90 c. 6. adde Nov. Leon. 49. nisi olim quando veritas aliter haberi non possit l. 7. ff. de testibus. Adversus dominum verò interrogari non debent, ne quidem inopiā probationum in civilibus, nec in criminalibus, exceptis gravissimis, ut adulterij, Majestatis, l. 1. C. de quest.*

14. Nec pro se stipulari possunt, sed ex persona Domini *pr. J. de stip. serv. nec aliis obligari §. 9. Inst. de inut. stip. l. 22. ff. de Reg. Jur.*

15. Nec in judicio consistere l. 6. *C. de judic. procurando vel accusando Wes. π. d. accus. n. 9. imprimis dominos suos, nisi certis ex causis vid. l. 53. ff. de judic. l. 7. ff. ad L. Jul. Majest. l. un. C. de mul. quæ se propr. serv. junx.*

16. Sicut ipsi servi quoq; accusari non possunt in illis criminibus, pro quibus civitas aut bona adimuntur. Hæc enim in servos non cadunt l. 12. §. ult. *ff. de accus. Wes. π. eod. n. 10.*

17. Poenæ verò servorum semper atrociores, quam liberorum, ut in furto *ex L. 12. tabb. Servus verberibus affectus de saxo dejicitur, liber flagris cæsus servus factus. Idem videre licet in crimine falsi §. 7. Inst. de publ. jud. & aliis quæ prolixius non persequor, quid enim in re ab usu nostro remota diutiùs immorari juvat. Servitus enim inter Christianos tanquam fratres, hodie sublata, neq; induci potest, nisi ex captivitate in bello cum infidelibus; An autem servi-*
tutem

tatem in orbis Christiani usum revocari expediat? Non contradic-
co. Quia nec divinae voluntati & sacris literis contraria *Rom. 14, 4.*
1. Cor. 7, 21. & Epist. ad Philem. nec Canonibus improbata *c. 1. & 2.*
dist. 54. Adhæc Christiana religio non adversatur, & malitia fa-
mulorum suadet. Sed qua ratione inducendum esset moderatæ
servitutis jugum? Annon 1. si validi mendicantes, homines odiosissi-
mi. 2. Si noxij criminum dimissi in servitutem vendantur. Et 3.
è servis nati pro servis iterum habeantur, & vendantur.

Sed plura in hanc rem omitto.

CAPUT VII.

de

JURE PATRONORUM.

Tertium hominum genus est, ex Jure gentium introductum,
libertorum scilicet, qui desierunt esse servi. Et olim quidem à libe-
ris & ingenuis paulum diversæ conditionis erant, cum triplex illa
libertas, major s. justa civium Romanorum, minor Latinorum, in-
ferior dedititiorum esset in usu, quibus sublati ex Const. Justinian.
Omnes liberti fiunt ingenui *§. ult. I. de libert.* Salvo tamen Jure Pa-
tronatus. *Nov. 78.* Ex quo, Patrono multa accrescunt Specialia.
Nam

1. Ejus persona liberto semper honesta ac sancta videri debet
l. 9. ff. de obseq. par. adeò ut ob ingratitude in priorem statum
reponatur *d. Nov. 78. c. 2.*

2. Inde Libertus Patronum, ejus uxorem, parentes, liberos, in
jus vocare non potuit sine venia, *l. 4. §. 1. ff. de in jus voc.* sub pœna
50. aur. §. 12. Inst. de Act.

3. Neq; famosâ actione, aut quæ doli habeat mentionem, con-
venire, *l. 5. & seq. ff. de obseq. par.*

4. Nec adversus eos implorare beneficium Restitutionis in
integrum, *l. 2. C. qui & advers. quos.*

5. Non accusare *l. 8. ff. de accus. l. ult. C. de his qui accus.* nisi de
adulterio jure mariti *l. 38. §. 9. ff. de adult.* & suarum rerum defen-
dendarum gratia sine intentione criminis *l. 11 §. 1. ff. de accus.*

6. Non Juramentum calumniæ deferre *l. 16. ff. de jur. jur. l. 7.*

§. 3.

§. 3. ff. de obseq. par. Ideò in l. 34. §. 4. ff. de Jurciur. pro, **NE QUE**,
lego; **Æ QUE**.

7. Non Testimonium in eum dicere l. 4. ff. & l. 12. C. de test.

8. Non torqueri adversus eum, ut nec pro eo l. 12. C. de quest.

9. Non infolidum eum exigere, sed quatenus facere potest
d. l. 7. §. 1. ff. de obseq. par l. 17. ff. de Re. Jud.

10. Non occidere Patronum si deprehendat cum uxore
suâ. Si enim Patroni famæ parcendum est, multo magis vitæ
l. 38. §. fin. ff. de adult. Theod. disp. 6. Coll. Cr. tb. 3. lit. m.

11. Operas præstare, tum artificiales seu fabriles, certo artifi-
cij genere, tum officiales, nullo expresso. Ita tamen ut illas
præstet suo victu, modo se alere possit, l. 18. ff. de oper. libert. Has
verò victu patroni, l. 33. & l. pen. ff. d. t. Illas præstet patrono, &
cui is cesserit, has non nisi patrono l. 9. §. 1. ff. d. t. Unde ad ar-
rogatorem quoq; non transeunt. De quibus ex audio §. 1. Inst. de
acquis. per arrog.

12. Patronus ejusq; filij habent legitimam tutelam liberto-
rum & libertarum impuberum. t. t. J. de legit. patron tut. Idq; ex
Interpretatione Legis 12. tabb. Et Jur. Sax. Ist der Herr ein Vore-
mund seines Handledigen/Landr. 1. art 23.

13. Tandem Jus ipsis succedendi ab Intestato ex l. 12. tabb. d. t.
I. de legit. Patron. tut. Quid verò in testamentaria successione
obtinuerit olim vid. in tit. de success. libert. Frustra namq; prolixus
fuero in rebus obsoletis, ubi nulli servi, neq; liberti, neq; Pa-
troni.

CAPUT VIII.

de

JURE DOMINI ET VASALLI.

Hos enim subjungo, ob similitudinem, quam habent cum
Patronis & Libertis, non quidem per omnia: sed tamen in qui-
busdam.

1. Enim Vasallus Dominum convenire debet, salvâ reve-
rentiâ, 2. F. 22. id est, ut ab inhonestis verbis abstineat, & sine atro-
ce verborum æquitatem suæ petitionis Judici commendet.

via. C. de obseq. patron. prest. Quanquam veniæ impetratione

G

speciali

Speciali opus non habeat, *arg. c. un. 2. F. 22. juxta communem Feudistarum & Cameralium sententiam. A. Reyg. in addit. ad Mynf. cent. 4. obs. 92. & Hartm. tit. 54. obs. 84.*

2. Non potest ab eo exigere Juramentum Calumniae, *c. un. §. in quibus 2. F. 33.*

Nec 3. Actionem famosam adversus eum intentare. Sed in factum *Rittersb. 2. Feud. 1. q. 6.*

4. Nec accusare *c. un. 2. F. 33. in fin.* nisi in gravissimis, de quibus *FF. ibid.*

5. Nec pro aliis contra Dominum in Judicio esse *FF. in c. un. 2. F. 6. Hartm. tit. 54. obs. 44.*

6. Nec Testimonium contra eum reddere *d. c. un. 2. F. 33. §. 1.*

7. Sed inopem Dominum alere tenetur, de redditibus tamen Feudi *Hartm. tit. 54. obs. 33.* usq; ad dimidiam partem annuorum fructuum *Rittersb. 2. F. 1. q. 40.* Non item æs alienum Domini exsolvere *c. un. vers. licet. 2. F. 26.*

8. Bona domini arrestare non potest, *Berlich. p. 1. concl. 74. n. 16.* sed potius.

9. Dominum inclusum Lytro præstito redimere tenetur *c. un. vers. Item si delator. 2. F. 24. Berlich. d. loc.*

10. In casu summæ indigentiae subsidium Charitativum præstare, servitiis personalibus certa pecunia æstimatis. *Hartm. tit. 54. obs. 30.* Quanquam extra casum necessitatis ultra servitia determinata, ad collectas Vasallus non teneatur, latè *P. Heig. p. 1. q. 18 n. 12. & seq.*

11. Dominum feudi, nisi excommunicatus sit, vel bannitus *c. un. Hic finitur Lex. 2. F. 28.* in guerra sive bello, defensivo semper adjuvare tenetur, in offensivo non item, nisi probabiliter justo, *d. c. un. pr. Hartm. tit. 54. obs. 32.* Et quidem tunc demum si requisitus fuerit, *d. c. un. 2. F. 28. vers. ad hæc & c. un. 2. F. 7.* vel aliunde sciat Domino magnum periculum imminere, tunc enim sine requisitione succurret. *c. un. 2. F. 26. vers. licet.*

12. Juvabit autem Dominum contra omnes excepto Imperatore *c. un. 2. F. 7.* & antiquiore Domino *2. F. 28. in fin.* & patre (nisi contra Remp. quid molitus, vel aliàs in jura naturæ deliquerit *Theod. Coll. Gr. disp. 11. §. 4. lit. d.*) Et patriâ, *Vult. feud. c. 10. n. 33. & seqq.* 13. Idem

13. Item juvabit suis sumptibus, si sit intra ditionem Domini & reditus feudi sufficiant. *FF. comm. in c. un. 2. F. 107.* Domini verò sumptibus si extra ditionem, neq; pactiones vel mores aliud induxerint. Moribus Sax. hodiernis (quid olim obtinuerit *vid. Lehnr. art. 4.*) Vassalli à Domino accipiunt *Sütter mahl und hüffschlag. Schneidw. de feud. p. 5. n. 110.* Et ut auxilia magis sint determinata, quisq; Vassallus certum numerum equorum *Ritterpferde* vel plures simul unum exhibent, pro quantitate reddituum, aestimatis ferè millenis aureis pro uno equo. *Jac. Schulz. in addit. ad Col. decis. 82.* Cæterum immissa in belli suppetias & amissa Dominus non restituit de jure comm. Feud. aliud de jure feud. Sax *Lehnr. c. 4. circa fin.* quo ante factam refusionem ad ulteriora Vassallus non tenetur *Col. decis. 81.* Captum tamen Vassallum redimet, maximè si indemnitatem ei promiserit *Jacob. Schultz. ad Col. d. loc.*

14. Dominum cum uxore in adulterio deprehensum, Vassallus non potest occidere. *arg. l. 38. §. pen. ff. de adult. Theod. Coll. Cr. disp. 6. tb. 3. lit. m.*

15. Si vero ipse Vassallus extra casum necessariæ defensionis Dominum occiderit, gravius punitur, scilicet præter ultimum supplicium amissione bonorum & honoris *c. un. §. 2. 2. F. 24. Landr. 3. a. 84.*

16. Refutato quoq; feudo, Dominum reverenter habere debet Vassallus, eumq; nullo modo offendere *c. un. 2. F. 38.* ob reliquias præcedentis Vassallagii *Col. decis. 92.*

17. Id quoq; Dominus feudi speciale habet, scilicet tutelam Vassalli impuberis *Lehnr. c. 26.* ad exemplum patroni, una cum lucro fructuum & reddituum durante tutela. *Landr. lib. 2. art. 58.*

18. Sicut & Res expeditorias capit, nullo extante cognato, & Fiscum in iis excludit. *Col. decis. 72. in f.*

Pro quibus alijsq; commodis Dominus feudi Vassallum rite tractare, & in multis vicem reddere tenetur *c. un. 2. F. 6.* Hinc

1. ab eo non potest exigere juramentum calumniæ *c. un. §. 1. 2. F. 33.*

2. neq; eum violenter invadere, aut dejicere; aliàs tenetur interdicto unde vi, quod & adversus Dominum non denegatum fuit in Camera. *Myns. 4. obs. 91. Bronck. cent. 2. miscell. 94.* adversus alios autem indubie datur *FF. in c. un. §. fin. 2. F. 7.* Imò in tali casu pro-

prietatem Feudi Dominus amittit *Mynf. d. obs. 91. adde c. un. 2. F. 22. in fin.* Neque

3. Vasallo invito feudum alienare aut in alium Dominum licet æquè idoneum transferre, *c. un. §. 1. 2. F. 34. c. un. 2. F. 22. vers. Si quis Hartm. tit. 54. obs. 40.* nisi in casu vel necessitatis ad evitandas discordias ex pluralitate dominorum; Vel insignis utilitatis, quæ svadeat interjacentibus alterius Domini ditionibus fieri permutationes, quod olim in Belgio factum pro Religionis Romanæ propagatione, de quo conquesti Ordines Anno 1570. in Comitibus Spirensibus, referente *P. Heig. p. 1. q. 19. n. 27.*

4. Investire Vasallum de feudo aperto Dominus tenetur conditione ex moribus, *Carpz. p. 2. c. 45. def. 23.*

Et tandem 5. ex communi sententia, quæ causa utili dominio exuit; illa Dominum directo privat. *c. un. vers. Domino 2. F. 26. Mynf. cent. 4. obs. 91.* unde natum Proverbium *trewer Herr/ trewer Knecht.*

C A P U T IX.

Jam considerabo personas juxta respectum quem in Symbiotica conversatione induunt, in constituenda universitate, civitate, provinciis & Imperio. Eosq; respectus & inde surgentia jura specialia desumam ab ætate, ab ortu & genere, à functionibus & expeditionibus, tum primariis, tum secundariis & inferioribus, à vitâ & moribus, à fortunis, qui respectus facit, ut alii ære divites sint, alii alieno ære laborent, inde fiant vel creditores vel debitores, Actores vel Rei, tandemq; etiam de debitoribus ex delicto addam.

DE JURE PUPILLORUM & MINORUM.

Minores dico usq; ad annum. 25tum de Jure civ. *pr. J. d. curat. t. t. de minor. 25. ann.* de Jure Saxon. usq; ad 21. quia in illis tetrīs alii quanto maturius sapiunt homines dicit *Col. decis. 19. n. 4.* ad illud usque tempus alii dicuntur pupilli usque ad quartum decimum in masculis, & 12. in foemellis. Alii post dicta tempora, in specie minores vel minorennēs; Utrisque quædam specialia tribuuntur, quædam communia.

MEMBRUM PRIMUM.

DE JURE PUPILLORUM.

Quod considero partim, quoad Tutores, partim, quoad alios. Quoad Tutores cautum est Pupillis, tum ne in defensi mancant, tam

tum ut rite defendantur ad ipsorum commoda, non detrimenta.
Ult defendantur.

1. Necessario illis tutores, si ex testamento vel Lege nulli veniant, petendi sunt à matre, si ipsa tutrix esse nolit, *Nov. 118. c. 5.* Et à reliquis cognatis, ab intestato successuris. *l. 10. C. de legit. her. pœnâ præclusionis ab impuberum morientium successione. l. 3. l. 6. C. SC. Tertull Limitationes à parte matris. vid. ap. Schneidw. de secundo ord. succed. ab int. n. 16. & seq.*

2. Omnes Jussu Magistratus tutelam, ut publicum munus *pr. J. de Excus. tut.* suscipere coguntur, nisi justis excusationum causis utantur, intra debitum tempus, ad normam §. 16. *J. d. t. iisq; rejectis appellent. d. §. 16. l. 1. §. 1 ff. quand. appell.* Recusantes vero sine justis causis suo periculo cessant *l. 1. pr. & §. 1. l. 5. §. 1. ff. de admin. & peric. tut. Resol. Elect. Sax. Job. Georg. in convent. Forg. An. 1609. tit. Justitiensachen c. 8.*

3. Constituer autem Magistratus tantum Idoneos. Pro quibus non habeo, eos quos Pater dari prohibuit *l. 21. §. 2. ff. de tut. & curat. dat. qui se ingerunt d. l. 21. §. ult.* qui Creditores vel Debitores sunt pupillorum *Nov. 72. c. 1. 2. & 3. Auth. minores C. qui dar. tut.* quantumcunq; sit debitum *Dn. Finckelth. obs 28.* Quocunque modo contractum: adeo ut remoti jacturam crediti & factæ solutionis patiantur. *d. Nov. 72. c. 4.* nisi de debito aut credito protestati fuerint, *Berlich. decis. 259.* vel Constituti à Patre aut Magistratu non ignorantibus debitum. *Dn. Carpzov. p. 2 c. 11. def. 19. & seq.* Vel conjunctio personarum suspicionem fraudis excludat, ut in Matre & Avia *Nov. 94.* Et ex mente *Cujac. ad d. Nov.* Parentibus virilis sexus & avo materno. Durante tutela factis debitoribus vel creditoribus. alius contutor, adjuvandus *d. Nov. 72. c. 2.* Vitricum porro pro in idoneo, si aliud nihil obstat, non habeo *l. 32. §. 1. ff. de adopt. l. ult. C. contrar. Jud. tut.* quamvis apud eum non educari pupillum sit tutius. Uti Consultum à Principe se respondisse dicit *Wurm. tit. 33. obs 4.*

4. Constitutos idoneos tutores, Magistratus rite præficiat administrationi, Nimirum Matrem & Aviam, exactâ renunciatione secundarum nuptiarum & SCti Vell. Judiciali quidem, non tamen Juratâ, ut olim. *Auth. Matri. & Auth. Sacramentum. C. quand. mul. tut. off. Easq; Si propriæ confessioni præponant secundas concupiscen-*

tias, ab officio repellat. *Nov. 94 c. 2.* nec recipiat, licet mortuo secundo marito. *Mynscent. 3. obs. 82.* Reliquos tutores præficiat, injunctâ ipsius inventarii confectione *l. 24 C. d. admin. tut. l. 7. ff. eod. Ord. Cam. p. 1. c. 76.* nisi testator remiserit *l. ult. C. arbit. tut. 2.* Juramenti præstatione *Nov. 62. c. ult. Ord. Cam. d. p. 1. c. 75.* Quod tamen hodie remittitur. *Rauchb. p. 2. quæst. 2. n. 95.* 3. Satisfactione, quam exigat ab omnibus ex *Ord. Pol. Carol. V & Rudolphi II.* (quanquam jus civile excipiat testamentarios & ex inquisitione datos *pr. Inst. de satisf. tut.* Jus Sax. proximos heredes pupilli) & quidem sub hypotheca omnium bonorum *dd. Ord. Pol.* quanquam olim tantum sub fidejussoribus *l. 7. de præst. stip.* etiam sine stipulatione & ex sola commendatione tutorum, quod sint idonei *l. 4. §. ult. ff. de fidejuss. & nominat.* & sine divisionis beneficio *l. ult. ff. rem pup. salv. contra §. 4. J. de fidejuss.* obligatis, etiam quoad fructus & usuras ex mora tutoris, licet se non obligarint ad omnem causam. *l. 10 ff. rem. pup. salv. contra l. 91. §. 4. d. I. O.* quæ tanquam specialia circa fidejussores tutorum notanda duxi. Hisce ita expeditis 4. speciali decreto administrationem imponat *dd. Ord. Pol.*

5. Ita præficiat tutores ut rite & sine damno Pupillorum administrent, Magistratus accurate observet.

Nam (1) Circa rerum alienationem mobilia, quæ servando servari possunt, ut & immobilia *l. 22. C. de admin. tut.* Et pecuniam ad emptionem immobilium depositam, & à patre vel testatore ad eum finem destinatam. *l. 3. §. 6. ff. de contrar. & util. tut. act. Gail. 2. obs. 11. n. 6.* alienare non possunt, aut creditoribus pactum executivum in iis constituere. *Col. de P. E. c. 3. n. 227. & seqq.* aut de iis transigere *l. 4 C. de præd. & al. reb. min.* aut actionem ad res immobiles, aut alternative ad fundum vel 100. competentem cedere, *Carpz. p. 2. c. 11. def. 28.* nisi vel Magistratus cum causæ cognitione decreverit *d. l. 22.* aut Pater vel testator id permiserit. *l. 1. l. 3. C. quand. decreto opus non est.* Secus alienata vel obligata vel cessa liberat & vindicat pupillus major factus sine auxilio restitutionis prævio. *l. 2. C. de præd. & al. reb. min.* quasi nunquam ipsis ablato dominio *l. 15. & seqq. C. d. s. pretio tamen refuso d. l. 16.* nisi major factus intra quinquennium tacuerit. Ita enim rata manet alienatio *l. 3. C. si major. fact. alien. fact. sin. decr.* licet in pupillari ætate adhuc facta fuerit *l. 2. C. d. s. Jac. Schult. p. 1. q. 15.*

(2) Circa

(2) Circa pecuniarum administrationem, quas nec in suos usus convertere *l. 7. §. 4. ff. de admin. tut.* nec otiosam relinquere debent, sed vel ad emptionem prædiorum *d. l. 7. §. 3.* Vel intra sex primos menses ad licitum fœnus exponant *l. 15. ff. d. t.* quod posterius licet remissum ipsi videatur per *Nov. 27. c. 6. & seq.* hodie tamen receptum omnium ferè locorum moribus, teste *Rauchb. p. 2. q. 26. n. 6.* & Statuto Vratisl. cautum, *art. 10. auf zweene beeibere vnd vermögende Bürger anstehen. Dn. Finckelth. obs. 39.* Quod si omiserint, & tamen suâ pecuniâ vel prædiâ vel fœnus licitum, quæsiuisse convincantur, ad usuras citra liquidationem ejus quod interest. *Rauchb. d. q. 26. n. 11. & seqq.* tenentur, non centesimas, sed solitas. *Rauchb. d. loc. n. 27. Schöff. p. 1. q. 29.* Imò & ad usuras, usurarum acceptarum, ad quas tamen extranei debitores pupillorum non tenentur. *vid. Carpz. p. 2. c. 30. d. 30. & seqq.*

(3.) Circa rationum redditionem; Ad quas non obstante remissione Inventarii; *Moll. 1. Sem. c. 39.* & rationum à testatore facta *l. 5. §. 7. ff. de admin. tut.* tenentur tutores, quoquo modo constituti. Item protutores, Domini feudi, per contrarium usum textui *Lehn. art. 26.* & quidem singulis annis, sive requisiti fuerint. *Ord. Pol. Car. V. de An. 48.* sive minus, *Ord. Pol. Rud. II. de An. 77. Const. El. Aug. 11. p. 2. Resol. Torg. tit. Justitien Sachen c. 6. & seqq.* de consuetudine verò demum finitâ tutelâ, *Schultz. Inst. de Attil. tut. infir.* sicut olim Jure civ. *§. ult. J. de Attil. tut. l. 1. §. ult. l. 9. §. 4. l. 18. ff. de tut. & rat.* nisi protutor fuerit vel Curator particularis. *l. 26. ff. de admin. tut.* Atq; hanc rationes reddendi necessitatem non eludunt, si eam, quæ pupilla fuit, ducant, aut filio, Nepoti, vel hæredi extraneo desponant, quod Jure civili prohibitum. *l. 59 l. 64. §. 1. ff. de Rit. Nupt. l. 1. C. de Interd. matrim. int. pup.* nisi, vel pater ita voluerit, vel rationibus redditus tempus Restit. in int. fuerit elapsum. *Carpz. p. 4. c. 20. d. 17.* De Jure Can. verò ut & Jure civili inter filiam tutoris & pupillum *l. 5. de interd. matr. inter protutorem & pupillam l. si. C. d. t. aliud in matrimonii favorem introductum.*

(4.) Circa remedia pupillis competentia pro residuis & neglectis. Non habent.

1. Restitutionem in int. adversus malè gesta. *l. 3. C. si tut. vel curat. int. ven.* etiam adversus matrem tutricem, juxta. *Nov. 155. c. 1.* Licet aliâ in parentes hoc remedium non detur. *l. 2. C. qui & advers. quos.*

2. Actio-

2. Actionem personalem in Tutores & Curatores, eorumq; fidejussores, omnes quidem & singulos in solidum, si tutela fuit indivisa *l. 2. pr. C. de divid. tutel.* Si divisa à Judice vel testatore, in illum qui administravit. Si ab ipsis tutoribus, in eum qui gessit, primario, in reliquos in subsidium. *l. ult. C. d. t. l. 8. C. de administr. tut.* Errore calculi, & actione ob fraudulentam administrationem semper, etiam post generalem quietationem salvis. *Heig. p. 1. q. 20.* Imò excusis tutoribus & fidejussoribus ipsos magistratus conveniunt, qui vel nullam exegerunt satisfactionem, vel non idoneam. *§. 2. J. de satisf. tutel. etiam hodie. Carpz. p. 2. c. 11. def. 41.* Ita ut illo casu hæredes quoq; eorum teneantur. *l. 6. ff. de magistrat. conven.* hoc non item, quia de latâ tantum culpa hæredes tutorum & magistratuum tenentur, non de levi. *l. 4. ff. de l. 2. C. eod.*

3. Actionem hypothecariam ex jure tacitæ hypothecæ, quam habent in bonis, etiam matris & secundi mariti, cui nupsit mater, non restitutâ tutelâ, nec alio tutore petito. *l. pen. C. in quib. caus. pign. tac. Nov. 22. c. 40. Gail. 2. obs. 90.* & multo magis in bonis aliorum tutorum *l. 20. C. de admin. tut.* & protutorum *l. ult. ff. de tutel. & nat. distr. Berlich. p. 1. concl. 67. n. 19. & seqq.* (non item heredum propriis *l. 29. pr. ff. de pignor.*) tum allodialibus, tum jure Sax. provinciali in feudalibus in subsidium juxta *N. B. Ordn. d. t. 45. in fin. Carpz. p. 2. c. 25. def. 4. Berlich. p. 2. concl. 31. n. 13. & seqq.* licet in his tacita hypothecâ locum alias non habeat. *vid. Const. El. 25. p. 2. Myns. Cent. 6. obs. 45.* Quod Privilegium tacitæ hypothecæ incipit, mox à die confirmationis tutorum, non demum malæ administrationis. *N. B. Ordn. tit. 45. §. ob auch wol! Carpz. p. 1. c. 28. d. 114.* Et hæredibus pupilli non datur *l. 42. ff. de adm. tut. l. 19. §. 1. ff. de reb. aut. jud. poss.*

Quoad Extraneos.

Pro commodis pupillorum vigilant jura. Hinc

1. pupillus, præsertim pubertati proximus, sine tutore contrahens, alium sibi obligat *§. 9. Inst. de inutil. stip.* Ipse verò, contractu ab uno latere saltem constante *l. 13. §. 29. ff. de act. empt.* non obligatur civiliter, nisi locupletior factus *l. 3. pr. ff. commod. l. 3. §. 4. ff. de neg. gest. de cujus probatione vid. Jac. Schult. p. 1. quæst. 31. & seqq.* sed satem naturaliter *l. 1. ff. de Novat. l. 127. ff. de V. O. Carpz. p. 2. c. 15. d. 1. n. 10.* quæ ipsa tamen obligatio naturalis, quoad effectus alios, pita compensa-

penfationis *l. 6. ff. de compens. prohibitæ repetitionis ex indebito soluto l. 10. pr. & passim. ff. de condiçt. Indeb.* Jure Civili in favorem pupillorum est infirmata. Et hoc respectu pupillus naturâ debere negatur. *l. 41. ff. de cond. indeb. l. 59. ff. de O. & A.*

2. Solutum indebitum errore juris sine Tutoris autoritate repetit *l. 29 ff. de condiçt. indeb. contra Jus comm. in l. 19. pr. ff. d. t. & passim.*

3. Præscriptio conventionalis ex contractu defuncti currit quidem adversus pupillum *l. 38. ff. de minor. l. 2. §. 2. ff. d. V. O. Legalis nulla, mobilium, immobilium, incorporalium, ne quidem longissimi temporis, adversus pupillum incipit, aut contra defunctum incepta currit l. 3. C. de præser. 30. ann. l. 10. ff. quemadm. serv. amitt.* Sed dormire dicitur, ita ut finitâ pupillari ætate priora tempora posterioribus imputentur, *vid. Wes. π. de usuc. n. 14.*

4. Pupillus feudo non privatur, licet intra annum & diem non petierit investituram *o. un. §. prætereâ si quis. 2. F. 55. Schneidw. de feud. p. 5. n. 29.* sicut & in aliis privationum poenis jura succurrunt. Et in primis

5. In poenis corporis afflictivis irrogandis & in materia delictorum ubi non torquentur. *l. 10. pr. l. 15. §. 1. ff. de question. vel terrendi saltem, aut habenâ vel ferula cædendi. l. 1. §. 33. ff. de SCto Silan:* sicut moribus impuberes loco torturæ virgis in carcere castigari tradit. *Col. decis. 183 n. 7.* Convicti quoque

6. tamen, vel prorsus non puniuntur corpore, si infantia sint proximi *l. 12. ff. de sicar. vel, si proximi pubertati; licet tempore sententiæ sint puberes. l. 1. pr. ff. de pæn. l. 21. C. de fals. tamen mitius puniuntur. l. 7. C. de pæn. l. 23. ff. de furt.* scilicet arbitrariè, carcere, castigatione virgarum, relegatione aut in casu inexcusabilis malitiæ, fustigatione publicâ, *Col. dec. 162. n. 8.* non tamen membri mutilatione. *Gail. 2. obs. 110. n. 32. nec capitaliter. Ord. Car. V. art. 164. & Andr. 2. Art. 65.* nisi ob atroces circumstantias, & ubi nulla spes emendationis. *Ord. Car. d. l.*

MEMBRUM II.

De Jure Minorum.

Quales dico ab anno 14. ad 25tum de Jure civ. & 21. de Jure Sax.

1. Liberam rerum suarum administrationem retinere possunt, nec inviti regulariter curatorem accipiunt, nisi ad litem §. 2. *Inst. de Curat.*

2. Contractuum & commerciorum facultatem habent, & ex contractibus obligantur, etiam sine Curatorum consensu, si quos habent sponte acceptos *l. puberes 101. ff. de V. O.* ut tamen.

3. Sine eorum consensu alienare quicquam non possint *l. 3. C. de in int. rest. min.*

4. Præscriptiones breviores adversus minores ipso Jure non currunt *l. ult. C. in quib. caus. in int. restit. neceß.* nisi coeptæ contra defunctum, *Id. comm.* longissimi temporis currunt *d. l. ult. l. 3. C. de præscr. 30. ann.* Ita tamen, ut adversus hanc, ut & breviores coeptas in integrum restituantur. Sicut.

5. Ob non petitam justo tempore Investituram feudum quidem amittunt; sed restituantur *Schneidw. de feud. p. 5. n. 29.*

6. In delictis puniuntur quidem capitaliter, mutato tamen plerunque genere poenæ, ut incendii, latrocinii, parricidii, sacrilegii, aliarumq; graviorum in poenam gladii. *Dn. Carpz. pr. Crim. p. 3. q. 143. n. 80.* De reliquis minorum Juribus vide sis sub.

MEMBRUM II.

De Jure pupillorum, & minorum communis.

In quâ Classe habeo 1. Remedia indemnitatum adversus Tutores & Curatores, de quib. *suprà* membro I. hujus cap. 2. beneficium Restitutionis in integrum, quod habent usq; ad ultimam horam minorænitatis; petendum tamen post eam intra quadriennium continuum de jure nov. *l. ult. C. de temp. in int. rest.* id est, de jure civ. usq; ad annum 29, de Jur. Sax. usq; ad 25, sub poenâ Exclusionis *Col. decis. 19.* Eoq; (2) utuntur adversus omnes, exceptis parentibus regulariter (propter Nov. 155. de matre tutrice) patronis *l. 2. C. qui & adver. quos;* & minoribus tanquam pariter privilegiatis, nisi qui petunt, de damno vitando certent, *l. 11. §. penult. ff. de minor.* Et (3) ex omnibus causis si circumscripti, vel ob ætatem lapsi, de quo vide *l. 1. & 2. C. de fidejuss. tut.* vel alio modo læsi fuerint, ut, quoad judicialia, adversus omissas tum dilatorias. *Berlich. p. 1. concl. 18. n. 18.* tum probationes & allegationes *l. 18. §. 1. l. 36. ff. de minor. c. 3. X. de Restit. in int. N. G. Ordon. tit. 20. §. vnd diu weil in fi. Berlich. p. 1. concl. 37. n. 58. & seqq. adver.*

adversus publicationem attestatorum. *Berl. p. 1. c. 40. n. 23.* adversus prescriptionem Instantiæ *l. 13 §. ult. C. de Jud.* adversus sententiam ad impediendum Executionem *Lun. C. in int. restit. postid.* modò non malitiosè petatur. *c. suscitata 6 X. d. int. restit.* Rescript. Elect. Sax. de Anno 36. relatum à *Dn. Finckelth. Obs. 106.* etiam adversus tres conformes sententias. *Myns. 3. obs. 84.* adversus appellationem omis- sam *Id. cent. 4. obs. 17.* adversus contumaciam *l. 8 ff. de minor. solutis* tamen expensis contumacialibus *Tessaur. decis. 9. quoad Extrajudi- cialia.*

Adversus præscriptiones, illas tantùm, quæ currunt adversus pu- pillum vel minorem, de quibus supra membris proximis & remissi- vè *Berlich. p. 2. concl. 10. in fi.* adversus hæreditatem vel aditam pro de- ferenda. *§. 5. Inst. de hered. qual. l. 7. §. 5. ff. de minor.* vel repudiatam pro adeunda. *2. §. 10. ff. ad Tertull.* modò omnia sint adhuc integra *l. 24. §. 2. ff. de minor.* vel iterum pro eadem deferendâ *l. 7. §. 9. ff. d. minor.* adversus solutionem minoribus sine decreto factam, licet auctore tutore, vel curatore. *vid. Carpz. p. 2. c. 11. def. 45. & seq.* ad- versus impetratam ætatis veniam, ut jure minorum adhuc utatur, quoad contractus futuros tamen, non intermedios *l. 1. C. d. his qui ven. et.* adversus privationem Emphyteuseos, feudorum, aliorumq; jurium. Denique adversus resignationem beneficii Ecclesiastici, li- cet alteri jam collatum sit. *Covarr. 1. Resol. 5.* Non adversus con- tractus juramento, sine dolo adversarii spontè à minore firmatos *l. 1. & Auth. Sacramenta puberum C. si adversus vend.* siue validus fuerit contractus, siue invalidus, ut quia sine Curatore alienaverit; Juramentum enim præfertur læsioni *vid. in simili Constit. Elect. 35. p. 2.* Nec adversus delicta, eorumq; confessionem *l. 9. §. 2. d. 37. §. 1 ff. de minor. Myns. cent. 3. O. 81.* quod si cum minoribus hoc beneficio resti- tutionis utentibus concurrant alii litis consortes majores, hi quoq; eo juvantur. Casus insignes *vid. in l. 10. ff. quemadm. serv. amitt. apud Coler. decis. 273. Heig. p. 2. q. 10.*

3. Communem habent exceptionem de In rem verso, si pecu- niam acceperint, tutores vel Curatores *l. 3. C. quand. ex fact. tut.* adde *l. 1. & 2. C. si advers. Cred. Carpz. p. 2. c. 11. d. 44.*

4. Exceptionem non num. pecuniæ, ita ut eam post biennium quoq; opponant. *l. ult. C. in quib. caus. restit. in int.*

5. Jus dominii in re, quam tutor vel Curator ex ipsorum pecunia comparavit. *l. 2. ff. quand. ex fact. tut. contra Jus Comm. in l. 6. C. de Rei vind. & Jus hypothecæ in re, quam ex eadem pecunia, alius suo nomine comparavit. l. 3. pr. ff. de reb. eor. qui sub tut. l. 7. pr. ff. qui pot. in pign. contra Jus comm. in l. 17. C. d. pign. l. 7. C. qui pot. & passim. Berlich. p. 1. concl. 65. n. 145. & Carpz. p. 1. c. 28. def. 109.*

6. Privilegium personale in bonis eorum qui amicitiae causa, ipsorum negotia gesserunt. *l. 23. ff. de privil. credit. Berlich. p. 1. concl. 70. n. 20.*

7. Jus usuras petendi ex sola mora. in qua debitorem constituunt sine interpellatione *l. 3. C. in quib. causis rest. in int. contra l. 32. ff. d. usur.* quanquam majores facti interpellare cogantur ad continuandas usuras. *vid. Carpz. p. 2. c. 30. def. 22. & seqq.*

8. Jus venditorem de evictione conveniendi, non facta litis denunciatione, de qua ipsi aliunde constitutit *contra l. 56. §. 4. ff. de evict.*

9. Jus dicendi sententiam nullam, quæ in eos sine tutore vel Curatore lata; licet per procuratorem fuerint defensi. *Wurmfs. tit. 22. obs. 9.* quanquam si favorem minorum concernat, sustineatur. *Myns. 2. obs. 36.*

10. Tandem error Juris neutri nocet in damno vitando. *l. 9. pr. ff. d. Jur. & f. ignor.* unde solutum indebitum errore Juris repetunt. *l. 29. ff. de cond. indeb. l. 25. §. 1. ff. de prob. l. 2. C. si advers. solut. contra Jus comm. in l. 19. pr. ff. de cond. indeb. l. 10. C. d. J. & f. ignor.* modò minor non erraverit in eâ arte, quam profitetur. Ita enim non audietur quasi propriam turpitudinem allegando, quod grave & criminofum dicitur. *in l. 30. C. de transact.*

CAPUT X.

de

JURE SENUM.

Senium in jure & moribus nostris non uno modo æstimatum; sed vel 50. ut in Camera. *Gail. 1. obs. 92.* vel quinto ultra quinquagesimum *l. 11. ff. de decur. l. ult. C. qui æt. vel profess. vel 70. anno §. 13. J. de Excus. tut.* moribus nostris plerumq; anno 60. *vid. remissivè Berlich.*

p. 1. concl. 45. n. 8. Prout ergò computetur senium, ita senes utentur jure senii, quod est in honoribus & commodis circa immunitates & pœnas. (1) Apud Romanos idem honor senibus exhibitus, qui magistratibus *l. 5. ff. d. J. immun.* adde & *Gell. 2. N. A. 15.* (2) Ex *L. 12. tabb.* Si in Jus vocato morbus, æ vitasve vitium fit, qui in jus vocatus sit, jumentum dabat. *Fragm. 12. Tabb. d. Jure privato n. 27.* (3) Inviti senes testimonium dicere non coguntur. *l. 8. ff. de testib.* nisi veritas aliter haberi non possit. *c. pervenit. § c. fin. X. de testib. cog. & plerunque domi examinantur. Berlich. p. 1. concl. 34. n. 15.* (4) Vacatorem habent à muneribus personalibus. *l. 13. ff. d. J. immun. l. 11. ff. de decur. à tutela, completo anno 70. § 13. J. de Excus. tut. l. un. C. qui etat. de J. Sax. anno 60. & Andr. 1. art. 42.* Sic (5) ex *L. Mosaica* post annum 50. ab officio Levitico excusabantur. *Num. c. 8.* (6) à militiâ dimissi anno 60. (7.) quia bis pueri senes. Ideò volentibus tutores assignandi. *& Andr. 1. artic. 42.* (8.) Et sicut infantes; Ita ætate defecti senes, ad initium suum revoluti, non torquentur. *l. 3. § 7. ff. ad SC. Silan.* aut saltè leviter, excepto læsæ majestatis, aliisque gravissimis Criminibus, quia per unum misere, in tortura retinentur, ut *Dd.* loquuntur. (9) Pœnæ quoad ejus fieri potest, mitigantur. *Parcimus annis, ait Poëta, donamusq; nefas, tempus relegationis minuitur. l. 2. ff. de term. mot.* neque facile fustigatio cum relegatione, sed hæc ferè sola dictatur, priore in mulctam conversa. *Theod. Coll. Cr. disp. 10. tb. 4. lit. e.* Ab ordinariâ pœnâ etiam adulterii, ut contra alios rectè *Berlich. p. 4. concl. 27. n. 76. & seqq.* etiam laquei in furtis; *Id. p. 5. concl. 43. n. 39. & seq.* sola senectus nō excusat, nisi accedat senio, sensuum, ut fit, & intellectus deminutio, quo casu saltè arbitrariè puniuntur. *Carpz. pr. Cr. p. 3. q. 144.* (10.) A nuptiis, quamvis sexagenario majores, & fœminæ quinquagenariæ de Jure novo non prohibeantur, sublata *L. Papia Poppæa*, quæ thorum nuptialem ipsis præcludebat. *l. 27. C. de Nupt.* honestius tamen facturi ex mente Politicorum, si abstineant ab ejusmodi nuptiis, quas impares Jura vocant *l. 12. C. de legit. hered.* Turpe Similis amator. nec

II. Magistratus majores cum præcipuâ & amplissimâ potestate conjunctos de novo ambiant facillè; Nam, ut de Galba *Tac. 1. Histor.* ipsa ætas ejus irrisui & fastidio erat.

12. Seniores, non ab ætate, sed quod diutius in collegio versati; Junioribus præferuntur. Et per eos juramenta præstantur, ob præsumptionem melioris notitiæ, non per procuratorem. *Conf. Elect. 13. p. 1.*

C A P U T XI. DE JURE ILLUSTRUM ET NOBILUM.

Ex eodem luto formatum omnibus corpus est, non idem inspiratus animus, quo impulso quidam in altum eniti atque ferri, quidam terræ suæ inhærere cæperunt, in obscuro latitantes, unde illa personarum distinctio, in Nobiles, & Populares.

Qui suprâ Civium & inferiorum sortem evecti sunt Principes, Comites, Barones, &c. hos generaliter dico Nobiles, titulo antiquissimo (sicut primogenitus Daniæ, dictus fuit *Junker Otto von Dennenmarck*;) & Pontificibus, in inscriptione Comitum, imò & Electorum usitato. (Nobili viro, dilecto filio) *c. 2. de suppl. neglig. prelat. in 6.* Specialiter eos qui sunt loco inter Barones & cives medio.

MEMBRUM PRIMUM.

De Jure Illustrum.

Quo generali titulo etiâ super-Illustres, Illustrissimos, Serenissimos, aliosque similes accipio, recensiturus eorum Jura, non omnia sed paucissima saltem; propria tum Imperii Statibus, tam Illustribus aliis communia. E' statutum Privilegiis præter Jura territoriorum & alia præcipuum ipsis est.

1. Privilegium Austregarum, sive primæ Instantiæ, quod habent antequam in Camera conveniantur; coràm Judicibus certis, iisque delegatis, non ordinariis, à quorum sententiis demum ad Cameram appellatur. *Ord. Cam p. 2. tit. 6.* adeò ut Imperator causas eorum, ad Aulam suam trahere non possit, *mit vorbegehung der Aufträge* frustra olim renunciationem privilegii flagitante Carolo V. de Anno 1548. Cæterum quibus Imperii Statibus detur, scil. primi & secundi ordinis, licet difformitèr, non tertii ordinis, civitatibus Imperialibus; paucis exceptis, *die ihre besondere Aufträge haben*; quibus in causis, scil. conventionum, & interdum Reconventionum

nam; in causis subditorum, à Principe, tanquam parte, non tanquam Judice gravatorum; etiam in matrimonialibus certo modo; non item in causis feudorum Imperii, criminalibus, causis mandatorum, ubi periculum subest; Commissionibus ad perpetuam rei memoriam &c. quibus modis iudicium Austregarum constituatur; dici ad præsens non potest, remitto me ad *Ordin. Cam. p. 2. à tit. 2. usq; ad 7. X. A. de Anno 1594. S. wann aber von gemeiner; M. Steph. Reink. Dan. Otton. Linn. & alios* quærentibus in conflictu resporturus.

2. Inter ipsos Imperii Status Electores dignatione summâ præfulgent, quorum liberi præ aliis hoc speciali Jure utuntur, tum quod Tutorem non habeant, nisi Legitimum, id est, Agnatum proximum *AB. tit. 7.* testamentario, ut in privatis, non præponendo, nisi ob justissimam forte causam. *vid. Job. Copp. lib. 1. obs. 67.* tum quod tutelâ & curâ liberentur statim, anno ætatis 18. completo, *d. tit. 7.* & sint protinus tam Electores, quam propriarum ditionum Administratores, ob nexum Ultriusq; individuum. *AB. tit. 20* In cæteris pupillis & minoribus Jure communi observando. Vid. tamen *Dan. Otto. d. J. publ. c. 17.* De Electorum inter se prærogativa, quò ad sessionem, vota, Administrationes officiorum, Vicariatum Imperii, Jus ultimæ provocationis, & alia, ut & de Statuum inter se comparatione, & prærogativis, in sessionibus, præcedentiis, votis, aliisq; Juribus in præsentiarum exequi, neq; tempus, aut instituti ratio, neq; istæ chartarum angustia permittunt. Videri potest de privilegiis Electorum *Heig. p. 1. q. 4.* & de sessionis prærogativa. *Arum.* in speciali discursu, & alii Jurispubl. scriptores.

3. In causis fractæ pac. publ. Electores & Principes præstant juramentum per procuratorem, genere Nobilem, cæteri per seipso *Const. Pol. 1521. S. Und so er solche. & de Anno 1548. Ord. Cam. p. 2. tit. 10.* nec minus & alia Juramenta per procuratorem præstant, nisi circumstantiæ aliud svadeant, *vid. Schult. in addit. ad Col. dec. 115. n. 28.* Jure Saxon. cæteri Illustres *Berleib. p. 1. concl. 34. n. 12. & seqq.* Imo & Principes. *Moll. 4. Sem. 0. 20.* omnia Juramenta, excepto fidelitatis & homagii in propria persona præstant. *N. G. Ordn. tit. 18. in fin.* domi tamen, vel in Audientiâ Judicii, cum aliàs de Jure comm. Juramenta, ut calumnia *c. fin. d. Jur. cal. n. 16.* litis decisorium. *l. 9. §. 6.*

§.6. l. fin. §. 2. ff. de Jur. fidelitatis & homagii c. 1. de stat. Regal. in 6. per procuratorem cum speciali mandato præstentur, excepto testium & tutorum. vid. Rauchb. p. 1. q. 8. n. 11. & seqq.

4. Et cum Illustribus personis alijs, quæ extra matriculam Statuum, commune habent, Jus seu privilegium successionis prorsus anomalæ, quæ sit per pacta gentilitia, seu confraternitatum dicta. Erbverbrüderung Contra Jus commune l. 19. C. de pact. ad exemplum militum d. l. 19. Jure publico militari, tanquam milites Imperii. Horum vigore succedunt sibi invicem in bonis mobilibus & immobilibus, præsentibus & futuris, etiam Electoralibus Ditionibus, (modò firmata sint pacta Imperatoris Autoritate, & vigore Capitulationis Electorum consensu) Eo effectum, ut Jus hoc pacto confratribus. Illustribus Erbverbrüdertern / in vim constituti possessorii quæsitum, neque minui, neque auferri Testamento possit, (nisi pacto facultas testandi usque ad certam quantitatem immobilium, reservata fuerit) sed ultimo è familia, decedente, plenissimum successionis eventum, operentur, ut inter domum Saxon. & Henneb. factum An. 1583. Vid. Dan. Ott. d. J. publ. c. 11. & plenè. Joh. Casp. Büttich. de confraternit.

5. Illustres in Camerâ per Oratores suos comparere possunt, nec per Ordinarios Procuratores & Advocatos tenentur, ut alii. Ord. Cam. p. 1. tit. 25.

6. Illustres in loco delicti puniri non possunt, nisi Re ad Principem delatâ l. f. C. ubi Sen. vel clar.

7. In actionibus Injuriarum Criminalibus, non item alijs, maximè in gravissimis l. 15. C. de accus. l. ult. §. ideò. C. ubi Senat vel clariss. Illustres per procuratorem comparere possunt, agendo & defendendo. §. 10. J. de Injur. l. fin. C. d. t. contra Jus comm. l. pen. ff. de publ. Jud. Gail. 1. de P. c. 10. quod, quomodo, limitatum sit moribus, vid. Rauchb. p. 1. q. 7. n. 17.

8. Satisfactionem Illustres per fidejussores præstare non coguntur, sed jurato l. quoties. pen. C. de dignit. quod ipsum hodiè remissum. Franc. d. fidejuss. n. 263. ut promissioni saltèm suæ sub fide gentiliâ permittantur.

9. Sine Juris Civilis solennitate testari Illustres posse, latè deducit. Harpr. ad §. 43. d. testam. n. 290. casu de Ducissâ quâdam Silesiæ proposito

10. Illu-

10. Illustrium donationes sine insinuatione quoque subsistunt *l. 34. C. de don.* nulla enim in iis præsumptio fraudis, nec occulte quicquam facere censentur in tantâ luce positi. Unde & omnes contractus inter Illustres censentur esse bonæ fidei ut *Dd. vulgò.*

11. Matri Illustri liberi spurii unâ cum Legitimis non succedunt *l. 5. C. ad SC. Orfit.* contra Jus comm. in *§. 3. Instit. d. t.*

12. Et tandem fœmina Illustris, quæ Regalia & Jurisdictionalia habet ex contractibus, etiam sine Curatore obligatur; ob præsumptionem firmitatis consilii, Illustrem dignitatem, & administrationem in cœteris virilem. *Carpz. p. 2 c. 15. def. 9.* Reliqua Personis Illustribus cum Nobilibus communia *vid. in seqq.*

MEMBRUM SECUNDUM. DE JURE NOBILIUM.

Quod considero in iis, quæ vel dignitatem ipsorum concernunt, vel Utilitatem. Dignitatem.

Nam 1. honoratiore loco incedunt & sedent, sive ille sit medius, sive superior, sive sinister propter gladium, ut apud Turcas.

2. Major apud ipsos solennitas, tum in Nuptiis, in quibus nec proclamatione, nec copulatione publicâ, juxta Ordinationem provincialem Saxon. opus est, & appositio lectum habetur pro consensione thori, ut supradictum. tum In funeribus, gladio, vexillis & insigniis prælatis, quæ cum ultimo de familia frangi & sepeliri moris est.

3. Major ab iis veritatis & integritatis præsumptio, unde multis in locis Juramentum testium ipsis remitti solet, ut saltem sub sigillis gentilitiis, aut fide superiori debita deponant. Sicut

4. Verba Illustrium & Nobilium, *bey Fürstlichen/Gräfflichen/Adelichen Ehren.* Juramento æquiparantur, quoad observantiam contractus, quanquam ista promissio, neque verum Juramentum sit, proinde relaxatione quoque opus non habeat, neque sufficiat, ubi corporale Juramentum præstandum est. *Carpz. p. 2. c. 36. def. 9. adde Berl. p. 2. concl. 21. n. 39. & seqq.*

5. In judiciis, Nobilibus is honor habendus, ut non verbo, quod vilius, sed scripto citentur Inde

6. In Secretariis Judicantium, dum cognitio celebratur, sedeant *l. ult. §. ult. C. ubi Senat. vel clariss.* Et

§.6. l. fin. §.2. ff. de Jur. fidelitatis & homagii c.1. de stat. Regal. in 6. per procuratorem cum speciali mandato præstentur, excepto testium & tutorum. vid. Rauchb. p.1. q.8. n.11. & seqq.

4. Et cum Illustribus personis alijs, quæ extra matriculam Statuum, commune habent, Jus seu privilegium successionis prorsus anomalæ, quæ fit per pacta gentilitia, seu confraternitatum dicta. Erbverbrüderung. Contra Jus commune l.19. C. de pact. ad exemplum militum d. l.19. Jure publico militari, tanquam milites Imperii. Horum vigore succedunt sibi invicem in bonis mobilibus & immobilibus, præsentibus & futuris, etiam Electoralibus Ditionibus, (modò firmata sint pacta Imperatoris Autoritate, & vigore Capitulationis Electorum consensu) Eo effectū, ut Jus hoc pacto confratribus. Illustribus Erbverbrüdereten / in vim constituti possessorii quæsitum, neque minui, neque auferri Testamento possit, (nisi pacto facultas testandi usque ad certam quantitatem immobilium, reservata fuerit) sed ultimo è familia, decedente, plenissimum successionis eventum, operentur, ut inter domum Saxon. & Henneb. factum An. 1583. Vid. Dan. Ott. d. J. publ. c.11. & plenè. Joh. Cass. Güttich. de confraternit.

5. Illustres in Camerà per Oratores suos comparere possunt, nec per Ordinarios Procuratores & Advocatos tenentur, ut alii. Ord. Cam. p.1. tit. 25.

6. Illustres in loco delicti puniri non possunt, nisi Re ad Principem delatà / f. C. ubi Sen. vel clar.

7. In actionibus Injuriarum Criminalibus, non item alijs, maxime in gravissimis l.15. C. de accus. l. ult. §. ideò. C. ubi Senat vel clariss. Illustres per procuratorem comparere possunt, agendo & defendendo. §.10. J. de Injur. l. fin. C. d. t. contra Jus comm. l. pen. ff. de publ. Jud. Gail. 1. de P. c. 10. quod, quomodo, limitatum sit moribus, vid. Rauchb. p.1. q. 7. n.17.

8. Satisfactionem Illustres per fidejussores præstare non coguntur, sed jurato l. quoties. pen. C. de dignit. quod ipsum hodiè remissum. Franc. d. fidejuss. n. 263. ut promissioni saltè suæ sub fide gentiliæ permittantur.

9. Sine Juris Civilis solennitate testari Illustres posse, latè deducit. Harpr. ad §. 43. d. testam. n. 290. casu de Ducissâ quâdam Silesiæ proposito

10. Illu-

10. Illustrium donationes sine insinuatione quoque subsistunt *l. 34. C. de don.* nulla enim in iis praesumptio fraudis, nec occultè quicquam facere censentur in tantà luce positi. Undè & omnes contractus inter Illustres censentur esse bonæ fidei ut *Dd. vulgò.*

11. Matri Illustri liberi spurii unà cum Legitimis non succedunt *l. 5. C. ad SC. Orfit. contra Jus comm. in §. 3. Instit. d. t.*

12. Et tandem foemina Illustris, quæ Regalia & Jurisdictionalia habet ex contractibus, etiam sine Curatore obligatur; ob praesumptionem firmioris consilii, Illustrem dignitatem, & administrationem in cæteris virilem. *Carpz. p. 2 c. 15. def. 9.* Reliqua Personis Illustribus cum Nobilibus communia *vid. in seqq.*

MEMBRUM SECUNDUM.

DE JURE NOBILIUM.

Quod considero in iis, quæ vel dignitatem ipsorum concernunt, vel Utilitatem. Dignitatem.

Nam 1. honoratiore loco incedunt & sedent, sive ille sit medijs, sive superior, sive sinister propter gladium, ut apud Turcas.

2. Major apud ipsos solennitas, tum in Nuptiis, in quibus nec proclamatione, nec copulatione publicâ, juxta Ordinationem provincialem Saxon. opus est, & appositio lectum habetur pro consensione thori, ut supradictum. tum In funeribus, gladio, vexillis & insigniis prælatis, quæ cum ultimo de familia frangi & sepeliri moris est.

3. Major ab iis veritatis & integritatis praesumptio, unde multis in locis Juramentum testium ipsis remitti solet, ut saltem sub sigillis gentilitiis, aut fide superiori debita deponant. Sicut

4. Verba Illustrium & Nobilium, bey Fürstlichen/Gräfflichen/Adelichen Ehren. Juramento æquiparantur, quoad observantiam contractus, quanquam ista promissio, neque verum Juramentum sit, proinde relaxatione quoque opus non habeat, neque sufficiat, ubi corporale Juramentum præstandum est. *Carpz. p. 2. c. 36. def. 9. adde Berl. p. 2. concl. 21. n. 39. & seqq.*

5. In judiciis, Nobilibus is honor habendus, ut non verbo, quod vilius, sed scripto citentur Inde

6. In Secretariis Judicantium, dum cognitio celebratur, sedeant *l. ult. §. ult. C. ubi Senat. vel clariss.* Et

7. Sententia tantum in scriptis adversus eos feratur *l. pen. §. 1. C. de dignit.*

8. Injuria Illustribus & Nobilibus illata hoc ipso fit atrocior. *Gail. 2. de P. P. n. 19.* Hinc

9. Resignanti literas Principis pœna fustigationis, & venditio bonorum cum migratione *Col. dec. 179. in fin.* In literis Nobilium idem admittenti pœna relegationis vel grandis pecuniaria dictari solet. *Theod. Coll. Crim. disp. 8. tb. 6. lit B.*

UTILITATEM

Hæc præcipuè concernunt. Nam

10. Civilibus muneribus implicandi non sunt, ut tutelæ ignobilium *l. 1. 7. §. 1. ff. de excus.*

11. Pro debitis excutiendi non sunt usque ad saccum & peram, sed propter beneficium competentiae ampliora pro statu alimenta ipsis relinquenda, multo minus.

12. Creditori ad manus aut Carceres ex veteri rigore tradendi, nisi in fraudem Creditorum bona amiserint, vel extra decorem Ordinis negotia tractent. *Berlich. p. 2. concl. 28. n. 40. & seqq.* Nec

13. Arctiori custodiæ, si ex obstagio, quod si absint helluationes, induci posse supra dictum est, discesserint, sed ad eundem locum requirendi, multa Judici, & cautione Creditori præstita. *Col. de P. E. p. 3. c. 11. n. 152.* Imò tota Civitas ipsis pro carcere esse dicitur. *Id. Col. p. 2. c. 3. n. 176.*

14. In fundo emphyteutico Nobiles alique domini habent Jus protimiseos *l. ult. C. de J. emphyt.* non in aliis rebus cibariis, & venalibus subditorum. *Carpz. p. 2. c. 51. def. 10.*

15. Pro necessitate domus suæ, si in urbe degant, civium commercia exercere possunt, & in specie Cerevisiam coquere. *Vid. Moll. 4. Sem c. 17.* Licet alias perniciosum Urbi mercimonium exercere prohibeantur. *in l. Nobiliores. 3. C. de commerc. Carpz. p. 2. c. 6. def. 7.*

16. In materia Criminum, non in vinculis & Carceribus subterraneis detinendi, neque torquendi. *l. 10. C. de dignit. l. 11. C. de question. excepto majestatis crimine. l. 4. C. ad L. Jul. maj. aliisq; nefandis. l. 16. C. de question.* quanquam & in aliis contraria consuetudine privilegium exoleverit, ut tormentis & ipsi subjiciantur, Principe tamen desuper consulendo. *Carpz. pr. Cr. p. 3. q. 18. n. 90.*

17. Cir-

17. Circa poenas vilissimis plebeiiorum poenis non afficiendi, ut
 trirremium, strapedordi, fustium, suspendii *Berlich. p. 5. concl. 44. n. 33.*
 amputationis manus & lingvæ, licet & hic praxis reclamet. In
 Corporalibus arbitrariis mitius puniendi. *c. fin. X. de poen. l. 4. ff. de*
Incend. ruin. naufr. In pecuniariis & iis quæ in ipsius Nobilitatis
 dedecus vergunt. *arg. l. 14. ff. de poen. acrius. Theod. Coll. Crim. disp. 10.*
ib. 4. lit. A. in uniformibus autem, ut homicidio, adulterio. *Berlich.*
p. 4. concl. 27. n. 79. blasphemiiis *Berl. p. 4. concl. 2. n. 12.* injuriis quoq;
 ad palinodiam. *Berlich. p. 5. concl. 62. n. 28. & seqq.* ob generalitatem.
Const. El. 42. p. 4. ex æquo cum aliis puniuntur, modo tamen Exe-
 cutionis plerumq; mutato, ut recantatione Injuriarum, fere in de-
 precationem, quibus, aliisq; immunitatibus circa poenas, ut ni-
 mium fidant Nobiles, auctorem se non fore dicit *Col. in locis supra*
alleg. Et experientia firmat idem, fidemq; fere facit regulæ; Reatus
 omnem dignitatem excludit.

CAPUT IX. DE JURE SINGULARI.

Magistratum, Consiliariorum, Legatorum.

Quas personas una cum subsequentiis, ab iis, quæ præcesse-
 runt, distingo ratione functionum, quibus vel principaliter ju-
 vant Rempub. ut Magistratus, Consilarii, Legati, vel in Conse-
 quentiam, quatenus earum expeditiones ad incrementum Reip, tan-
 quam ultimum finem pertinent, & adhibentur, vel à primaria
 conditionis hominibus, quales sunt Clerici, Doctores, & Professo-
 res, & qui utrique functioni parantur, studiosi. Vel secundaria
 quales sunt Mercatores, milites alique honorati Cives, vel infi-
 mæ quales Rustici, Judæi, aliiq; sordidiore.

MEMBRUM PRIMUM.

De Personis Rempublicam principaliter adjuvantibus.

Et primum de MAGISTRATIBUS

qui in publicum boni, fideles & industrii sunt, ideòq; aliis non onerandi.

Hinc

I. Immunitatem habent à tutelis, non tantum qui potestatem
 aliquam habent, ut olim. §. 3. *J. de Excus. tut.* sed quicumq; *Schultz.*
Syn. Inst. d. 1.

I 2

2. Ab

2. Ab onere hospitalitatum sunt immunes, *arg. l. 21. c. de De-
cur.* inprimis, si sint in administratione, nisi status urbis aliud exi-
gat.

3. Pro facultatibus Urbis, & consuetudine loci in coquendis
cerevisiis, aliisque mercimoniis sæpè levamentis & relaxatione gau-
dent. Sicut

4. Multas in Actionibus Injur. d. J. Vet. *Col. decis. 161.* ex pi-
gnorationibus, aliisque causis, tanquam fructus Jurisdictionis perci-
piunt, juxta mores cujusque loci, quò item refero.

5. Jura venditionalia, detractionis; Jus capiendæ Geradæ, rerum
expeditoriarum, vacantium, ut tamen ex ejusmodi lucris, patibula
Numellas, & alia pumiendis, facinorosis necessaria reficiant. *Carpz.
p. 3. c. 38. d. 14.*

6. Magistratus si pro debitore tributa & collectas solverit.
Landt vnd Trancstetor; ex *Ordinat. Provinc. Sax. de Ann. 1612.* Cre-
ditoribus expressam hypothecam anteriorem habentibus præfertur,
usque ad quadriennium) *Berl. p. 1. concl. 64. n. 110. Carpz. p. 1. c. 28. d. 52.*

7. Injurias atrociores Magistratus conditio facit. §. 9. *J. de in-
jur. l. 7. §. 7. ff. d. t.* unde & poena fit gravior, carcer, relegatio. *Col. dec.
161. n. 40.* Imò ob alapam Magistratibus inflictam mortis poenam
dictandam post multos alios tradit *Berl. p. 5. concl. 66. n. 15. vid. &
Carpz. p. 4. c. 43. d. 1. & admissa in apparitores & ministros nomine
Magistratus acrius vindicantur. Const. El. 43. p. 4.* Cognitione
ipsi Magistratui relictâ, tanquam Judici, non in propriâ causâ; sed
Reip. nisi eum ut privatum Injuriam adfectum constet. *c. 1. de pan. in
6. Gail. 1. obs. 39. vid. Berl. p. 5. concl. 66. n. 38. & seqq.*

8. In jus vocari non possunt, *l. 2. ff. de in jus voc.* adde limita-
tiones ex *l. 48. ff. de Judic. & l. 32. ff. de Injur.* multò minus.

9. Accusari magistratus majores in officio possunt. *l. 8. ff. de ac-
cus. dilato processu sub Cautione Judicio susti. l. 38. §. fin. ff. de adulter.*
Si tamen in ipso officio delinquant *l. 4. C. ad L. Jul. repet. Nov. 86. c. 4.*
vel poena sit depositio ab officio, vel Magistratus sit perpetuus; ac-
cusationem nihil retardat officium. *Vid. Theod. Coll. Cr. diffinit. 4.
tb. 5. c.*

10. Tandem & ipsi Magistratus majores accusare durante officio
non possunt. *l. 8. ff. de accus.* Ob metum concussionis in accusatis,
& negligentia in publicis. *Theod. d. loc. tb. 4. K.*

MEMBRUM II. DE CONSILIARIIS

Qui scilicet Principi vel Statui Imperiali sunt à Consiliis, & ad-
fessionibus. *l. un. C. de magistr. S. Scrin.*

Hos

1. licet non ortu Nobiles, fieri tamen, dum à latere Principis
ita hærent fidissimi, & Jura nobilitatis consequi tradit, *Nold. d. No-
bilit. tb. 36. arg. l. un. C. de prepos. labor. & l. r. C. de domestic.*

2. Liberantur hac dignitate, à patriæ potestatis nexu quò ad
incommoda scilicet, puta in acquisitionibus, non quòad commo-
da, ut in Institutionibus hæredum & aliis. *Nov. 81. c. 1.* Nam Pa-
triæ potestate solutum esse, neq; semper expedit, neq; semper obest.

3. Immunitatem habent ab Oneribus personalibus, ut à tutela,
etiam Jurisperiti, in consilium principis assumpti. *l. 30. ff. de Excusat.*
qui alias non excusantur nisi Romæ doceant. *l. 6. §. 12. ff. d. t.*

Ut &

4. ab aliis Civilibus officiis etiam cum dignitate quâdam con-
junctis. Ita Consiliarium Principis dimissum ex aula, & in oppido
degentem non cogi posse, ut Burgimagistri officium suscipiat, tra-
dit *Wes. p. 1. Consil. 40.*

5. Ob onere hospitandi & præstandi Salgami *l. 3. C. de Silen-
tiar. l. un. C. de magistr. Scrin.*

6. à Collectis quoque & Oneribus realibus, juxta *Pap decis. 376.*
quod seculum afflictissimum vix observat.

7. Injuria Consiliariis illata fit atrocior, quasi in contumeliam
Principis, aut Domini redundans.

MEMBRUM III. DE LEGATIS.

Qui publicæ Saluti consulunt, res maximas gerendo; ideò
sancti sunt & inviolabiles ut:

1. Arrestari non possint, aut bona pro Repræsentaliis capi. *Col.
de P. E. p. 2. c. 3. n. 186. Berlich. p. 1. concl. 75. n. 26. & seq.*

2. Non conveniri ex contractu, antea in loco quodam celebra-
to, vel in quo se soluturos constituerint, sed habent jus revocandi
domum *l. 2. §. 3. l. 8. l. 24. ff. de Judic.* Nisi vel in ipsa Legatione con-

trahant *d. l. 2. §. 3. & 4.* vel expedita Legatione diutius in loco
subsistant. *d. §. 4.*

3. Si alios ex Causa scilicet Injuriae aut damni illati tantum,
propter *l. 8. & seqq. ff. de Legation.* conveniant; reconveniri tamen
non possunt. *Becht. de securit. & salvo cond. lb. 178.*

4. Neque pro delictis, quae admisit Legatus ut homo, contra
jus naturale vel gentium, ab iis, ad quos missus, detineri & puniri
debet, sed ad principalem suum remitti, nisi ut Legatus deliquerit,
vel contra mores illius gentis, vel contra officium Legati, suspecta
machinando, conspirando &c.

5. Domi quoque si conveniantur, dum absunt, procuratorem
mittere non tenentur. *Utex Zas. Dan. Otto. d. 7 pub. c. 14.*

6. Pro rebus sui usus tantum causa vectis vectigal non solvunt.
l. 8. C. de Vectigal.

7. Per functi Legatione biennii vacationem habent ab omni-
bus Civilibus muneribus. *l. 7. l. 8. ff. de Legat.* Sicut alii in publicis
absentes, per annum excusantur à novis tutelis, non ab antea susce-
ptis. *l. 10. §. 2. ff. de Excusat. §. 2. J. d. t.*

8. Habent beneficium Restitutionis in int. ipsi, ut & uxores
cum maritis absentes. *arg. t. t. C. de uxor. milit. instar aliorum, Reip.*
causa absentium. l. 1. §. 1. ff. quib. ex caus. ma.

9. Legativum sive sumtus Legationis ad haeredes devolvunt,
licet in Legatione decesserint. *l. 10. ff. de Legat.* sicut &

10. donationem ex benivolentia ipsi Legato factam sibi reti-
nent, nisi vel Principis nomine datum sit, vel indubio ex doni quali-
tate idem appareat. *Cubach. Cent. 1. dec. 5. q. 3.*

CAPUT XII.

de

JURE SINGULARI CLERICORUM.

Clerici, qui de sorte domini sunt, vel domini partem habent,
& generaliter, qui in Ecclesia Christi deserviunt, & enumerantur in
c. clericos 1. dist. 21. Specialia in Jure quam plurima habent, inprimis,
qui sunt majorum ordinum; concessa tum ad dignitatem Ordinis,
tum ad utilitatem.

Ad

Ad dignitatem.

1. habent privilegium sui Judicis Ecclesiastici, ut ad Laicum eos trahere nemo audeat sub pœnâ amittendæ actionis & jurisdictionis à parte actoris & judicis, *Auth. statuimus. C. de Episc. & Cler. & pœnâ Excommunicationis c. 2. X. de for. comp.* idq; tum in Civilibus, (Exceptis controversiis feudalibus *c. noluit X. de Judic. c. ex transmissa 6. & seq. X. d. for. comp.* actionibus realibus, aut personalibus, si Actores sint *c. 5. X. d. foro comp.* Causis Reconventionum *Nov. 123. c. 25.* Litis denunciationis Clerico venditori factæ; *l. 49. ff. de jud.* in concursu Creditorum si pro suo interesse citentur; & aliis Causis, ubi vel litis pendentia, vel præventio ipsis obstat. *c. pen. X. de for. comp.* Vid. *Gail. 1. obs. 37. Myns. 7. obs. 67.*) tum & multò magis in Criminalibus, ubi tantum cognitioni, & pœnis Ecclesiasticis subjacent. *Theod. Coll. Cr. disp. 10. th. 5. lit. d.* Nisi vel in habitu seculari deprehendantur. *c. si Judex 12. de sent. Excom. in 6.* vel enormissimum & tale Crimen sit, quod sine degradatione brachio seculari subjiciat, vel publicè mandatum. E. g. Latrones à quocunq; capi & puniri, vel feudum habeant ab Imperio, tunc enim in Causa fractæ pacis publicæ judicio Imperiali subsunt; privandi regalibus & privilegiis, sententiâ non sub dio, ut in secularibus, sed in Consistorio proferendâ. *Gail. d. P. P. 1. n. 13.* Cæterum Ecclesiasticis Personis, quæ non sunt Status Imperii, etiam ob fractam Pacem P. ab Ecclesiastico judicandis. *Gail. d. loc. n. 15. & seqq.* Huic sui Judicis privilegio tanquam Ordinis, non personæ, non renunciare, ne quidem jurato possunt. *c. si diligenti 12. X. de for. comp.* ut nec Jurisdictionem sui judicis prorogare. *c. significasti. X. d. t.* Verùm cum ista Clericorum Exemptio nec divino jure, nec antiquis Canonibus *c. 8. 9. ult. & pass. distinct. 10. c. 41. Caus. 2. q. 7.* nec civili, quoad criminalia: (secus in Civilibus. *l. 27. C. de Episcop. & Cler. Novel. 79.*) firmata sit sed, à Pontificibus, Excusso legitimo Magistratûs Politici jugo, inducta, & in gratiam Pontificum, ut alia multa, ab Imper. Friderico in *Auth. Statuimus C. de Episc. & Cler.* confirmata sit; Ideò Inter terris Protestantium sollicitissima Principum confessorum Curâ, Jurisdictio Ecclesiastica ita suspensa est per *Transact. Passav. & Rec. Imp. de Ann. 55.* ut eam ipsi Principes & Status vigore Jurisdictionis territorialis exerceant per Consistoria ex Theologis & Jctis constituta; quorum Jurisdictio quibus

quibus in causis, personis & pœnis dictandis, & quousque fundata sit ex usu harum Regionum vid. *Ordin. Eccles. von beyden Consistoriis zu Leipz. vnd Wittenb. art. 7. vnd 10.*

2. Dignitati Clericorum hoc datum est, ut adversus eos in criminali causâ, neque mulieres, *gl. in c. mulierem 33. q. 5.* neque Lai- ci in testimonium admittantur *c. 14. X. de testibus*, nim. ad plenam probationem faciendam, sed saltem ad indicium torturæ, ut limi- tat *Hart. tit. 15. observ. 4.*

3. Nec pro Repræssaliis capi possint, sub pœnâ Excommuni- cationis, vel Ecclesiastici Interdicti *c. un. de Injur. & damn. dat. in 6.*

Nec 4. pro debito in carcerem publicum conjici. vid. *Berl p. 2. concl. 28. n. 37.*

5. Nec secularibus negociis, quorum peritos se ostendere velle ipsis opprobrium *l. 23. C. de testam.* implicari, ut tutelis *l. 52. C. de Episc. & Cler. c. generaliter. 16. q. 1.* nisi volentes suscipiant inprimis legitimam tutelam *Auth. Presbyteros. la. 2. C. de Ep. & Cler.*

Nec 6. De Criminibus accusare, aut pœnam sanguinis agitare, *c. his à quib. 23. q. 8.* nisi per viam Exceptionis. *c. 16. X. de accus.* vel cum protestatione, se sanguinis pœnam non intendere, *c. prelati de homicid. in 6.* nec ad banni pœnam agere, sed saltem ad restitutio- nem, nisi simul sint Status Imperii *Myns. cent. 2. obs. 51.*

7. Ob studium religiositatis, & inculpatae vitæ, delicta ab iis non præsumuntur; unde licet Clericus in domo pulchræ mulieris sæpè deprehendatur, pro adultero tamen non habendus, nisi pro- betur aliquod signum venereum. *Rosb. process. Crim. t. 5. c. 22. n. 9.* Et Sacerdos amplexans mulierem præsumitur hoc facere causâ Bene- dictionis *gl. in c. absit. 11. q. 3.* sed à tali benedictione libera nos Domi- ne, veteris Doctoris votum fuit.

8. Ob præsumptionem veritatis in materiâ satisfactionum, pro- fessione propriæ aut obligationi facultatum committuntur. *l. 33. §. 3. C. de Episc. & Cler.* sine fidejussoribus aut juramento. *l. 25. §. 1. C. d. t.*

In eo tamen 9. dignitati Clericorum nihil decedit, si testimo- nium deponere cogantur, *c. 2. X. de test. cog. Coler. decis. 241. n. 4.* & quidem sub juramento, *Coler. decis. 211.* adde *Virgil. Pingiz. quest. 35. in fin.*

10. Inju-

10. Injuriæ & crimina in Ecclesiasticas Personas commissa sunt atrociora, & vindicantur gravius, vide casus ap. *Coler. decis. 178.* sic ob attentatum saltem in moniale raptum aut siuprum capitalis pœna locum habet. *l. 5. C. de Ep. & Cler. Theod. Coll. Cr. disp. 6. tb. 4. lit. I.*

11. Ipsi in crimina prolapsi non incarcerantur, nisi in gravissimis *c. ut fama 35. X. de sent. Excomm.* nec à Laico sine jussu Prælati, nisi de fugâ timeatur. *Hartm. miscell. c. 2. obs. 4.*

12. Torqueri ex causâ possunt *c. 1. X. de pos.* sed mitius quàm Laici *Hartm. d. loc. obs. 5.* ut &

13. Puniri, seculari brachio traditi, etiam capitaliter, & eodem modo quo Laici. *vid. Col. decis. 176. n. 8. & n. 82.* etiam in blasphemiiis. *vid. Berlich. p. 4. concl. 1. n. 108.* & adulterio. *Id. p. 4. concl. 27. n. 8. & 53.* ne per impunitatis audaciam, qui nequam fuerant, fiant nequiores, ut loquitur Pontifex in *d. c. 35. X. de sent. Excomm.* prævia tamen degradatione, cujus modum *vid. in c. degradatio 2. de pœn. in 6.* nisi in atrocissimis, in quibus sine degradatione quoque puniuntur. *c. 1. §. f. de homicid. in 6. c. 23. X. de sent. Excom. Gail. P. P. c. 1. n. 30.*

Utilitatem

Clericorum ista concernunt. Nam

14. quoad Effectum acquisitionis, (non in aliis *Berlich. p. 2. concl. 11. n. 56. Carpz. p. 2. c. 10. def. 4.*) soluti sunt patriâ potestate, & liberè disponunt de bonis suis, quasi militiâ cœlesti acquisitis. *Auth. Presbyteros la. 1. C. de Ep. & Cler.* Monachus verò Monasterio acquirit, *Auth. ingressi C. de SS. Eccl. c. 6. X. de Statu Monach.* etiam feudum usque ad vitam. *Col. dec. 90.*

15. Immunes sunt ab hospitationibus *l. 1. C. de Ep. & Cler.* ut &

16. à Collectis & novis collationibus. *d. l. 1.* non tamen Imperii, urgente necessitate impositis, quæ omni privilegio valentior. *Hartm. d. l. 52. obs. 6. Heig. p. 1 q. 17.* nec aliis patrimonialibus. *vide Carpz. p. 3. c. 16. def. 10.*

17. Ab onere detractionis, in hæreditatibus, Legatis, venditionibus, aliisque bonis translatis, *Abzug/ Nachsteuer* / una cum liberis suis & viduis *Scheplitz. in Consuet. March. p. 3 tit. 8. §. 7. Berlich. p. 3. Const. 52. n. 30.*

18. In Gerada Matris, non item sororis aut filiæ, Clericus filius

unà cum sorore partem habet, cujus Laici sunt incapaces; sicut Clericus rerum expeditoriarum, quas nec capit, nec relinquit. *Landr. 1. art. 5. Carpz. p. 3. c. 38. def. 38. & seq.*

Tandem 19. In Statuto foeminas excludente, masculis extantibus, Clericus quoque continetur, ut exclusioni locum faciat. *Myns. cent. 3. obs. 26.*

C A P U T XIV.
DE JURE SINGULARI.
Doctorum, Professorum & Studioforum.

MEMBRUM I.

De Jure Doctorum.

Qui in Facultatibus superioribus tribus hoc aucti titulo, vel in solenni Academicâ promotione, vel Imperiali aut Pontificali Bullâ, ritè adhibitâ, immunitatibus & privilegiis multis decorati.

Nam 1. Omnes (licet de Medicis, nisi sint Archiatri, Tiraquell. A. Fab. Nold. & alii, aliter sentiant) privilegiis nobilitatis fruuntur; quad vestitum Pol. Ordn. zu Franckf. Anno 1577. tit. 12. gestationem armorum, assumptionem Insignium Nobilitatis *mit offe nem Schild und Helm* / *Berlich. p. 3. concl. 28. n. 114.* paritatem stipendiorum in Camerâ *Ordin. Cam. p. 1. c. 43.* Capacitatem honorum Capitularium, nisi in supremis Ecclesiis Cathedralibus *Erbs tifftern* / in quibus Ajax non recipitur, nisi cum Ulyssè sit Deus & utroq; parente, ut ait Nold.

2. Apud Principes, Doctores sunt in præcipuis amoribus; qui eos honestè compellant *Jhr/ Euch/ Nobiles* genere contra *du / dir/* nisi Virtutis Excellentia ad eminentes functiones evexerit.

3. Jus aureorum annulorum in promotionibus Imperatoria potestate ipsis confertur: quod olim specialiter impetrandum fuit. *l. 1. ff. d. fur. aur. annul. l. 1. & 2. C. eod.* licet de jure novo, ex ipsa manumissione & aureorum annulorum & regenerationis Jus competat. *Auth. sed bodiè C. d. t.*

4. Citandi sunt honestiùs, scripto, non verbo, ut supra dictum sub membro de Nobilibus Et

5. Comparentes in judicio sedere debent, non stare *l. fi. C. de advoc. divers. Jud.*

6. Ob

6. Ob præsumptionem veritatis, promissiones fidei, bey ehren
stetwen vnd glauben / habentur pro juratis, non item pro vero Ju-
ramento. *Berlich. p. 2. concl. 21. n. 38.*

7. Pro debitis citari non possunt realiter, & extrahens Docto-
rem e domo suâ puniatur capite. *Hartm. miscell. c. 1. obs. 4.*

Nec 8. pro debitis detineri & arestari. *Berl. p. 1. concl. 75. n. 17. &
seq.* aut in carcerem publicum conjici. *vid, Berlich. p. 2. concl. 28. n. 38.
& seq.* nec creditori ad manum & operas dari, nec ad compedes ob-
ligare se possunt.

Nec 9. in solidum excuti, sed salvo semper beneficio compe-
tentia; *Col. de P. E. p. 2. c. 3. n. 118.* quod Doctoribus Juris, qui Nobiles
sunt *l. 2. §. ult. l. 4. in fin. ff. de Excus.* proprium facit *Berlich. p. 1.
conclus. 80. n. 52. & 53.* verum nec cæteris invidendum.

10. Injuria Doctore facta fit atrocior. *arg. §. 9. Inst. de Injur.*
imò ob injuriam ipsi illatam facto vel verbo, agi posse ex *l. Jul. de
vi publ.* tradit *Guid. Pap. decis. 88. in fin.*

11. In criminalibus, primum aresto constringendi in loco libe-
riore, vel fidejussoribus, aut nudæ promissioni relinquendi. Si me-
tus, ne convincantur; carcerandi quidem, non tamen in carceribus
subterraneis / neque torquendi facile, exemplo Nobilium, clarissi-
morum & militum *l. 8. C. de question. l. 10. C. de dignit.* nec inconsul-
to Principe *Carpz. Pr. Cr. p. 3. q. 118. n. 4.*

12. Poenis infamatoriis & Plebejorum non facile subjiciuntur:
Inprimis poenam suspendii, amputationis manus, & abscissionis
lingvæ Doctoribus remitti tradit *Bosß. de poen. n. 8.* si fortè Ordinis
obliti tam foedè delinquant.

13. Cæteris uniformibus poenis tenentur quidem, degradati ta-
men prius; id est, duobus libris apertis, mox clausis, detracto Bi-
rero & annulo: ne in dignitate turpiter moriantur. *Hartm. misc. c. 1.
obs. 4.*

Unde 14. apparet Nobilitatem per assumptionem gradûs Do-
ctorei non obfuscarî, sed illustrari potius, argumento, ut cætera
omittam, ejus, quod habetur in *R. A. de anno 1500. tit. von über-
flüssigkeit der Kleider / ibi, die vom Adel / so nicht Ritter oder Docto-
res sein / sollen kein Gold noch Perlen öffentlich tragen.* Et superio-
rum temporum exempla firmant, Ducum & Nobilium, Doctoratûs

Insignia non aspernantium, unde Comitissa Doctori nubens, non dicitur indigno nupsisse *juxta Salic. in l. providendum C. de postul. De nomine & inauguratione Doctorum vid. Heig. p. 2. quest. 11. n. 22. & seqq.*

MEMBRUM II.

De Jure Professorum.

Quo nomine Philosophi quoque nobis veniunt contra mentem *Ulp. in l. 1. §. 4. ff. Extraord. cognit.* Hi modo actu legant, neque ad Cambia vel Mercantiam neglectâ professione se convertant. *Col. d. P. E. p. 2. c. 3. n. 165.* præter ea quæ ipsis cum Doctoribus communia.

1. Immunitatem habent ab oneribus personalibus, ut excubiarum & custodiæ publicæ *l. ult. §. 10. ff. de muner. Heig. p. 1. quest. 17. n. 24.* Et in specie.

2. Ab onere hospitandi *d. l. ult. in fin.* à præstatione angariarum *l. 10. §. 2. ff. de vacat. mun.* aliisque patrimonialibus, ex mente Christianorum Impp. *l. medicos 6. l. ult. C. de profess. & med.* non obstante Ethnicorum rigore, in *l. 3. l. 6. l. ult. C. de munerib. patrim.*

3. Ab aliis muneribus civilibus & publicis, ut tutelis & curis, non tantum, si intra numerum sint, ut olim *§. 15. J. de excus. tut.* definitum in *l. 6. §. 2. ff. d. t.*; sed omnes in Academiis & probatis Gymnasiis profitentes *Schulz. Synops. Inst. d. t. lit. d.*

Exceptis legum Doctoribus, qui à tutelâ non excusantur, nisi Romæ doceant, vel in Consilium Principis assumpti sint *l. 6. §. 13. l. 30. pr. ff. d. t.*

4. à gabellis, Jure detractiois, aliâque Falcidiâ Statutariâ, ab hæreditatibus, Legatis, venditionibus & migrationibus; unâ cum liberis ipsorum viduisque *l. 6. l. ult. C. de profess. & Med. l. 3. C. de privil. Scholar.* & huic Academiae motâ à Senatu oppidano lite, confirmatum ab El. Augusto refert *Rauchb. p. 1. q. 15.*

5. Ne docti & in publicum utiles labores impediantur; Professores, Doctores, Advocati in studiis assidui, Jus habent novum opus nunciandi, & prohibendi opifices multistreptos, aut sordidi opificii foetore graves, ne in viciniam habitatum veniant, *Col. de P. E. p. 1. c. 4. n. 8.* nisi vel prius ibi habitârint, vel platea illa habitationi ipsorum sit assignata. Tunc enim prævalet & vis consuetudinis, & jus præoccupantis.

6. Qui

6. Quí 20. annorum stipendia proficundo fecerunt, Comitissæ Palatinæ dignitatem merentur. *l. un. C. de profess. qui in urbe Constant.* unde Imper. Antecessores, vocat Illustres & magnificentissimos in *Const. Tanta & Constit. Dedit Deus. de Confirm: ffitorum.* Et

7. Exacto illo tempore per substitutum profiteri posse. *Dd. Comm. in l. 66. C. de decur.; quod aliis vel permissum arg. l. 31. ff. de solut.*

8. Taliter emeritis salarium ex publico, omni æquitate suffragante constituendum, ne qui consenuerunt in officio digniore, in senectute indigeant. *Speckb Cent. 2. class. 1. q. 10.* Imò

9. Ipsi Studiosi, Doctores suos egenos alere tenentur, ut *Dd. comm. exemplo JCu Sabini* notant, cui nec amplæ facultates fuerunt, sed plurimum ab auditoribus suis sustentatus est, ut habetur in *l. 2. §. ult. ff. de Or. Jur. Hartm. tit. 18. obs. 2.*

10. Salaria professoribus constituta, integra debentur, licet ante tempus decesserint. *Carpz. p. 2 c. 51. d. 12.* Et post mortem, viduis liberisq; per annum totum, vel dimidium præstantur *Gnadenjahr/* *vid. Rauchb. p. 1. q. 25.* In eo deniq; dignitatí Professorum nihil de- cedit; licet ipsis vivis Expectativa professionis vacaturæ detur alteri à Patrono. Licet dissentiat *M. Steph. de Jurisdic. p. 2. c. 3.*

Cætera, si quæ Professoribus competunt specialia, ut privilegium sui Judicis, & alia ordini Scholarium communia, videbimus in membro seq.

MEMBRUM III.

De Jure Studiosorum.

Quos amore scientiarum Exules factos, Imperatores quadam speciali dilectione ab omni injuriâ defendunt, suarq; pietatis beneficium ipsis indulgent. *Aurb. habitæ C. ne fil. pro patr.*

Hinc 1. Privilegiatum habent Judteem sc. vel Dominum, id est, Præsidem Provinciæ, vel Magistrum, sive Rectorem suum; vel Episcopum Civitatis; ut olim quidem, coram eo, quem ipsi elegerint, hodiè, sublatâ per juramentum Academicum optione, tantum coram Rectore conveniantur *Col. dec. 296. Carpz. p. 1. c. 27. d. 10.* aliosq; coram eo, tanquam ordinario judice reconveniant, ipsi tamen non

ite-

iterum reconveniendi coram oppidano vel alio Magistratu, cujus in agendo arbitrium observarunt. *Matth. Steph. de Jurisdic. lib. 3. p. 2. c. 12. contra regulam l. 14. C. de sent. & interloc.*

Quod si

2. Scholaris in loco Academiae domum emerit, vel aliorum immobilium ratione, Magistratui oppidano sit subjectus, optionem habet, an coram iudice rei sitae, an coram Rectore conveniri velit *Wesenb. p. 4. Consil. 160. contra jus comm. quod hoc casu Actori electionem tribuit l. f. C. ubi act. in rem.* Sicut &

3. Scholaris, qui mutatâ conditione alterius fori esse coepit; mansit tamen immatriculatus; actione personali conventus coram oppidano fortè Magistratu, Iudicem magis privilegiatum sc. Rectorem eligere potest *Zang. de Except. p. 2. c. 13. n. 20.* Et ita in Civilibus Nec minus

4. In criminalibus, in quibus à poenis immunitatem nullam habent *Carpz. p. 4. c. 9. d. 5.* Academiae Jurisdictioni subjecti sunt Scholares; & ad Rectorem, si alio in loco deliquerint, remittendi sunt, licet vel tertium & infimum saltem meri Imperii gradum habeat, incarcerandi scil. multandi, relegandi, saltem ab Academia, non totâ provinciâ. *Berlich. p. 5. concl. 71. n. 19.* & excludendi: ut omnes Academiae; quamvis universum & plenum merum Imperium, Academiae, non tam ex Auth. Habitâ competat *Heig. p. 1. q. 11. Carpz. p. 1. c. 27. d. 10.* quàm, vel ex concessione, sive generali omnimodae Jurisdictionis, sive speciali; vel ex præscriptione; quod privilegium Academiae plures jactant, quomodo obtineant iudicii nostri non est.

5. Scholares ex divitibus pauperes facti *d. Auth. Habit.* sublevantur in aliis; ita, in Iudiciis eo modo satisfiant, quo possunt. *l. ult. pr. C. de privil. Scholar. Berlich p. 1. concl. 20. n. 17.*

6. In sportulis moderationem æquissimam habent. *vid. d. l. ult. §. 3. & 4. Berlich. p. 1. concl. 20. n. 17.*

7. A vectigalibus aliisque in loco cui immorantur, exactionibus sunt immunes, ob vim verborum, *veniant, & securè habitent, d. Auth.*

8. Ob debitum, in loco in quò studiorum causa contraxerunt, vel solvere promiserunt, arrestari non possunt. *Berlich. p. 1. concl. 75. n. 20.* multò minus,

9. Ob

9. Ob alterius debitum vel delictum pro Repressaliis capi *d. Auth.* quas alias in casu denegatae Justitiae, laesione magna, causa liquida; contra extraneum, non improbandas duco, licet de consuetudine etiam contra subditum Imperii usurpentur.

10. Res ipsorum jure taciti pignoris pro mercede habitationis non auferuntur. *arg. l. 6 & seq. ff. de pignor. l. 7. quae C. res pignor. obl.* sed contrarium praxis tenet, si alia bona deficient. *Berlich. p. 1. concl. 74. n. 35. Carpz. p. 2. c. 25. def. 20.*

11. Bona studiosorum in Galliis morientium Fiscus Regius non capit, Jure Albinagii, contra mores receptos, ut ex Rebuffo notat. *Goth. ad Auth. omnes peregrini C. com. de success.*

12. Ne ob absentiam studiorum causa damnum incurrant, pro praesentibus habentur, & fructus praebendarum usque ad quinquennium percipiunt *c. tuae fraternit. 12. X. de Cler. non resid.*; maxime si ad dicti Theologiae *c. ult. X. de Magistris.*

13. In omnibus, studiorum causa absentes restitutionem in integrum impetrare possunt; *l. 28. pr. ff. Ex quib. caus. major Wes. π. d. t. n. 10.*

Et 14. Privilegiis Ecclesiarum, Clericorum, piarum causarum dotium, pauperum, peregrinorum Scholares uti posse tradunt *Rebuff. Horatius Lucius & alii*, qui plura, licet large nimis interdum, collegerunt.

15. Gaudent his aliisque privilegiis studiosi re & nomine tales; siue Extranei sint siue indigenae. (Nam verba *d. Auth. peregrinantur. It. Exules facti*, non ad rigorem exigenda, & rationem habent causae impulsivae, non finalis) siue publicas lectiones frequentent, siue privatim insudent: siue relati in album Academiae fuerint, siue minus. Nam etiam nondum immatriculatos, ut vel maxime immunitatibus specialibus alicujus Academiae fortè non gaudeant; generalibus tamen Studiosorum privilegiis gaudere, verius puto, cum nec matricula faciat Studiosum, nec omissio non studiosum. Unde si ante inscriptionem conventus fuerit Scholaris coram Magistratu oppidano, exceptionem praeventionis ipsi obstare non dixerò: quia alium Judicem, quam privilegiatum habere non potest. Et sic cessat concurrentia duorum judicum in Jurisdictione per se, actu & in solidum; principale praeventionis requisitum.

Tandem

Tandem 16. de gradibus Scholasticis & Facultatum inter se com-
paratione videri possunt *Dan. Ott. d. J. publ. c 19. Besold. dissert. de
Studios. & alii.*

CAPUT XV. DE JURE SINGULARI MILITUM.

Quibus tum ob imperitiam *pr. J. de mil. test.* tum ob utilem
Imperio navatam operam; specialia multa in jure concessa, quæ
specto tum in actibus inter vivos, tum in ultimis voluntatibus.

In Actibus inter vivos.

1. Ne damnum incurrant; ignorantia Juris aliàs inexcusabilis,
ipsis non nocet *l. 1. C. de J. & f. ignor.* Ideò.

2. Allegationes ob simplicitatem armatæ militiæ omittas, de-
nuò allegare possunt *d. l. 1.*

Et 3. Errore Juris indebita soluta repetere. *Harpr. ad. §. 1. J. quib.
mod. re: n. 73. & seqq.*

4. Ob absentiam militiæ causâ restituuntur in int. unâ cum
liberis & uxoribus maritum secutis. *t. t. C. de restit. mil. & t. t. C. de
uxor. mil.*

5. Non currit ipsis tempus accusandi uxorem jure mariti vel
extranei *l. 15. C. de adult.*

5. Non currit ipsis tempus accusandi uxorem jure mariti vel
extranei *l. 15. C. de adult.*

Nec 6. Quadriennium vindicationi rei suæ à fisco, Cæsaris vel
Augustæ domo venditæ, præfinitum *l. 5. C. de restit. mil.* contra jus
comm. §. ult. J. de usuc.

Nec 7. Tempus petendæ restit. in int. *Dd. in l. ult. C. quib. non ob-
jic. longi temp. præscr.*

8. Tempus, quo capti apud hostem degunt, computatur ad in-
tegra stipendia petenda *l. pen. ff. de re mil.* ut &

9. Ad præmia Veteranorum capienda *l. 3. §. 12. l. 5. §. 7. ff. d. t.*

10. Aditâ hereditate cum beneficio deliberandi, olim ex Privi-
legio Gordiani, non tenebantur ultra vires hereditatis § 5. *J. ber.
qual. l. ult. pr. C. J. deliber.* quod tamen hodiè beneficium Inventa-
rii omnibus præstat, maximè de Jur. Sax.

11. In re pecuniâ militum comparata habent utile dominium &
vindi-

vindicationem l. 8. C. d. R. V. contra Jus comm. l. 6. C. d. t. & si ad emendum crediderint, hypothecam. vid. Berl. p. 1. concl. 68. n. 146.

12. Quod acquirunt in Castris, licet sint sub potestate Patris, si bitamen habent; l. 10. ff. de Castr. pec. illudq; in vito patre persequi l. 4. §. 1. ff. de Castr. pec. contra l. 18. ff. de Judic. l. 9. ff. d. O. & A. alienare & de eo testari possunt l. 2. ff. de Castr. pec. non conferunt in comm. hereditatem l. 1. §. 15. ff. de collat. nec ad arrogatorem transferunt l. 4. §. 2. ff. de Castr. pec. contra l. 15. ff. de adopt.

Ideo 13. quia ratione Castrensis peculii habentur pro patribus fam; mutuo accipientes pecuniâ, non habent exceptionē SCri Maced. cū in causas castrenses accepisse censeantur l. ult. C. ad SC. Maced.

14. Vasalli milites, Investituram petunt intra annum & mensem l. 22. reliqui intra annum & diem 2. F. 55. in f. pr. & ita vulgō Feudistæ, licet verius; in usu Feudali militem pro Vasallo & contra accipi. Ideo de alia conciliat. dicti cap. 22. & c. 55. cogitandum.

15. Immunitatem habent à tutelis §. 14. J. de excus. tut. aliisque muneribus municipalibus l. 3. §. 1. ff. de muner. ab onere hospitatio- num & Angariis l. 10. §. 2. ff. de vacat. mun.

Et 16. Ne avocentur ab aliis; nec procuratores esse possunt, ne quidem in causâ proximè cognatorum §. ult. J. de Except. nec accusare l. 8. ff. de accus. nisi suam vel suorum injuriam persequantur l. 11. pr. d. t. licet hodiè indistinctè admittantur Theod. Coll. Cr. disp. 4. th. 4. K.

17. Nuptias contrahunt sine solennitate l. à caligato 22. C. de Nupt. & solo adfœctu celebratæ nuptiæ firmæ esse jubentur. Nov. 117. c. 4.

18. Pro debitis conventi habent beneficium competentix l. 6. l. 18. ff. de Re Jud. dum tamen in Castris contraxerint juxta gl. in dd. LL. Hartm. tit. 18. obs 2. n. 20. nullo vel Arresto, vel Executione in armis eorum, permittâ, nisi in subsidium. Carpz. p. 1. c. 29. def. 31.

19. Conveniri autem possunt tantum coram suo Judice, tum in civilibus l. 6. C. de Jurisdic. omn. Jud. tum in criminalibus, si delictum sit militare l. 9. ff. de custod. reor. non item, si commune l. ult. ff. de accus. Carpz. p. 4. c. 9. def. 11. Ut tamen.

20. Tormentis & plebejorum poenis non addicantur l. 8. C. de quest., maxime si virtus militaris nobilitet, exceptâ Majestatis causâ, aliisq; atrocissimis l. 4. C. ad l. Jul. Majest. vid. Carpz. pr. Cr. p. 3. q. 118. n. 74.

Circa ultimam voluntatem.

21. Heredes pactitios contra Jus paganorum habere possunt, per pactum sc. de futura successione, revocabile tamen in vim postremae judicii *l. 19. C. de pact.* quod si testamento heredes sibi velint, arbitrio ferè suo pro Jure utuntur: & plurima prorsus exorbitantia habent, quæ considero

22. quoad personas testantium: Testari possunt, (1) licet capite damnati ex delicto militari, modo non ob ruptam Sacramenti fidem *l. 11. ff. de testam. mil.* contra jus comm. in *l. 8. §. 1. ff. qui testam. fac.* sublatum de jure novo *Auth. sed hodiè C. de donat. int. vir. & ux. & Auth. bona damnatorum. C. de bon. proscr.* & moribus hodiernis, nisi damnato dictata simul fuerit confiscatio bonorum. *Const. El. 6. p. 34* (2) licet surdi & muti simul & quidem casu facti fuerint *§. 2. f. d. mil. testam. l. 4. ff. eod.* alii in simili sorte constituti non item, nisi à principe impetraverint. *l. 7. ff. qui test. fac.* quod Jure novo mutatum vide in *l. discretis 10. C. qui test. fac.* (3.) licet de Statu suo dubitent *l. 11. §. 1. ff. de testam. mil.* contra jus comm. in *l. 15. ff. qui test. fac.*

23. quoad solennitates extrinsecas. (1) plura test. condunt, ut omnia simul valeant *l. 19. ff. de test. mil.* contra *l. 27. C. de testam.* (2) coram testibus duobus tantum, si in expeditione sint occupati, wenn Sie zu Felde/vnd nicht im Secret wehren/ *Ordin. Maximil. I. Von Notarien de Ann. 1512.* iisque etiam non specialiter rogatis, sed casu praesentibus, contra Jus Comm. in *l. 21. §. pen. ff. qui test. fac. & l. 21. pr. C. de testam.* etiam parum idoneis, & qui in paganis non admitterentur; Imò (3) coram nullis testibus, wenn sie in feindlichen Händen des Secretes wehren. *d. Ord. Maximil.* voluntate in clypeo, vagina vel pulvere, literis sanguine rutilantibus annotatâ *l. 15. C. de test. mil.* aut per notas scriptâ *l. 40. ff. b. r. contra l. 6. §. f. ff. de bon. poss.*

24. quoad solennitates intrinsecas, in institutione heredum (1) ne quidem liberos aut posthumos necessariò coguntur instituire vel exhæredare; præteritione ipsorum pro exhæredatione valente *§. 6. f. de Exhar. lib.* etiam de Jure novo post novellam 115. modo liberos se habere vel uxorem prægnantem esse sciant *l. 9. l. 10. C. de test. mil.* 2. (instituire possunt deportatum, & alios qui testam. factionem non habent, contra *l. 1. C. de her. inst.* Exceptis servo pœ-

na,

nam, & proprio, quem liberum credidit *l. 13. §. 2. & 3. ff. de test. mil.*
& muliere, quam in contubernio cognovit *l. 41. §. 1. ff. d. r.* Et qui-
dem (3) instituere vel ex asse, vel ex parte, quo casu altera ad he-
redes ab intestato pertinet *l. 2. C. de test. mil.* ut & tunc, si scriptis hæ-
redibus duobus, unus non adeat: alteri enim hæredi scripto vacans
portio non accrescit, nisi id miles voluerit, sed hæredi legitimo *l. 37.*
ff. de test. mil. Adeoq; ex parte testatus, & ex parte intestatus dece-
dere; & utroq; jure hæredes habere miles potest. *l. 6. l. 19. ff. de test.*
mil. §. 5. §. 7. de her. inst. contra l. 7. ff. de Reg. Jur. (4) Hæreditatem co-
dicillis dare etiam directè *l. 36. pr. ff. de test. mil. contra §. 2. §. 7. de*
Codicill. Et (5) Ex certo tempore & ad certum tempus instituere
l. 15. §. 4. l. 41. pr. ff. de test. mil. contra jus comm. l. 34. ff. de her. inst. &
§. 9. §. 7. eod.

25. Quoad substitutionem; Miles (1) filio etiam ultra pu-
bertatem substituit pupillariter, contra *§. 8. §. 7. de pupill. subst.*
& quidem (2) directò *l. 15. ff. de vulg. & pupill. subst.* non sal-
tem jure fideicommissi, ut paganus *§. ultim. §. 7. de pupill. subst.*
Et (3) licet sibi ipsi testamentum non fecerint *l. 15. §. 5. ff. de*
testam. mil. contra jus comm. §. 5. §. 7. de pupill. subst. l. 2. §. 4. ff.
eod.

26. Quoad conservationem ultimæ voluntatis militaris, quæ
(1) non infirmatur per querelam inoff. testam. vel bon. poss. con-
tra tab. *l. 30. ff. de test. mil.* præteritis aut inique exheredatis Parenti-
bus aut liberis, licet itidem sint milites *l. 27. §. 2. ff. de inoff. test. l.*
24. C. eod. nec (2) rumpitur agnatione posthumi, juxta *l. 7. ff. de*
test. mil. contra l. 1. ff. de injust. rupt. aut quasi agnatione; seu arroga-
tione filii *l. 8. ff. de test. mil. contra §. 1. §. 7. quib. mod. test. infirm.*
nec (3) irritum fit arrogatione militis testatoris *§. 9. §. 7. de mil.*
test. contra §. 4. §. 7. quib. mod. test. infirm. nec (4) ex parte minui
saltem potest per detractionem Falcidiæ vel Trebellianicæ *l. 12. C.*
de test. mil. l. 1. §. 18. ff. ad SC. Trebell. hæredibus ab intestato; si scripti
adire recusent, relicta præstantibus.

Quibus privilegiis, nostri quoq; milites utuntur mox à die rece-
ptionis, in expeditione tamen degentes, aut ad limites in præsidia
constituti. vide *Wesf. p. 1. Conf. 17.* non vagantes *Gart: vnd Her-*
renlosefnechte R. A. d. An. 1555. Nam hi militant, sicut Catuli in Syl-

vis, ait Baldus; ut nec Equitibus aut Ordinibus S. Johannis Bapt. Aurei Velleris, Rhodiorum, Melitensium, S. Michaëlis, Teutonicorum &c. qui & majore prudentiâ præditi sunt, & solo honore hodiè utuntur, nisi aliud armorum occupatio fortè svadeat.

CAPUT XVI.

de,

JURE SINGULARI MERCATORUM.

Quo nomine illos præcipuè habeo, qui compensandæ rerum penuriæ incumbunt, merces importando & exportando, non item Revenditores, Propolas, qui emere præoccupant,

& primi tollunt Piper à Sitiente Camelo; *Perf.*

ut carius vendant, mangones, venalitarii *Hacten dicti l. 207. d. P. S.* Illis tum ob utilitatis publicæ curam, immunitates concessæ, tum ob amplissimas negotiationes ea remissa, quæ dicuntur de apicibus Juris.

Inde

quoad immunitates & commoda.

1. peculiari privilegio securitatis gaudent, concessio ab Imp. Freder. III. in reformat, *Wer in offenen fahden gefrehet sein sol.* Sed in quantum observetur, tam crebræ invasiones & deprædationes loquuntur; sicut & Repressaliis præ reliquis subditis pro debito concivis, eos obnoxios esse passim videmus.

2. A domesticis vexationibus & sumptibus sunt immunes, qui peregrè muneribus, & quidem publicis, cum periculo & labore funguntur; Inprimis qui Annonam urbis adjuvant, ut dicitur in *l. 5. §. 3. ff. de f. immun.* adde *l. 5. ff. de muner.* Imò & Reip. causâ illi abesse dicuntur *d. §. 3. in fin.*

3. A detentione personali, & Arresto rerum in Nundinis *l. un. C. de Nund. Const. El 30. p. 1.* illis tantum in locis, ubi Nundinæ celebrantur, *vid. Berleeb. p. 1. concl. 77. n. 9. & seqq.* ubi & alias restrictiones.

4. Ob periculum amittendi Bona, facilius Mercatores impetrare possunt inducias quinquennales, modo non sint falliti *M. O. Ordn. d. An. 48. & 77. tit. von verdorbenen Rauffteutent.*

5. Res ac merces emptori traditas; fide habitâ de pretio; & extantes, in concursu possunt repetere ante omnes alios, non quidem

dem regulariter; sed tunc, si jam tempore contractus Emptor non fuerit solvendo, sed de fraude & fugâ cogitarit, & intra paucos dies aufugerit. *vid. Berlich. p. 1. concl. 66. n. 50.*

6. Aliæ quoque res & merces venales Negotiatorum in domum vel tabernam conductam illata, non sunt obligatae tacite propensione Neguz. *de pignor. membr. 4. p. 2. n. 153. arg. l. 7. §. 1. ff. in quib. caus. pign. tac.*

7. Rem furtivam bonâ fide à negociatoribus in publico foro emptam, Domino supervenienti non nisi refuso precio restituendam esse multi volunt, sed obstat generalitas *l. 2. C. de furt. Const. Carol. V. art. 207. & andr. 2. art. 36*

quoad apices Juris.

8. Illi non attenduntur in foro Mercatorum, sed inter eos ex bono & æquo proceditur *l. 29. §. 4. ff. mand. Et*

9. Causæ Mercatorum summarie tractandæ, & levato velo procedendum. *Gail. 2. obs. 27. n. 27. Et*

10. In causis Mercatorum decidendis speciales assumi Judices & cognitores permissum *l. fin. C. de Jurisd. omn. judic* quod hodieq; in Rep. Venetâ aliisq; Emporiis observari tradunt; eorumq; statutis forenses mercatores ibi contrahentes teneri verius:

11. Libellus non adeo accuratus requiritur, sed & alternativus & generalis inter ipsos admittitur. *Carpz. p. 1. c. 2. def. 10.* quod in aliis regulariter secus est. *vid. Fr. Sol. 1. disp. 4. lb. 11. b.*

12. Verba commendatoria & persuasoria inducunt inter ipsos fidejussionem, contra jura communia. *Carpz. p. 2. c. 18. d. ult.*

13. Exceptio non numeratæ pecuniæ inter eos locum non habet, tanquam altioris indaginis. *Wes p. 1. cons. 31. n. 23. Col. de P. & p. 4. c. 1. n. 90. ut nec*

14. Exceptio Excussionis, ne commercia ob non paratam executionem impediuntur. *Gail. 2. obs. 27. n. 27. Berl. p. 2. concl. 24. n. 42. Carpz. p. 2. c. 18. d. 7.*

Nec 15. Mulier mercatrix in causis mercaturam concernentibus opponit exceptionem, sine Curatore se contraxisse, bona oppignoralisse & vendidisse etiam res immobiles, *Berlich. p. 2. concl. 17. n. 89. & seqq. & Carpz. p. 2. c. 15. def. 16.*

16. Libri Mercatorum inter ipsos plenè probant, contra alios

in rebus ad negotiationem spectantibus semiplene, modo (1) mercator sit integræ famæ (2) propriâ manu annotarit, aut etiam Institoris, vel alterius fide digni. *Carpz. p. 1. c. 17. d. 35. in fin. & (3) simul data & accepta, expressâ (4) causâ debendi. Gail. 2. obs. 20. ut hoc casu Juramentum producentis possit accedere Wurms. tit. 17. obs. 3. & concurrente unius testis depositione plenè probent. Carpz. d. loc. def. 36. adde Köpp. dec. 2. Enucl. 1. n. 146. & seqq. Berl p. 1. concl. 36. n. 39, 96. & seqq.*

Imò 17. Schedulam manu propriâ Mercatoris scriptam, paratam executionem habere tradit *Berlich. p. 1. concl. 80. n. 62.*

Aliàs 18. probationes & novi testes inter ipsos recipi solent, etiam post publicatas attestations, *Berlich. p. 1. concl. 40 n. 33.*

19. Cessio nominum, etiamsi non judicialiter facta inter eos valet. *vid. Sächs. Mand. de Ann. 1614. quod & ad oppignorationes immobilium inter ipsos mercatores extendit. Berl p. 2. concl. 29 n. 51. cujus contrarium pronunciarunt Jcti Wittebergenfes referent eod. d. loc. n. 50. ut & postmodum Lipsienses Carpz. p. 2. c. 2. d. 2.*

20. Sponsiones in incertum eventum collatæ, valent, ut, si merces naufragio pereant, vel non pereant, alter certam summam det vel lucretur, quæ vulgò Assecurationes vocantur, quanquam & inter alios sponsiones incertæ de rebus honestis hodiè valeant. *Wehner. observ. pract. verbo Wetten.*

21. A die moræ citra interpellationem exigunt omne quod interest. *Molin. de Commerc. & usur. n. 32. unâ cum lucro cessante. l. 2. in fi. ff. de eo quod cert. loc. Gail. 2 obs. 6.*

Usuras verò 22. exigunt majores solitis, Bestiales sc. sive quolibet anno 8. in 100. *l. 26. C. de usur.* Imò etiam sine stipulatione & scripto. *Nov. 136. c. 14.* Sicut ex quovis pacto nudo inter eos Actio nascitur, juxta Dd. vulgò. *Carpz p. 1. c. 2. def 2* Et alia multa providi juris non strictè inter hos exiguntur, cum justum non sit, ut qui omnibus propemodum indigentibus, opem ferre parati sunt, per hujusmodi minutias damnum patiantur, ut inquit Imp. *in ead. Nov. 136. c. 4.*

C A P U T XVII.

DE JURE RUSTICORUM.

Qui in inferiore classe locati, superioribus omnibus totique Rei-publ. utilissimam & necessariam navant operam.

Idcò

1. Impe-

1. Imperatoria protectione muniti, ne quis eos invadat nec instrumenta Agriculturae auferat sub poena quadrupli & infamiae. *Auth. Agricultores C. quæ res pign. oblig.* Jure Sax. ejusmodi spoliatores rotæ imponuntur & *andr. l. 2. art. 13.* hodie poenâ furum aliorum afficiuntur, si ad quantitatem justam accedant. *Col. decis. 148. num. 2.*

2. Rustici & agricolæ si capitationem suam præstent ad nullum aliud obsequium Personis vel rebus præstandum cogi debent, ex *Constit. Imp. Diocl. & Maxim. t. 1. C. ne rustic. ad ult. obseq.* sed totâ die praxis reclamât.

3. Ignorantia Juris positivi non nocet ipsis in damno vitando. *vid. Harpr. ad §. 1. f. de vi. bon. rapt.*

Et 4. non comparentes pro contumacibus non habentur, nisi sint in vero dolo. *Berlich. p. 1. concl. 17. n. 100.*

5. Exceptionibus peremptoriis ob simplicitatem, vel, quod peritiorum copiam non habuerint, omisis, excusantur. *Id. p. 1. concl. 18. n. 68.*

6. Errore juris indebitum solutum repetunt. *Harpr. ad §. 1. quib. mod. re. n. 73. & seqq.* si peritiorum copiam non habuerint. *l. 9. §. 3. de f. & f. ignor.*

7. In rebus venditis pro residuo precio habent tacitam hypothecam; *Berl. p. 1. concl. 64. n. 63. & concl. 66. n. 49.*

8. Ob simplicitatem excusantur in crimine falsi; nisi aliud appareat; & in reliquis mitius puniuntur, nisi in prohibitis jure naturæ & gentium. *Theod. Coll. cr. disp. 10. th. 4. lit. d.*

9. Sine solennitate legali testamenta condunt, saltem coram quinque testibus, si plurium; copiam non habeant. *l. ult. C. de testam.* de consuetudine Sax. saltem coram Presbytero & duobus testibus. *Col. decis. 35.* juxta dispositionem Juris Canon *c. cum eses X. de testam.* adeo ut non adhibito parocho non valeant. *Coll. d. loc.*

10. In causis injuriarum non magna Rusticorum habetur ratio, & secundum veterem mulctam Juris Sax. tantum dimidia pars 15. solidi ipsis debentur. *& andr. 3. art. 45.* quanquam alia crimina, homicidium, adulterium &c. in ejus sortis homines admissa, æquè ut in aliis viudicentur.

11. Circa servitia Dominis præstanda, & quando in iis vel subve-
niant

riant jura vel constringant, *vid. Constit. El. p. 2. Const. 51. & seq. Berl. p. 2. concl. 6. concl. 64. & seq.*

Plura fortè de Rusticorum privil. collegit. Renat. Choppin.
Ictus Andegav. quem videre non licuit.

CAPUT XVIII.

De JURE JUDÆORUM.

Quod hominum genus, licet omni potius odio dignum, in u-
sum tamen suum recepta quædam habet. Nam

1. Olim ac honores admissi, qui Judaicam superstitionem se-
cuti *l. 3. §. ult. ff. de Decur.* quanquam à Gentilibus Christianam Re-
ligionem eo nomine venisse verisimile sit. *vid. Gothofr. ad d. l. 3.*

2. Nec à tutela pupillorum Christianorum removeantur, *l. 15.
§. 6. ff. de Excus.*

3. In aliis quoque, civium Romanorum Jure utuntur *l. Judei
8. C. d. Jude.* ut cum Christianis contrahere, actionem adversus Chri-
stianum sibi competentem alii Christiano cedere *Carpz. p. 2. c. 30.
def. 45.* Legatum ex testamento Christiani capere. *Id. p. 3. c. 13 d. 36.* (u-
bi de Collegio Judæorum id recte negat) litigare & postulare pro se.
Imò & Juramentum suppletorium subire possint, ad obtinendum,
ut in Camerâ judicatum refert *Hartm. Filius in addit. ad Hart. tit. 15.
obs. 6.* licet Pater aliq; dissentiant. *ibid.* adde *Berl. p. 1. concl. 54. n. 67.*
Sicut & de Calumniâ jurant *Wurmfs. tit. 14. obs. 6.* semper tamen in
propriâ persona, aut per alium Judæum cum speciali mandato, non
per Christianum. *Hartm. F. d. loc. in addit. Wurmfs. tit. 5. obs. 4.*

4. Rem furtivam si Judæus acceperit dominus recognoscenti
non nisi recepto precio restituit *Landr. lib. 3. art. 7. Col. dec. 26.* con-
tra Jus comm. in *l. in civilem C. de furt.*

5. De evictione quoq; Judæus venditor non tenetur, unde lis ei
denunciari non potest; *Berl. p. 1. concl. 24. n. 71.*

6. Magis licitum & impune Judæis fœnerari quàm Christianis
*vid. Pol. Ordn. de ann. 77. tit. 20. von Juden. Heig. p. 2. quest. 1.
in fin.*

7. In cadaveribus Judæorum violatis vel spoliatis, eadem, quæ
in Christianis, pœnæ locum habent. *Berl. p. 5. concl. 47. n. 23.* Imò

8. ob

8. Ob stuprum in Judæam admissum pœna gravior. *Id. p. 5. concl. 38. n. 110.*

9. Pœna Judæo ad fidem nostram converso mitigari potest, non remitti. *arg. l. 1. ff. de pœn.*

CONTRA

In odium ipsorum.

1. Ab omnibus officiis exclusi & extremæ conditionis habentur. *l. f. C. de Jud.* unde nec Judices esse possunt, nec advocati. *l. fi. C. de postul.* licet à procuratoris munere non arceantur. *Hartm. Miscel. c. 1. obs. 15.*

2. Portæ dignitatum ipsis nullæ patent, ideò nec Doctorari possunt in aliqua scientia *Bartol. in l. fin. C. de postul: Hartm. d. loc.*

3. Conjugia cum Christianis interdicta sunt Judæis *l. 6. C. de Jud.*

Nec 4. Christianum habere mancipium possunt *t. t. C. ne Christian. mancip. heret. vel Jud.*

Nec

5. Contra Christianum testes esse; *c. non potest 24. Caus. 2. q. 7. c. 1. X. de testib. l. 21. C. de heret.* licet de Jur. Sax. admittantur; non quidem soli, sed cum Christiano, ita ut cum duobus Judæis unus Christianus testetur. *Col. dec. 127.*

6. Actoribus Christianis Instrumenta edere tenentur, contra Jus comm. *Berlich. p. 1. concl. 45. n. 45.*

Et 7. in omnibus Judæos Christianis subicere oportet, cum ab iis pro sola humanitate foveantur, ut dicit Pontif, *in c. 21. X. de testib.*

8. Pro furto quibusdam in locis, à pedibus suspenduntur; quod tamen ubi id introductum non est, tolerandum non puto, cum *Berl. p. 5. concl. 45. n. 40. Carpz. p. 4. c. 32. d. 22.* In blasphemiiis quomodo puniantur, *vid. remissivè Berlich. p. 4. concl. 2. n. 14. & seq.*

CAPUT XIX.

DE PERSONIS EGREGIIS

ET VILIORIBUS.

Quam distinctionem à vita & moribus desumo, ex quibus, alios dicimus egregios, alios viles, & illaudatos, utrique generi suum suum Jura tribuunt.

M

Hone-

Honestæ & egregiæ personæ.

1. In conventibus & capeflendis officiis atque honoribus pluris æstimantur.

2. Juramentum, domi præstant. *l. 15. ff. de Ijur.*

3. Testimonium quoque domi deponunt, misso ad eas Notario *Res. π. de testib. n. 5.* Inprimis si fœminæ sint egregiæ. *Nov. 124. c. 1.*

4. In officio Judicis vel Scabinorum Constituti, viri honesti, fidem inveniunt, etiam injurati, si deponant super gestis coram ipsis. *Land. 1. art. 88. Col. decis. 196.*

5. Magnæ & spectatæ fidei personas, si victæ in Judicio fuerint, non cõdemnari in Expensas tradit ex aliis *Berl. p. 1. concl. 78. n. 23.*

6. Injuria honestis & egregiis facta fit atrocior *§. 9. J. de Injur.*

Contra

7. Ipsi mitius puniuntur quàm viles & plebeiij, in pœnis arbitrariis difformibus. Exempla *vid. in l. 6. pr. ff. ad. L. Jul. pecul. §. 4. J. de publ. Jud. l. 38. §. 3. ff. de pœn. l. ult. ff. de sepulch. viol.* Imò

8. Pœna sæpius mitigari solet, puta ob merita delinquentis, aut majorum aut cognatorum *Theod. Coll. Cr. disp. 10. tb. 4.* si post delictum admissum honeste vivant & longum tempus accesserit. *l. 5. §. ult. ff. de re milit. l. 25. ff. de pœn.* Nam & ob solum artificium insigne, vel ob robur corporis pœna mitigari solet. *l. 31. ff. de pœn.*

Viles & turpes Personæ.

Nullò prorsus in honore sunt. Hinc (1) in testamento institui mulier, in quam turpis suspicio cadit, nec à milite potest. *l. 41. §. 1. ff. de testam. mil.* Et

2. à fratre & sorore instituta, locum facit querelæ Inoff. testam. *§. 1. J. de inoff. testam.*

3. Viri ignominiosi; qui recensentur in *l. 11. ff. de his qui not. infam.* more majorum non sunt lugendi: Eorumque viduæ citra pœnas legales, intra annum luctus nubere possunt; modo confusio seminis non sit metuenda. *vid. Cypr. de sponsali. c. 13. §. 93.*

4. Ob vitam, etiam fidem suspectam reddunt, ideò testimonium vel prorsus non præbent; vel admodum vacillans. *l. 3. §. pen. ff. de testib. l. 9. C. eod.*

Nec

5. Ad accusandum admittuntur, qui probrosæ vitæ & famæ sunt. *l. 2. ff. de accus. l. 15. C. qui accus. c. infames. 6. q. 1.* nisi in gravioribus & ubi suam

suam vel suorum injuriam persequuntur. Alias limitationes *vid. ap. Theodor. Coll. Cr. d. 4. tb. 4. L.*

6. Injuria ipsis nulla fit, vel saltem levis, Et in meretricem nullum stuprum. *arg. §. 4. J. de publ. Jud. ibiq; Harpr. nec adulterium in meretricem nuptam, si meretrice more adhuc vivat. Unde non ordinaria adulterii, sed mitior poena, relegationis & virgarum. Heig. p. 2. q. 29. n. 30. & seq. & si maritus id criminis admiserit, Remissio alterius conjugis locum habet: secus ac alias in duplicato adulterio; Moll. 2. Sem. c. 36.* Sic

7. qui meretricem rapuit, non ordinariâ raptus poena tenetur, sed extra ordinem punitur, *arg. l. un. C. de rapt. virg. Harpr. ad §. 8. J. d. de publ. Jud. n. 38.*

8. Ob extremam animi vilitatem, qui ad præcium participandum venundare se passus est, modo major sit 20. ann. fit servus ex Jur. Civ. §. 4. J. de J. person. adeo ut proclamare in libertatem non possit. *l. 1. C. quib. ad libert. proclam: nec vindicari à Consanguineis, nisi à Patre secundum quosdam ob generalitatem l. 1. §. 2. ff. de Rei vind.*

9. Vilioris Conditionis Vir & probosus olim in adulterio deprehensus à marito impunè occidi potuit: non item egregius. *l. 24. ff. l. 4. C. de adult.*

10. Et in delictis difformibus semper gravius puniuntur & poenis magis diffamatoriis quàm honestiores, ut supra dictum.

C A P U T XX.

DE JURE DIVITUM PAUPERUM, ET MISERABILIVM PERSONARUM.

Quos fortuna prospera vel adversa distingvit.

MEMBR. II.

De Jure Divitum.

Divitum in multis Condicio melior quàm pauperum. Nam
1. dictis ipsorum major fides habetur cessante quasi periculo corruptionis *l. 3. pr. ff. de test.* unde frequens illud interrogatorium. Wie reich Zeuge sey.

2. Facilius admittuntur ad accusandum *l. 10. ff. de accus.* licet nec pauper hodie repellatur, modo sit honestæ vitæ *Theod. Coll. Cr. d. 4. tb. 4. lit. H.*

3. A satisfactione relevantur, tùm in casu imminentis evictionis

rei quam vendiderunt. *Heig. p. 1. q. 36. n. 23. & seqq.* tum in Judiciis, pro Reconventionem & expensis, ubi satisfacere non tenentur, si possideant immobilia; saltem in loco quodam ditionum Electoralium *Const. El. 5. p. 1. N. B. Ordn. tit. 13. von Borstendi.* vel mobilia preciosa. *Carpz. d. 1. 5. def. 19.*

4. Ex unanimi Politicorum Consilio divites Magistratibus præficiendi potius quam pauperes. Sicut &

5. In facultates tutoris circa tutelam inquiritur. Ut &

6. In facultates ejus, qui impuberem arrogare constituit. Et in aliis, ubi potior causa & calculus divitum, in quibus cessare videtur, metus involandi in bona publica, pupillorum & arrogandorum.

MEMBRUM II.

De Jure Pauperum.

Quales ex vitæ sustinendæ adminiculis æstimabit Judex. *vid. Berlich. p. 1. concl. 7. n. 89 & seqq. Carpz. p. 3. c. 13. d. 21.* His Jura nostra subveniunt, ne ob paupertatem damnum incurrant. Ideo

1. omnes Pauperum Causæ summaria, in quibus nihil forali strepitu se definire velle Pontifex rescribit in *c. 2. X. de prescript. adde Nov. 17. c. 3.*

2. Gratis ipsis inserviunt Judices acta edendo, testes examinando &c: Advocati patrocinando sub pœna remotionis *Ord. Cam. p. 1. tit. 29. vid. Berlich. p. 1. concl. 7. n. 71. & seqq.* Nuncii Judicii & ministri, gratis Executionem faciendo in citationibus & aliis *vid. Gail. 2. obs. 43.* sumptibus litis vel ex publico, maximè in criminalibus. *Ord. Car. art. 47.* vel in quibusdam casibus ab adversâ parte dandis *vid. Berlich. p. 1. concl. 7. n. 45. & seqq.* modo tùm (1) de Justitiâ causæ constet, tùm (2) de paupertate ex literis, magistratus, ipsi quoq; (3) Juram. Paupertatis præstent, juxta formulam in *der erneuerten Ordn. eelicher puncte zum Kammergerichte* de anno 1538. Et (4) Caveant de solvendis impensis in Casu victoriæ, vel acquisitæ pinguioris fortunæ. *vid. Ord. Cam. p. 1. tit. 28. It. tit. 41. N. B. D. tit. 1. in fi. Berl. d. concl. 7. n. 84. & seqq.*

3. Ne ob defectum sumptuum de jure suo periclitentur ea quæ sumptus requirunt, ut fatalia introducenda & prosequenda Leutationis vel Appellationis pauperi non currunt, ut nec interponenda. Si Judici primæ instantiæ de paupertate constiterit. *Gail. 1. obs. 142.*

Sicut

Sicut & 4. Paupertas excusat à Contumacia, à mora, à poenâ privationis Emphyteuseos ob Canonem non solutum *vid. Theod. Coll. Cr. disp. 10. lb. 4. lit. F.* Et

5. In causis pauperum Reum Actori, ad instrumentorum editionem teneri tradunt Dd. contra Regulam. *Berl. p. 1. concl. 45. n. 44.*

6. Contra omisam probationem ex causa paupertatis tanquam iusta restituuntur *Carpz. p. 1. c. 16. def. 17.*

7. Ob non factam solutionem, in certum diem sub iuramento promissam, non fiunt perjuri, quoad reatum. *Gail. 1. obs. 142. Myns. 4. obs. 97.*

8. Loco satisfactionis iurato cavent si frugi sint *Auth. Generaliter C. de Ep. & Cler. Carpz. p. 1. c. 29. d. 26.*

9. Ut sumptibus parcatur, pauperes non evocantur ad testimonium dicendum, sed domi suæ recipiuntur *c. 8. X. de testib.*

10. Non onerandi tutelis aliisque muneribus, quibus paupertas, onus Aetna gravius incumbit *§. 6. f. d. Excus. tut. adde l. 46. C. de decur.*

11. Ob Paupertatem à Jure statutorio interdum receditur. Sicut maritus immobilium uxoris ab intestato incapax, si tamen inops sit, ex iis quoque partem habet, usque ob quantitatem *Authent. praterea C. unde vir & uxor. maxime in honorem bene transacti matrimonii Frid. Pensold. ad Col. dec. 286. n. 299.*

12. Ex delictis, pauperes in pecuniariis mitius puniuntur. Et multa propria ipsis ferè condonatur *l. ult. §. fi. C. de mod. mult. & aliorum multa ipsorum usibus applicantur. vid. Ord. Cam. p. 1 t. 53.* Exemplo pio ac imitando: In corporalibus, pro furto ob extremam famis aut nuditatis causam commisso, arbitrariè puniuntur, non ordinariâ suspendii poena *c. 3. X. de furt. Ord. Car. art 166. fac. Eccles. c. 6. v. 30* Idemque in sacrilegio ex eadem causâ perpetrato *d. ord. Car. art. 175. vid. Carpz. Pr. Cr. p. 2. q. 83. n. 40 & seqq. & q. 91. n. 48.* In Crimine fornicationis, Lenocinii, homicidii, aliisque gravioribus nulla habenda venia. Non enim ignoscendum est ei, qui obtentu paupertatis turpissimam vitam elegit, *l. 43. §. 5. ff. de Rit. nupt.* Ideò nec meretrix ob famis necessitatem à poenâ fornicationis excusatur *Carpz. p. 3. c. 29. d. ult. n. 4.*

MEMBRUM III.

De miserabilibus Persona.

Quo nomine in jure nostro veniunt pupilli & vidua, licet divites, *arg. c. 15. X. for. comp.* & quæ viduarum jure censentur, uxores maritorum inutilium, ob captivitatem vel similem casum. It morbo debilitati & alii (non it. foeminae coelibes nec studiosi) omni commiseratione & favore digni sunt, & si concurrat paupertas, pauperum privilegiis fruuntur, & præterea 1. peculiari beneficio *l. un. C. quando Imp. int. pupill. & c.* cujus vigore, omisso intermedio statim ad superiorem appellare, aut per viam simplicis querelæ, alios ad ipsum Principis tribunal modo citra vexandi animum, evocare possunt. *Berl. p. 1. concl. 50. n. 84.* quovis tempore, etiam in secunda instantia, licet vel præventa fuerit miserabilis persona in inferiori judicio, vel pendente lite statum mutet, vel consortem litis habeat personam non miserabilem. Ipsæ vero miserabiles personæ, ob lites etiam feudales *c. 15. X. de for. comp.* extra forum suum trahi non possunt. Cui privilegio extra Imperium & in diemionibus Statuum Imperii locus esse potest, non autem in Camerâ, quæ devolutiones nullas agnoscit per saltum, omisso intermedio, nisi in casu denegatæ justitiæ *Gail. 1. obs. 1. n. 40.*

2. Rescripta moratoria, licet generalia, non tamen contra miserabiles personas concessa intelliguntur. *Dd. comm.*

3. Miserabilibus personis agentibus à Reo Instrumenta edenda esse Doctores tradunt. *Berlich. p. 1. concl. 45 n. 44.*

4. Viduis quoque in speciali casu subvenire voluit Imp. ne ædes ipsorum in quibus falsa moneta fabricata fuit, confiscentur. *l. 1. C. de fals. mon.* plura miserabilium privilegia recenset *Rebuff.* allegante *Gail. 1. obs. 1.* ad quem & alios me remitto.

CAPUT XXI DE JURE SINGULARI CREDITORUM (ET DEBITORUM.)

Quos respectus induit utriq; fortunæ conditio. Utuntur à vel speciali & præcipuo jure in concursu cum aliis, vel specialiter & apprimè sunt odiosi.

MEMBRUM I.

De jure Creditorum favorabili.

Favorem & prærogativam Creditores quidam tum ipso jure obtinent, tum facto & vigilantia propriâ sibi quaerunt.

Ipsa-

Quales sunt 1. liberi prioris matrimonii, qui in dote defunctæ matris præferuntur uxori secundæ, ejusq; liberis dotem exigentibus *l. assiduis 12. C. qui pot. in pign. Berlich. p. 1. concl. n. 65. n. 75. & seqq.*

2. Creditores illi qui tacitam hypothecam habent, in bonis debitorum, ut liberi in bonis parentum *l. 6. §. fin. C. de bon. que lib. l. 8. §. 4. l. 6 §. 2. C. de secund. nupt. N. B. D. tit. 45. post pr. Berlich. p. 1. concl. 67. n. 13. & seqq.* Dominus prædii in illatis in prædium urbanum, non item in rusticum. *l. 4. ff. in quib. caus. tac. pign. l. 7. ff. eod. §. 3. J. de Interd. N. B. D. d. tit. 45. §. wann auch einer.* Legatarii in bonis testatoris *§. 2. J. de legat. t. t. C. comm. de legat. N. B. D. d. tit. 45. §.* Item, wann einem *Berl. p. 1. concl. 67. n. 69. & seqq.* uxor, pupilli, minores, Ecclesia, & pia loca, civitas, in bonis, maritorum, tutorum, curatorum, administratorum, de quibus partim dictum suis locis, partim dicendum in altera parte.

3. Venditor etiam præcium nondum solutum est, unà cum sorte, usuras quoque citra stipulationem exigere potest. *l. 2. C. de usur. l. 5. C. de act. Empt. Const. El. 30. p. 2.* etiam in concursu Creditorum, ob generalitatem *dd. LL. & Constitut. El. & expressum text. in Ord. Jud. tit. 50. §. denn wenn einer. Berl. p. 1. concl. 66. n. 12.* quia non usuras propriè petit, sed rem propriam, sc. fructus, quos Emptor percipere poterat, aut eorum compensationem. *Moll. l. sem. c. 28. Carpz. p. 1. c. 28. d. 167.* Idq; contra jus comm. quo usuræ in concursu regulariter & ab initio non præstantur *ex Ordinat. Torg. de Anno 83. tit. von wucherlichen vnd nachgelassenen Zinsen. N. B. D. tit. 50. §. es ist aber.* Sicut &

4. Venditor ratione præcii residui habet privilegium personale, ita ut aliis nudis Chirographariis præferatur de Jure Saxon. *N. B. D. tit. 49. §. Ingleichen. Berl. p. 1. concl. 70. n. 15. Carpz. p. 1. c. 28. d. 104.* quod Jure comm. secus videtur. *arg. l. 5. l. 13. C. l. 13. §. 19. ff. de act. empt.*

5. Bibliopola libros venditos, fidè habitæ traditos & extantes vindicare possunt. Si Emptor bonis labatur, quamvis pacto sibi non prospexerint, contra Jura comm. ut ex Beuthero tradit *Berl. p. 1. concl. 66. n. 52.* de quo non sine ratione dubitat. *Carpz. p. 1. c. 28. d. 1. n. 5.*

6. Fidejussor usuras pro principali solutas tanquam sortem petit, neque illæ, ut alias fieri solet in concursu, exponuntur donec

nec sortibus exsolutis aliquid superfit. *N. G. D. tit. 50. §. Wenn einer. Berlich. p. 1. concl. 66. n. 16. Carpz. p. 1. c. 28. d. 170.*

Suo facto

Speciale jus sibi quaerunt.

7. Venditor, qui ratione residui precii vel dominium, vel hypothecam in re vendita specialiter sibi retinuit (modos varios vid. apud *Berl. p. 1. concl. 46. n. 46. & seqq.*) ejus vigore omnibus aliis debitoribus usu Saxonico in re illa praefertur. *N. G. D. tit. 42. pr. & §. Also auch wenn einer. Carpz. p. 1. c. 28. d. 21.*

Et 8. qui ad rem emendam credidit, & in ea. non item generaliter in omnibus bonis Emptoris, hypothecam expressam sibi reservavit, habet jus reale una cum privilegio praelationis. *N. G. Ordn. tit. 43. §. Also wenn einer.*

9. Qui credendo pecuniam, hypothecam sibi constitui curavit & quidem judicalem in immobilibus. Hujus enim ratione licet posterior sit; anteriori tamen extrajudiciali praefertur. *Const. El. 23. p. 2. non obstante juramento, de bonis alteri non obligandis.*

10. Qui Immissionem in bona debitoris impetrarunt, sive praecedente ordinario processu, sive tantum per Rescriptum Principis ex Instrumento paratam Executionem habente *N. G. D. tit. 47. pr. Moll. 1. sem. c. 25. Berlich. p. 1. concl. 68 n. 7. & seqq.*

Vel 11. Per Arrestum jus sibi primus quaesivit *Constit. El. 28. p. 1. vel petiit saltem primus a iudice in via fortè, licet alius postmodum realiter impetrarit. Casum insignem vid. ap. Moll. 3. sem. c. 46. Ceterum inter eos Creditores, qui jus reale sibi quaesitum habent, per hypothecam expressam vel tacitam, per Immissionem, per Arrestum, ille potior est, qui prior jus suum impetravit N. G. D. tit. 44. §. alle diese Glenbiger. Si uno die, pro rata omnes admittuntur. Const. El. 28. p. 1. N. G. D. tit. 44. §. ult. secus ac Jure civili. Berlich. p. 1. concl. 66. n. 4. & seqq.*

12. Posteriores Creditores, qui prioribus debitum offerunt, aut si nolint accipere, obsignant & deponunt, illorum Jus acquirunt. *l. 1. C. qui pot. in pig. Hartm. tit. 8. obs. 1. n. 7. Gail. 2. obs. 11. n. 1 non tamen in feudis sine novo consensu Domini. Heig. p. 2. q. 5. n. 28.*

13. Qui sine usuris crediderunt, personaliter privilegiati dicuntur, & nu -

& nudis Chirographariis præferuntur. *N. B. Ordn. tit. 44. §. wenn auch Carpz. p. 1. c. 28. d. 153.*

Præter hos & alii sunt Creditores, qui speciali jure utuntur, de quibus, cum favor ille potius à causa crediti proveniat, in parte secunda sub Cap. de Creditis & debitis privilegiatis, dicendum erit. Illud hic addo; Creditores hosce vel similes in prioribus classibus constitutos, ut & hypothecarios priores, repetere posse, quod vel posterioribus hypothecariis, vel inferioribus creditoribus solutum est, quod jus repetendi inter Chirographarios & personaliter privilegiatos qui æquali jure pro rata, non habitâ ratione temporis concurrunt, locum non habet regulariter. *vid. Berlich. p. 1. concl. 71. per tot. adde Carpz. p. 1. c. 28. def. 178, 179, 180.*

MEMBR: II.

De Creditoribus odiosis.

Tales sunt illi qui usuras accipiunt licet solitas & currentes, Nam & privilegium Crediti, quod alias habent, propterea amittunt, ut indeposito. *l. 7. §. 2. ff. depos. Berl. p. 1. concl. 64. n. 80.* mercede famulorum. *Carpz. p. 1. c. 28. de fin. 33.* pecuniâ hære ditariâ. *Carpz. ibid. de fin. 59.* & in concursu Creditorum usuras petere non possunt, nisi sortibus omnium Creditorum etiam inferiorum Classium ex solutis, *N. B. Ordn. tit. 50.* Exceptis usuris rerum venditarum, annuorum reddituum. *Carpz. p. 1. c. 28. d. 167. & 169.* dotis ad causam alimentorum, & iis quos fidejussor nomine principalis solvit, quæ omnia rationem sortis habent, *N. B. Ordn. d. 1. 50.* Multo magis.

2. Odiosi sunt usurarii Creditores, qui ultra solitas usuras quid exigunt. Nam & quartam Crediti amittunt ex Reform. Polit. de Anno 48. tit. von Bucherl. Contr. & ex instrumentis Executio nulla, *Moll. 2. sem. 40.* ne quidem quoad legitimas usuras *Id. 2. sem. c. 19.* Exceptione usurariæ pravitatis, ad quàm probandam suos libros ac rationes edere tenentur. *Berlich. p. 1. concl. 45. n. 45.* etiam contra instrumenta guarentigiata opponenda. *Moll. d. c. 19. Berlich. p. 1. concl. 84. n. 56.* & Jure Can. à communione Altaris exclusi Christiana quoque sepulturâ privantur *c. 3. X. de usur.* nullâ poenâ in violatores talium sepulchrorum & cadaverum statuta. *Berl. p. 5. concl. 47. n. 34.* obligantur ad restitutionem, tum ipsi usurarii, tum eorum heredes, ad exonerandam Conscientiam defunctorum. *c. tua nos 9. X. de usur.* Imò bona usurarii tanquam furis jure tacitæ hypothecæ nexa

multi tradunt; de quo tamen utroque dubitandum, neque apud nos fervari tradit *Moll. 2. sem. d. c. 19. in fi.* adde *Berl. p. 1. concl. 67 n. 80.* Cæterum an & quales usuræ licitæ sint de jure divino, humano, Canonico, *vid. latè & plenè P. Heig. p. 2. q. 1.*

3. Manifestis usurariis similes, eademq; ratione odiosi maximè sunt, qui in fraudem legis pacta apponunt, quæ usurariam pravitatem involvunt, veluti si creditor debitori præter usuras legitimas injungat onus tributorum sive collectarum. *Moll. 3. sem. c. 47. Rauchb. p. 1. q. 18.* ut & si pecuniâ statò tempore non solutâ præstationem interesse juxta Cambium Francofurtense &c. imponant. *Berlich. p. 2. p. 2. concl. 38. n. 26.*

Huc referendū 4. fidejussores, qui pro solutione nomine principalis, Creditori faciendâ pecuniam sub gravioribus usuris mutuo acceperant. Nam quod excedit usuras solitas, non repetunt. *Berl. d. concl. 38. n. 26. Carpz. p. 2. c. 30. d. 16.*

5. Qui usuras usurarum petunt, vel in sortem redigunt. *Die Zinsen zum Capital schlagen* / & sic Anotocismum committunt, nulla enim ad exigendum usuras novæ sortis actio datur, ne quidem inter mercatores *Carpz. p. 2. c. 30. d. 23. & seqq.* vid. tamen *Berl. decis. 263.*

6. Li qui ad ludos ultra quantitatem Legibus, *l. ult. C. de aleat.* aut provinciarum ordinationibus permittam crediderunt. vid. tamen *Col. dec. 173.*

7. Nec ille qui ludendo quid obtinuit, exigere à lusore vel ejus hærede potest, *l. 1. l. 3. C. de aleat.* Imò

8. Si quid ex eadem causa solutum acceperit tanquam indebitum reddere tenetur ludenti, ejus hæredi aut Magistratui etiam usq; ad 50. annos repetitione durante. *l. 1. l. 3. C. de aleat.* Et omnes obligationes & transactiones super pecuniis ex ludo invicem debitis invalidas esse pronunciatum refert. *Heig. p. 2. q. 10. n. 43. & seqq.*

Similiter 9. qui in sponfionibus, vel cum ludentibus vel cum spectantibus, uter ludentium superior futurus, obtinuerunt, non tamen habent exactionem *Heig. d. loc. Schulz. Synops. Inst. d. V. O.* tanquam sponfione ex inhonesta causa facta.

10. Illi qui contra SCtum Macedonianum filiis aliisque in potestate Constitutis liberis hominibus pecuniam, vel res alias in fraudem SCti mutuo dederunt; quod nec à patre, nec à filio possunt repetere: nihil obstante renunciatione, SCti à filio facta; limitationes *vid. in l. 3. pr. l. 7. §. 12. 13. & §. ult. ff. ad SCt. maced.*

II. Creditor pignoratitius de Jure Sax: nonnihil odiosus fuisse videtur, ex eo dum pignore fortuito casu amisso jure crediti sui cecidit *Landr. 3. art. 5. in fi* quod extra Saxoniam in locis Juris Sax. observari tradit. *Coler decis. 7. n. 29. & seq.* sed rectius ad equos tantum & pecora pignorata restringit *Carpz. p. 2. c. 26. d. 3.* In Electoratu vero sublatum est per *Const. El. 26. p. 2.* approbatà dispositione Juris Cæsarei in *l. 6. C. de pignor. act.* ut & sortem & usuras referre possit. *Carpz. d. loc. d. 1. & 2.*

MEMBRUM III.

De Debitoribus favore dignis.

Debitores voco qui debent nobis aliquid, vel vi obligationis, vel domini aut possessionis, quâ ratione vocabulum debendi omnem actionem comprehendere dicitur in *l. 178. § fin. ff. de V. S.* & definitio actionis in *pr. §. de act.* etiam actionibus in rem accommodari.

Ex his ergo favore digni

(1) Donator, qui pro re donata precium solvere potest, *l. 35. pr. C. de don.* Et sic aliud pro alio, *§. 6. §. de legat.* contra jus commune *pr. §. quib. mod. toll. obl.* (2) non tenetur in solidum, sed in quantum facere potest. *§. 38. §. de Act. l. 29. ff. de Reg. Jur. l. 33. pr. ff. de donat.* nec (3) de Evictione rei donatæ *l. 2. C. de Evict.* nisi vel stipulatione promiserit Evictionem. *d. l. 2.* vel dolò rem alienam donavit *l. 18 §. si ff. de don.* vel donatio sit remuneratoria. *Arum. 2. decis. 6. n. 12. & 39.*

2. Debitores cæteri, qui beneficio competentiz gaudent; quales maritus, & mariti pater *l. 16. ff. sol. matr.* & hæres suus non extraneus *l. 18. pr. ff. sol. matr.* non Pater uxoris. *l. 21. ff. de Re Jud.* in actione dotis & maritus ex aliis contractibus constante matrimonio initis *l. 35. ff. de neg. gest.* Et uxor *l. 20. ff. de Re jud* parentes, Patroni, socii, licet non omnium bonorum. *l. 60 ff. pro soc* à marito, liberis, libertis, & sociis conventi; milites, Nobiles, Doctores, à quocunque conventi; de quibus supra suis locis dictum. Eoq; beneficio, quatenus ob reverentiam personis datur, renunciare non possunt. *l. 14 §. 1. ff. sol. matr.*

3. Qui bonis Cesserunt, quos itidem inhumanum est fortunis spoliatos, ex integro in solidum convenire ut ait Imp. in *§. ult. §. de Act.* quanquam hoc beneficium cessionis quoad effectum evi-

tandi carceres de J. Sax. locum non habeat, *Berl p. 2. concl. 28. n. 25. & seq.*

4. Qui casu inopes facti, ob injurias belli, latrocinii, monetæ depravatæ. Nam (1) bonis cedere non Coguntur. Nov. 135; (2) soli impetrant inducias quinquennales sive Rescripta Moratoria ab Imperatore *l. 2. l. 4. C. de precib. Imp. off. Pol. Ord. in Francff. de Anno 1577. tit. von verstorbenen Kauffl. à Rege Romanorum, tanquam Vicario & Mandatario Imperii perpetuo; à Vicariis Imperii, Electore Palatino & Saxone, à Statibus in suis territoriis, non item à Camera; eo effectum, ut tum ipsis profut, tum, fidejussoribus, in vim Exceptionis pacti temporalis arg. §. 4. §. de Replac. adde l. ult. C. de usur. rei jud. & l. 7. §. 1. l. 19. ff. de Except. modo caveant debitores de solutione sortis & usurarum, etiam medii temporis, nam dilatio actionem differt non aufert.*

Sic & 3. iidem debitores casu ad inopiam redacti dilationem facilius obtinent à majore parte creditorum, etiam Chirographariorum. *Carpz. p. 2. c. 22. def. 29.* ex quantitate debiti non personarum numero æstimandâ *l. ult. C. qui bon ced.*

Nec 4. tales debitores incarcerantur d. J. Sax. quo pœna carceris desß *Schuldtshurnß* aliàs est recepta *Const. El. 22. p. 2.* cum jur. civ. debitor non incarceretur, nisi fugitivus *Dd. in Nov. 4. c. 3.*

5. Conductores casu damnum passi, ex incursionibus hostium *Carpz. P. 2. c. 37. d. 14.* aut ob nimiam sterilitatem, pensionis remissionem habent. *l. 25. §. 6. ff. Loc. l. 8. Cod. eod.* nisi ubertas anni præcedentis, vel sequentis, sterilitatem compenset. *c. 3. X. eod. tit.* Tunc enim remissio prioris anni rectè petitur. *Carpz. p. 2. c. 37. d. 12.* Imò & eo casu augeri potest pensio *Arum. 1. decis. 1. n. 24.* Emphyteutæ verò ob sterilitatem canon non remittitur, quia non pro usu, sed pro Dominii recognitione, quod adhuc superest, canon præstatur.

6. Bonæ fidei possessores, licet ad fundi restitutionem teneantur probato dominio, fructus tamen lucrantur naturales & industriales, tempore litis contestatæ consumptos, etiam si ex iis locupletiores facti sint. *vid. §. 36. §. d. rer. divis. l. 4. §. 2. ff. fin. reg.* Nam eos qui tunc exstant & postea consumuntur restituunt. *vid. l. 48. ff. de acquir. rer. dom. l. certum 22. C. de Rei vind.* Imò in petitiō-

ne hæreditatis mox à die citationis & libelli exhibiti fructuum restituendorum habenda est ratio *Carpz. p. 3. c. 32. d. ult.*

7. Idem quoad impensas in rem alienam bona fide factas Necessarias quidem deducunt, tam in rei vindicatione, quàm in petitione hæreditatis, siue res extet siue interierit: eodem modo & utiles deducunt, nisi petitor ob nimiam paupertatem eas solvere non possit, ut in Casu. *l. 38. ff. de R. Vind.* junge tamen *l. 29. ff. eod.* Voluptuarias in petitione hæredit. oppositâ Exceptione deducunt, *l. 39. §. 1. ff. de her. pet.* In rei vindicatione verò tollunt.

MEMBRUM IV.

De Debitoribus odio Dignis.

Quales 1. decoctores, bancorruptores, aliiq; suâ culpâ ad inopiam redacti, quibus induciæ quinquennales non dantur, ne Legum beneficio gaudeant, qui in legem delinquant.

2. Suspecti defuga, qui realiter apprehendi & detineri possunt, etiam diebus feriatis ob moræ periculum. *Peck. de jure sist. c. 10. n. 1.*

3. Mercatores falliti, qui in causis pecuniariis; contra ac solet in libero homine, torqueri possunt, ut pecunias sibi creditas chirographa & rationes, quas negant se penes esse, indicent. *vid. Theod. coll. cr. disp: 9. §. 9. F.*

4. Qui contra specialem conventionis fidem egerunt; sic Commodatarius, depositarius, creditor, rebus commoditatis depositis & pignori datis, aliter utentes. *§. 6. f. de oblig. quæ ex del.* debitor rem creditori pignoratam auferens, furtum committunt, *§. 10. f. de oblig. quæ ex del.* & pœnâ furti civili tenentur; licet debitor ad solvendum paratus sit. *l. 65. ff. de furt.* non tamen hodiernâ in ultimum supplicium, & quidem justissima ratione mutatâ.

5. Nuncius vel tabellio, qui pecuniam quam aliò transferendam recepit, siue annumeratam, siue ob signatam *Theod. Coll. Cr. disp. 2. §. 5. lit. d.* in suos usus convertit, & quidem fraudulenter, non ob indigentiam animo restituendi. *Carpz. p. 4. c. 41. d. 10.* furtum committit, etiam in Electoratu Sax. quoad pœnam hodiernam; ordinariam quidem, si accedat ad summam 20 floren: fustigationem cum relegatione perpetua, Si sit ultra 10: & carcerem, vel temporalem relegationem, si infra 10 florenos? *Const. El. 41.*

p. 4. ibiq; Moll. n. 7. Berl. p. 5. concl. 58. n. 9. & seqq. Simili ferè odio digni,

6. Aurigæ, Vectores, Nautæ, qui res quas devehendas acceperunt, surripiunt aut corrumpunt, arbitrarie enim puniuntur vel ære, vel in corpore, ex *Const. Maximil. de Anno 1500. tit. von den Fuhrleuten. & Reform. Ord. Pol. de Anno 77. tit. von den Schiff- und Fuhrleuten.* licet ad Aurigas & Nautas *d. Const. El. 41.* tanquam pœnalem non extendendam esse, statuat Moll. *ad d. Const. n. 9.*

7. Qui rationibus Principum administrandis præfecti fraudulenter agunt, accepta in suos usus convertendo, ut Residui maneant, puniuntur, si ad 100 flor. laqueo, in Electoratu Saxoniæ, non extra *Carpz. p. 4. c. 41. d. 1. & 2.* si ad 50. vel ultra, fustigatione cum relegatione perpetuâ, si minus 50 interverterin't, carcere vel relegatione temporali. Ex *Const. El. 41. p. 4.* nisi duplum ejus quod subtraxerunt restituant, ex peculiari Rescripto Electorali de Anno 84. quod refert *Carpz. Pr. Crim. p. 2. q. 85. n. 27.*

8. Tandem malæ fidei possessores singulari odio digni, & ne ex dolo suo commodum sentiant, fructus nullos, nullo tempore, ne quidem consumptos lucrantur. *l. certum 22. C. Rei Vind.*

9. Ratione Impensarum, necessarias deducunt conventi rei vindicatione. *l. 5. C. De R. V.* vel petitione hæreditatis *l. 38. ff. de petit. heret.* utiles in Rei vindic. tollunt, modo sine læsione rei possit fieri. *d. l. 5.* in petitione hæredit. deducunt, modo res extet. *d. l. 38.*

Voluptarias in Rei vindicatione amittunt, in petitione hæredit. tollunt sine detrimento tamen substantiæ. *l. 39. § 1. ff. de petit. heret.*

CAPUT XXII.

DE DEBITORIBUS EX DELICTIS.

Ut ex Contractu vel quasi contractu ad observantiam, sic ex delictis & criminibus ad pœnam unusquisque se obligat, ob varias circumstantias vel aggravandam vel mitigandam; unde quidam vel gratia digni vel odio.

MEMBRUM I.

De Debitoribus ex delictis commiseratione & mitigatione dignis.

Qua-

Quales 1. quibus mens vel rationis usus exturbatus, ut in furioso, qui in furore delinquens, licet atrocissimè, tamen neque tormentis subicitur *Theod. Coll. Cr. disp. 9. §. 10. lit B.* neque ullo modo punitur, ne quidem in crimine parricidii *L. 9. §. ult. ff. de parric. vid. Clem 1. de homicid. l. 14. ff. de off. presid. l. 12. ff. ad L. Corn. de sicar. & Berl. p. 4. concl 6. n 55.* nisi vel animo nocendi furorem contraxerit, vel in intervallo deliquerit. *d. l. 14.* Quod si ante furorem deliquerit, in furore non punitur: quia pro absente & mortuo habetur, *l. 24. §. ff. reinter. bab.* in quem regulariter nulla pœna nisi in atrocissimis ad indignam facti memoriam refricandam. *c. mulier 15. q. 1. Gail 2. ob. 110. n. 22.*

2. Quibus usus rationis impeditus est, ut detenti melancholiâ profunda, & primaria secundum medicos, qui nec torquentur, facile, nec Juramento se purgant. *Theod. Coll. Cr. disp. 10. th. 4. lit: H.* Iti: mente capti, lunatici, phrenetici, Epileptici, dormientes, in paroxismo vel somno delinquentes, quorum delicta vel dissimulanda, vel extra ordinem saltem & levius punienda. Exempla mutatae pœnæ in Melancholicis vid: ap: *Heig. p. 2. q. 38. n. 48. & seqq. & Theod. disp. 10. th. 4. lit H.*

3. Qui ratione præditi quidem, sed in actu delinquendi furioso similes fiunt, ut irati, qui irâ, furore brevi, accensi, & vehementiâ causæ irritati, delinquent, ut in blasphemiiis *R. A. 1495. tit. die Doen derer so aus hie schweren / Berl. p. 4. concl. 1. n. 93. & concl. 2. n. 13.* in homicidio, ab iis, qui iniquè lacerati & provocati provocantem occiderunt, commissio, nam extra ordinem saltem, modo sedata irâ pœniteant, puniuntur *Const. El. 10. p. 4.* Et quidem ferè tantum pecuniariâ vel carceris pœnâ, non facile fustigatione, amputatione manus, aut aliâ corporali: *Moll. ad d. c. 10. n. 6.* pro vulneratione solâ pœnam nullam sentiunt. *d. Const. 10. vid. Berl. p. 4. concl. 17. per tot.* Aliâs injuriantem ad duellum provocare, aut ad provocationem honoris tuendi causa, comparere, nullo jure licitum. *Statuo cum Virg. Pingiz. quest. Sax. 59. Theod. Coll. Cr. disp. 11. th. 4. lit. E. circa fin. Berl. p. 4. concl. 16. n. 2. & seqq.*

4. Ebrius in summo gradu usque ad mentis alienationem vid. *Carpz. p. 4. c. 1. d. 4. & c. 12. d. 10. daß er von seinen Sinnen nicht gewußt* quod per testes, vel torturam obtinebit, ab ordinaria pœna liberatur

tur. l. 5. §. 7. ff. de re milit. Et à tanto, non à toto Berl. p. 4. concl. 1. n. 96. & seq. Si solo impetu, citra solitum, citra ebriositatem, citra animum delinquendi nocuerit, & ejecta crapula poeniteat; vid. Gail. 2. obs. 110. n. 25. & seqq. Theod. Coll. Cr. disp. 2. tb. 12. E. & disp. 5. tb. 8. lit. F.

5. Amantes amentes, Nov. 74. c. 4. Heig. p. 2. q. 38. in fi Theod. d. 10. tb. 4. prae nimio amoris aestu delinquentes, extra ordinem puniuntur, ut corrivalem occidentes. Harpr. ad §. 5. J. de public. Jud. n. 297. Heig. p. 2. q. 38. in fin. Sicut & virgo vi amoris superata, & virum passa, pro meretrice non habetur ad infirmandum fratris testamentum ex capite turpis Institutionis §. 1. J. de Inoff. test. Nam amare & sapere vix Jovi conceditur.

Quomodo 6. ob ætatem. 7. & ob Nobilitatem, aut ei similem statum. 8. ob vitam honestam & merita. 9. ob simplicitatem & rusticitatem. 10. ob paupertatem poena mitigetur; supra dictum, suis quodq; locis.

11. Qui se obtulerunt, crimen sponte contentes mitius puniuntur, quam convicti l. 5. §. ult. in fin. C. ad L. Jul. Maj. supplicio rotæ, vel alio graviore in gladium mutato. Heig. p. 2. quest. 32. n. 45. Et Filius à Patre ad poenam presentatus, mitiorem meretur, ne Pater Filium ad supplicium obtulisse videatur ut dicitur in l. 13. §. fi. ff. de re milit. ibiq; Gothofr.

12. Qui delicto nondum consummato desistunt & revelant, venia & absolutione digni habentur l. 5. §. ult. C. ad L. Jul. Maj. & semper delictis non consummatis, ubi poenitentia ducti destiterunt, ut in crimine Afsassinii, Plagii veneficii & aliis Berl. p. 4. concl. 23. n. 3 & seq. & concl. 5. n. 73. & seqq. aliqua mitigatio locum inveniet. Coler. decis. 176. n. 103. & seqq.

13. Qui poenitentia ducti, ante incarcerationem ablata restitunt, vel alio modo satisfaciunt, mitius, puta carcere tantum vel relegatione, vel fustibus puniuntur. Const. Elect. 34. p. 4.

14. Qui malignantium arcana, & socios criminum revelarunt, & à Romanis olim donati præmiis, quæ Indicia vel Indicina dicta, & hodiè mitius puniuntur. Iurò impunitatem, si promissa sit, merentur, nam eam servandam puto, cum Heig. p. 2. q. 32. n. 37.

Sicut & 15. qui prodiciones & machinationes contra Rempublicam vel Principem detegunt, mitigationem sentiunt, licet ob solam allega-

légationem, se magnum quid revelaturos; Executio temerè differenda non sit *l. 6. pr. ff. de pæn.* sed magis puniendi, qui tam diu conticuerunt *d. l. 6. Heig. p. 2. q. 32. n. 47. & seqq.*

16. Qui pro defensione vitæ, pudicitia, & rerum; si conjunctum vitæ periculum fuerit, aliquem occiderunt, moderamine quoad causam, modum & tempus servato, nullam pœnam incurrunt; ob excessum, saltem arbitrariam & mitiorem *Gail. 2. obs. 110. n. 15. Const. Car. art. 142. circa fin.*

15. Qui ex consuetudine publicâ loci alicujus, (nam privata nihil excusat) delinqvunt, mitius puniendi, juxta gl. singularem in *c. cum venerabilis, verbo, migrasse X. de consuet.* quam sequitur *Moll. 3. Sem. c. 2.* quod non admitto, si specialis illius delicti aliàs in loco illo frequentis, prohibitio extiterit.

16. Excusatio moribundi, si dicat, se non à Reo sed alio vulneratum, captivo subvenit ad enervanda alia Indicia torturæ, quod tamen prudentiæ judicis relinquendum monet. *Moll. 3. Sem. c. 8.*

17. Quibusdam ex delicto condemnatis Executio differtur, ut ob dignitatem condemnati *l. 27. ff. de pæn.* ob artificium *l. 31. ff. d. t.* ob furorem supervenientem, ob instans tempus pariendi in fœminis prægnantibus *l. 3. ff. d. t.* quæ demum post 6. septimanas à partu elapsas, sive capitalis pœna sit, sive minor, ad supplicium ducuntur. *Theod. Coll. Cr. disp. 10. th. 5. lit. F.* ubi plures differendæ Executionis causas ob sumptam à Reo Synaxin; si ex justa causa mitigatio speretur, & alias recenset.

MEMBRUM II.

De debitoribus ex delicto speciali odio dignis.

Quales 1. Provocantes & iniquè lacessentes, qui de provocato tum vulnerato, tum occiso, tenentur, & quidem ordinaria homicidii pœna *Moll. ad Const. El. 10. p. 4. Berlich p. 4. concl. 17. num. 27.* sublato dudum Jure antiquo militari *desß Sausirechens/* etiamsi in duello primum vulnerati fuerint. *Carpz. p. 4. c. 9. def. 3.* quanquam mitius puniantur, si provocati ante duellum ordinatum, fortè habito colloquio, stricto gladio in provocantes irruerint, & ab iis quasi per modum defensionis occisi fuerint. *vid. Theod. Coll. Cr. disp. 11. th. 4. in fin.*

2. Ratione personarum violatarum, gravius puniuntur qui in Parentes, Liberos, Principem, Cōjugem, Magistratus, Clericos, moniales &c. deliquerunt, de quibus suo loco dictum.

Et 3. Tutor ob stuprum, in eam, quæ pupilla ipsius fuit, admissum, deportationi subjugatur, bonis ejus omnibus Fisco adjudicatis *l. un. C. si quis eam cujus tut. fuit. Berl. p. 4. concl. 36. n. 9* vel puellæ vitiatæ ex *Nov. Leon. 34.* Imò & capitali supplicio, si pupilla sit nondum Duodena, *Col. dec. 176. n. 116.*

Sicut 4. quivis alius ob stuprum in puellam nondum viripotentem gravius punitur *vid. l. 38. § 3. de pæn. Const. El. 32. p. 4. Berlich. p. 5. concl. 42. per tot.* Imò solus conatus quadriennem vel ejus æt. puellam stuprandi, fustigationem, cum perpetua relegatione mereatur. *Pingiz. q. 3.*

5. Commentariensis, qui fœminam, quam custodire debuit, stupravit, pœnam tutoris sustinet, ut dictum sub n. 3. *Theod. Coll. Cr. disp. 6. lb. 4. lit. I. & ex Const. El. 26. p. 4.* fustigatus relegatur, si utraq; persona fuerit soluta, non, si conjugatæ. *vid. Berl. p. 4. concl. 36. per tot.*

6. Qui furiosam, non conjugatam stupravit, cum fustigatione relegatur, & stupratæ alimenta procurare tenetur. *Const. El. 27. p. 4. Berlich. p. 4. concl. 37.*

7. Gravius puniuntur qui cum violentia deliquerunt, ut stuprator violentus, pro stupro consummato, in fœminâ honestâ *Ordin. Car. art. 119.* Jur. Sax. etiam in propudiosa & meretrice, gladio, & *Andr. lib. 3. art. 46. Const. El. 31. p. 4.* pro attentato, ex *Ord. Car. d. loc. extra ordinem;* Jure Sax. fustigatione & relegatione. *vid. Berl. p. 4. concl. 41.*

8. Violenti occupatores, & invasores alienarum rerum vel personarum: qui tenentur ex *L. Jul. de vi publica vel privata* de cujus pœna civili & criminali *vid. pr. & §. 1. J. de vi bon. rapt. §. 8 J. de publ. Jud. t. t. ad L. Jul. de vi publ.* Et pœna fractæ pacis publicæ, si vim armatam coadunatis hominibus fecerint, qui adeò exosi sunt, ut proscripti, unâ cum corpore, vita & bonis, omnium offensionibus sint expositi, quos qui occidunt, etiam in foro conscientiae tuti sunt; nec periurium incurrunt, licet ante bannum, ex aliâ causâ fidem fecerint de non offendendo. *vid. Theod. Coll. Cr. disp. 11. lb. 4. A.*

9. Odiosi maximè sunt fractores domesticæ pacis *Hauffriede brecher*

brechet/ qui de J. Civ. ex L. Cornelia de Injuriis tenentur. §. 8. Inst. de Injur. nostris moribus relegatione vel fustigatione. Col. decis. 155. n. 23. & seqq. aut etiam ultimo supplicio, si Patrem, vel matrem, vulnerent, Moll. ad Const. El. 46. p. 4. n. 5.

10. Furtum cum violentia & effractione commissum sive magnum, sive parvum capite punitur ex Ordin. Car. art. 159. Const. El. 33. p. 4.

11. Magis odiosi nocturno tempore delinquentes; furem enim nocturnum occidere licet, adhibito clamore, diurnos non item, nisi telo se defendant. l. 4. §. 1. ff. ad L. Aquil. l. 54. §. 2. ff. de fur. à quo non abhorret Jus divinum. Exod. 22. & furem nocturnum usque ad 3. solidos furantem suspendi, tradit Zobel. ad artic. 28. lib. 2. & Andr. lit. E; quem refutat: Col. decis. 144. n. 10. & seqq. pœnam in utroque furto æqualem statuendo. Sic & effractores nocturni fustibus cœsi in metallum damnantur, diurni in opus tantum, vel temporarium, vel perpetuum. l. 2. ff. de Effractor. Et alia noctu perpetrata graviora sunt, ob quietem noctis turbatam & majus periculum; Et in Civilibus gesta nocturno tempore suspecta sunt, ob vitium clandestinitatis.

Sunt tamen 12. Etiam in luce & manifestò delinquentes odio digni; sicut fur manifestus, qui describitur in §. 3. J. de oblig. quæ ex del. quadrupli pœna tenetur, nec manifestus dupli §. 5. J. d. 1. quod à Græcis forte tractum, qui furta occulta, quasi ob laudem ingeniositatis fere non; at manifesta acrius punierunt. Sic qui in via publica stupravit fœminas, gravius, fustigatione sc. cum relegatione punitur. Moll. 3. Sem c. 27. Et

13. Rei in flagrante crimine deprehensi, sive in ipso actu, sive cum gladio in manu deprehensi, sive in fuga persequendo capti, sub fidejussoribus tamen non relaxantur, contra jus comm. l. 1. & 2. C. de custod. reor. & Andr. lib. 2. art. 9. Col. decis. 29. n. 18 sed simpliciter incarcerationantur. & Andr. lib. 1. a. 66. & d. art. 9. Imò statim sententia ferenda & executioni mandanda, in Reos præsentes irrogato supplicio, unde in puncto homicidii sæpius occisus & homicida eodem tumultu conduntur, In absentes banno, man ächret jhn fur Handt/ &c. & Andr. lib. 3. art. 9. in fin.

14. Qui delicta sæpius iterant. Sic pro primo furto licet magno,

gno, pœnam suspendiî olim non dictatam fuisse refert *Col. dec. 144. n. 4.* quod emendatum in *Const. El. 32. p. 4.* Sed pro furtis iteratis tribus vel pluribus, siue parvis, siue magnis capite puniuntur, ex *Ordin. Car. art. 162.* de Jure Saxon: non item; nisi omnia computata excedant quinque solidos, vel quædam cum effractione facta fuerint. *Const. El. 32. p. 4.* Sic relegatis ad tempus mit einem Weyfrieden / si redeant, olim prima vice amputatio duorum digitorum, altera, capitalis pœna; *Col. decis. 114.* hodie redeuntibus prima vice, digitorum abscissio, secundâ, fustigatio cum perpetua relegatione, tertia gladius dictatur; *Const. El. 48. p. 4.*

15. Olim specialiter odiosi, qui cultro violaverint, & ex rigore veteris Juris Saxon: capitali supplicio addicti Denn das Messer eine diebliche Mordwehre ist. *Weichb. cap. 83.* quod tamen hodie non observatur. *Col. dec. 163.*

16. Tandem Rei criminum; qui metu ultimi supplicii violentas manus sibi intulerunt, è carcere per carnificem resupini sub furcâ humanantur, vel furcis alligantur uno pede, capite ad terrâ verso. *Col. decis. 107. n. 38.* testamentis eorum si quæ fecerint, infirmatis licet milites fuerint, *l. 6. §. 7. ff. de inut. rupt.* si vero tædio vitæ vel jactatione & impatientia fatum sibi properaverint: pro more Regionum turpius humanantur, sine Psalmis extra cœmiterium. *c. placuit. 23. quest. 5. Col. dec. 267.* ibique *Frider. Pensold. remissivè.*

CAPUT XXIII.

DE JURE ACTORIS ET REI.

Occasione contractuum, vel delictorum in judicium deductorum, quidam Actores fiunt, quidam Rei, qui in quam plurimis sunt favorabiliores. Nam.

1. Actor Reo tenetur edere, non tantum Rationes, ut vult Donnell. & alii, verum etiam Instrumenta. *Dd. Comm. in l. ult. C. de edend. Berlich. p. 1. concl. 45. n. 11. & seqq.* Reus actori, Rationes interdum edere tenetur, si de quanto aliunde non constet. *Wesembec. n. de edend. n. 12.* non autem instrumenta, ne quidem ad replicationem Actoris fundandam, ob generalitatem. *l. 4. l. ult. C. de edend.* vid. limitationes apud *Berl. d. loc. n. 23. & seqq.*

2. In Actore semper major Justitia requiritur, ut dicit Bald: in *l. ult. n. 8. C. de edict. D. Hadr. coll.*

3. Reus

1 3. Reus non precipitandus est. Ideò oblato ab Actore libello deliberandi spatium ipsi datur. de Jure civ. quidem 20. dies *Autb: Offeratur. C. de lit. contest.* De Jure Saxon. antiquo usque ad unum alterumve terminum judiciale, *zwischen Dingtage.* Landr. lib. 2. art. 2. & 3. novo, & moribus usque ad 6. Septimanas cum tribus diebus. *vid. Col. dec. 110.* unde tanto spatio ipsi non concessio, opponit exceptionem angusti termini.

4. Judex ipse invito actore reum potest expectare per unum diem, eique citato dies cedit, etiamsi citatus fuerit, ut solet *ju rechter früher Tageszeit.* Arum. 1. decis. 11. Berluch. p. 1. concl. 17. num. 78.

5. Actoris contumacia semper major est, quàm Rei *vid. Berl. p. 1. concl. 17. n. 43.*

6. In foro Saxon. solus Actor, si sub Electorali ditione non possideat immobilia, satisfactionem præstat, pro Reconventionem & expensis. *Constit. Elect. 5. p. 1. N. G. Ordn. tit. 13.* Reus nulla cautione oneratur, nisi vel fugitivus sit, vel causa capitalis. *Carpz. p. 1. c. 5. def. 30. Schultz. Synops. J. de satisfat. lit. C.*

Et 7. In omnibus actorem eò compellet judex, ut se Reo non acerbum exactorem præbeat nec contumeliosum, sed moderatum, & cum efficacia benignum, & cum instantia humanum, ut in simili dicitur. *l. 33. ff. de usur.*

8. Reus testes producere potest quovis tempore, & quoscunque velit, ad perpetuam rei memoriam, ob incertitudinem eventus, cum per ipsum non stet, quando Jus suum deducat in Judicium. Actori tantum senes, valetudinarios aut diu abfuturos producere permissum *c. quoniam frequenter X. ut lit. non cont. Gail. 1. obs. 92.*

Hinc 9. Actor post, tale examen intra annum utilem agere cogitur *d. c. quoniam frequenter*, Reo nullibi sic adstricto. *Gail. d. l.*

10. Ex mente Dd. vulgò Reus statim petit publicationem depositionum ad perpetuam Rei memoriam; Actor autem demùm lite contestata, quanquam contrarium sit verius, & ex parte Rei tutius. *Col. decis. 299.*

11. Actore non probante Reus, etiamsi nihil præstiterit, absolvitur. *l. 4. C. de Edend.* adeò, ut nec ipse probare opus habeat, si se adstrinxerit ad probandum & defecerit. *gloss. in l. 14. ff. de probat.*

12. Tandem circa sententiam ex probationibus ferendam; in discrepantia testium pro Reo potius pronunciatur *Dn. Carpz. p. 1. c. 16. def 46.* ut & in dubio ubi pares sunt probationes. *c. ex literis 3. X. de probat.*

CAPUT XXIV. ET

ULTIMUM.

DE JURE ET MEMORIA DE-

FUNCTORUM.

Nam loco mantissæ de iis aliquid addendum, qui esse defierunt. De quibus aut nihil, aut bene loquendum & judicandum veterum sapientes existimarunt. Ideò

1. de Statu defunctorum post quinquennium à morte agi vetitum *tot. tit. C. Ne de Stat. defunct. Sc.* adde *c. causam X qui fil. sint legit.*

2. Crimina mortalitate extinguuntur *l. 6. ff. de publ. Jud. l. 1. 2. 3. C. si Reus vel accusat: mort.* Hinc defunctus regulariter accusari non potest. *dd. ll. tanquam examini divino relictus. c. quorundam dist. 23.* ut loquuntur *Dd.* nisi in iis, ex quibus memoria Rei damnanda est, ut in Majestatis crimine, hæreseos, repetundarum iudicio. *l. 20. ff. de accus.* aliisque gravissimis.

Neque 3. In cadavera defunctorum fit executio regulariter, nisi in atrocioribus, in quibus pro memoria criminis abolenda cadavera effodiuntur, igni aliisque suppliciis tradenda *vid. Theodor. Coll. Cr. disp. 10. tb. 3. lit. B.* ubi & harum Regionum Exempla recenset.

Alias & 4. Cadavera beate solutorum, reverenter habenda; sepulchra, quæ domos defunctorum vocat, *Imp. in l. 4. C. de sepulch. viol.* non aperienda, aut corpora cōtrectanda, sub multa 10. pondo auri, *d. l. 4.* multò minus effodienda & spolianda, sub pœna fustigationis vel gladii si insepulta relictæ fuerint, aut sæpius. Idem admissum, aut armata manu *vid. l. 3. §. 7. ff. de sepulch. viol. Constis. El. 34. p. 4.*

An autem satis rationabile sit cadavera cum vestibus & ornamentis humari. *vid. Arum. 1. decis. ult.*

Imò 5. neque Cadavera suspensorum, aut rotæ impositorum spolianda, sub pœna fustigationis. *d. Const. El. 34. p. 4.* Nam consue-

tudinem hanc, ut damnatorum corpora inhumata propter exemplum relinquantur, justam esse statuo cum *Heig. p. 2. q. 37. Theodor. Coll. Cr. disp. 10 tb. 6. lit. C.* licet nec Politia Mosaica, nec Jus civile *l. 1. § 3. ff. de cadav. punit.* nec Canonistæ satis probent. Ad Anatomiam vero Medicis concedenda esse punitorum cadavera, ratio nulla prohibet, sed potius utilitas publica suadet *Theod. d. loc. & alii passim.*

6. Neque creditores sepulturam cadaveris impedire possunt sub pœna 50. libr. auri, præter amissionem debiti, aut corporali arbitraria, si non sint solvendo. *l. ult. C. de sepulchr. viol.* De Jure novo heredibus defuncti alterum tantumdem solvunt & infamiæ pœnam sustinent. *Auth. Item qui domum C. d. t.* Sic

7. debitorem moribundum molestare non debent, res ipsius forte propria autoritate obsignando, sub prædictis pœnis *d. Auth. Item.* Nec

8. Eo mortuo hæredes convenire, ante nonum ab obitu diem, de jure civ. *Auth. sed neque C. de sepulchr. viol.* & ante 30. m. de Jure Sax. *Landr. lib. 3. art. 15. Col. decis. 70.* quo elapso & testamenta aperiri moris est, & hæredes possessionem verè apprehendunt. *Col. decis. 202.* licet custodiæ causa, etiam ante 30. in bonorum possessionem venire possint. *Jacob. Schulz. p. 1. quest. 21.* Et creditores quoque Arrestum in bonis defuncti intra trigesimum recte petant ab obtinendum Jus prioritatis. *Arum. 2. decis. 4.*

9. Ab hæredibus maxime honestanda defuncti memoria: vindicando scilicet ipsius necem, quod si negligant, vel relictæ sibi sub certo modo, puta, ut in honorem defuncti aliquid fiat, non adimpleant, indigni fiunt hæreditate, & si quid ex judicio defuncti habere poterant. *l. 17. § t. t. ff. de his quæ ut indign. quasi debitum pietatis officium omittentes. l. 1. l. 6. l. 7. C. d. t.*

Tandem 10. Libris defunctorum plurima fides habetur; & statuto induci posse, ut eorum Scripturæ plenam faciant fidem tradit. *Wurms. tit. 17. observ. 3.* unde Dd aliàs, quod mors scribentis habeat vim signi & subscriptionis; Item vim juramenti & recognitionis; Casus *vid. apud Moll. 4. Sem: c. 44.* Hinc juramentum acceptatum à defuncto & nondum præstitum, post mortem ejus pro præstito habetur. *Gail. 2. obs. 43.*

Sic

• Sic 11. Confessione morientis multum tribuitur, cum salutis æternæ memor non, præsumatur falsa dixisse, quanquam ad torturam & juramentum purgationis imponendum; sola confessio moribundi sine aliis adminiculis non sufficiat. *Moll. 3. Sem. cap. 8.*

Quantum autem 12. Moribundi Excusatio conducat Reo, ad iudicium Innocentiæ faciendum, dictum jam supra fuit.

CONCLUSIO.

Et hic primæ partis, simulque totius Tractationis, cuius talem invitatus abrumpo, finis esto. Si quid prolixitate contra mores & instituta majorum peccatum est, excusabit amplitudo materiæ, cujus ferè singula capita paulum extensa justæ disputationis vicem subire poterant; Multa dixi, non tamen omnia; neque enim, ut supplerem, alios, qui de simili forte quorundam capitum argumento specialia collegerunt, adire, Sed propriam & æperiri operam & legenti dare volui.

Ideò vel artificum insignium Exemplo, opus imperfectum sub hoc nomine venditabo saltem, aut sub isto exponam Encomio: FACIEBAT, NON, FECIT, singulisque capitibus ex Ore Glosatoris antiqui, subjectam interim hanc clausulam cupio: **Domini mei, aperui vobis portam istius capituli; ideo vos supplico, ut residuum videatis per vos.** Cætera

tuo, Lector æquissime, benigno iudicio commissa sunt. Jam enim finio; & solennem hanc tabellam æterna debitione

nexus, cum summâ gratitudine devotissimus

appendo:

GLORIA SOLI DEO.

Wacke, Christoph

Tractatio iur. inaug. de iure singulari

Witteberga 1643

4 Diss. 758#Beibd.19

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10665153-0

VD17 12:151711G